

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่าง
ไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit

จัดทำโดย นางสาวสุภาวดี แยมกมล
รหัส 11047

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 11 ปี 2562
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่าง
ไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit

จัดทำโดย นางสาวสุภาวดี แยมกมล
รหัส 11047

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 11 ปี 2562
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักรับบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูต ดร. จริยวัฒน์ สันตะบุตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีวินท์ สุพุทธิกุล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

สหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย โดยในปี 2561 สหราชอาณาจักรเป็นคู่ค้าอันดับที่ 20 ของไทย และเป็นอันดับที่ 2 ของไทยในสหภาพยุโรปรองจากเยอรมนี เมื่อเกิด Brexit หรือการขอลถอนสมาชิกภาพจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นผลจากการลงประชามติ EU Referendum เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2559 นั้น นับเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ที่มีความสำคัญ ส่งผลต่อแนวคิดทฤษฎีเรื่องการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ และจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้าในวงกว้าง โดยไม่เพียงแต่จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบต่อประเทศคู่ค้าที่ดำเนินธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป รวมถึงคู่ค้าอย่างประเทศไทยด้วย โดยแม้ว่ามูลค่าการค้าของไทยกับสหราชอาณาจักรจะมีสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ 1.4 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทย และคาดว่าผลกระทบ Brexit ต่อไทยอาจอยู่ในวงจำกัดเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการค้าดังกล่าว แต่ก็ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางอ้อมด้วย ซึ่งสถานการณ์ความไม่แน่นอนของ Brexit ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ โดยจะส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อกำลังซื้อและความระมัดระวังในการใช้จ่ายของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าจากต่างประเทศรวมถึงจากไทย ซึ่งไทยควรที่จะติดตามสถานการณ์ Brexit และวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่าง ๆ ทั้งในด้านที่เป็นอุปสรรคความท้าทายและด้านที่เป็นโอกาส เพื่อที่ไทยจะได้ดำเนินการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยและสหราชอาณาจักรอย่างมีกลยุทธ์ เพื่อเป้าหมายสำคัญในการขยายมูลค่าทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

ผลกระทบของ Brexit ที่มีต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรนั้น ในด้านความท้าทาย ได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรที่ขยายตัวในอัตราที่ลดลง การชะลอตัวของการลงทุน อัตราเงินเฟ้อและกำลังซื้อของผู้บริโภค ที่ทำให้ผู้บริโภคระมัดระวังในการใช้จ่ายซื้อสินค้า รวมถึงสินค้าจากไทย และการที่ Brexit จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตารางผูกพันภาษีภายใต้ WTO อาจส่งผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าไทยบางรายการ รวมถึงยังเป็นความท้าทายต่อธุรกิจบริการที่สำคัญของไทยคือธุรกิจร้านอาหารไทย

ด้านโอกาสของไทยนั้น คือการกระชับและขยายความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับ สหราชอาณาจักรในระดับทวิภาคี ทั้งนี้สหราชอาณาจักรอยู่ระหว่างการจัดทำ Trade Policy Review (TPR) กับไทย ซึ่งจะเป็พื้นฐานและอาจต่อยอดไปสู่การเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้ากับไทยในอนาคต

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit นั้น ภาครัฐของไทยควรดำเนินการในลักษณะบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและร่วมกับภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้อง รวมถึงพิจารณาใช้ประโยชน์จากเวทีหรือองค์กรต่าง ๆ ที่สำคัญด้วย

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลงด้วยดีจากการที่ผู้เขียนได้รับโอกาส การสนับสนุน การสร้างแรงบันดาลใจ และการให้คำแนะนำจากบุคคลหลายท่าน ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์ที่ปรึกษารายงานส่วนบุคคลทั้ง 3 ท่าน คือ ท่านเอกอัครราชทูต ดร. จริย์วัฒน์ สันตะบุตร รศ. ดร. อรทัย ก๊กผล และ ผศ. ดร. อธิวัฒน์ สุพุทธิกุล ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะใน มุมมองต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำรายงาน

ผู้เขียนขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชาคือ นางสาวบรรจงจิตต์ อังศุสิงห์ อธิบดีกรมส่งเสริม การค้าระหว่างประเทศ และนางวรรณภรณ์ เกตุทัต รองอธิบดีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ที่ ให้โอกาสผู้เขียนในการเข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 11 ในขณะที่ ผู้เขียนเป็นข้าราชการที่ยังคงประจำการและปฏิบัติราชการในต่างประเทศ และขอขอบคุณผู้ช่วย ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน นางสาวรมิตา วรรณะภูติ ที่ดูแลปฏิบัติงานที่สำนักงานฯ แทนผู้เขียน ตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนเข้ามารับการฝึกอบรมใน หลักสูตร นบท. นี้

ทั้งนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณสถาบันทေးวงส์โรปการที่จัดการฝึกอบรมหลักสูตร นบท. ที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของผู้เขียน และขอขอบคุณผู้เข้าร่วมรับการฝึกอบรมหลักสูตร นบท. รุ่นที่ 11 ทุกท่านสำหรับมิตรภาพดี ๆ และกำลังใจที่มีให้กัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้เขียน จัดทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อย

สุภาวดี แยมกมล
สิงหาคม 2562

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	6
1.4 คำถามการศึกษา	7
1.5 สมมติฐานการศึกษา	7
1.6 ประโยชน์ของการศึกษา	7
1.7 นิยามศัพท์	8
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.1 แนวคิดทฤษฎี	9
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	11
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	15
บทที่ 3 ผลการศึกษา	17
3.1 Brexit และผลกระทบที่จะมีต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับไทย	21
3.2 โอกาสและความท้าทายของไทยในด้านความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรจาก Brexit	33
3.3 การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit และการใช้ประโยชน์จากช่องทางและเวทีต่าง ๆ	37
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	58
4.1 สรุปผลการศึกษา	58
4.2 ข้อเสนอแนะ	63
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก แบบสอบถามเพื่อแสวงหาข้อมูลในการจัดทำรายงาน ที่ส่งให้กับหน่วยงาน ภาครัฐ องค์กร และภาคธุรกิจ	68
ประวัติผู้เขียน	69

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	การค้าระหว่างไทย-สหราชอาณาจักร ปี 2556-2562 (ม.ค.-พ.ค.)	18
ตารางที่ 2	สถิติการส่งออกสินค้าไทยมายังสหราชอาณาจักร (มกราคม-พฤษภาคม) 2562	19
ตารางที่ 3	สถิติการนำเข้าสินค้าสหราชอาณาจักรมายังไทย (มกราคม-พฤษภาคม) 2562	20
ตารางที่ 4	ความตกลงทางการค้าที่สหภาพยุโรปมีกับประเทศต่าง ๆ และมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน(Agreements in Place)	28
ตารางที่ 5	ความตกลงทางการค้าที่สหภาพยุโรปมีกับประเทศต่าง ๆ ที่ยังมีสถานะ Pending	30
ตารางที่ 6	ประเทศคู่แข่งสินค้าเนื้อไก่ที่สำคัญของไทยในสหราชอาณาจักร	38
ตารางที่ 7	โควตาภาษีสินค้าไก่ตามกฎหมายระเบียบสหภาพยุโรป	39
ตารางที่ 8	ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อสินค้าไก่แปรรูป	40
ตารางที่ 9	ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อธุรกิจร้านอาหารไทยในสหราชอาณาจักร	43
ตารางที่ 10	ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อธุรกิจอากาศยานและการบิน	45
ตารางที่ 11:	ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อสินค้านานยนต์และชิ้นส่วน	51

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทย โดยเมื่อพิจารณาจากมูลค่าการค้าสินค้ารวมแล้ว (Trade in goods) นับเป็นคู่ค้าอันดับที่ 20 ของไทยในปี 2561 และเป็นคู่ค้าอันดับที่ 2 ของไทยในสหภาพยุโรป รองจากเยอรมนี โดยมีมูลค่าการค้ารวมประมาณ 7,044 ล้านเหรียญสหรัฐ (หรือประมาณ 3 แสนล้านบาท) ไทยส่งออกไปยังสหราชอาณาจักรเป็นมูลค่า 4,062 ล้านเหรียญสหรัฐ (ประมาณ 1.7 แสนล้านบาท) และไทยนำเข้าจากสหราชอาณาจักร 2,981 ล้านเหรียญสหรัฐ (ประมาณ 1.25 แสนล้านบาท) โดยไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ากับสหราชอาณาจักร 1,080 ล้านเหรียญสหรัฐ และเมื่อพิจารณาจากสถิติการค้าในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ไทยจะเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าสินค้ากับสหราชอาณาจักรมาโดยตลอด นอกจากนี้ ไทยและสหราชอาณาจักรยังมีความสัมพันธ์ด้านการลงทุนทำธุรกิจมายาวนาน โดยไทยเข้าไปลงทุนทำธุรกิจในสหราชอาณาจักรหลายสาขาธุรกิจ อันได้แก่ ธุรกิจโรงแรม อสังหาริมทรัพย์ ร้านอาหาร เครื่องดื่มแบรนด์ไทย และสโมสรฟุตบอลของอังกฤษ เป็นต้น สำหรับสหราชอาณาจักรก็เข้ามาลงทุนทำธุรกิจในประเทศไทยหลายสาขาธุรกิจ ได้แก่ ธุรกิจค้าปลีก (ธุรกิจใหญ่ คือ กลุ่ม Tesco) ธุรกิจพลังงาน/น้ำมัน รวมถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ได้แก่ ธุรกิจอากาศยาน (เช่น Rolls Royce) ธุรกิจด้านความปลอดภัยและเทคโนโลยีการป้องกันประเทศ เป็นต้น

1.1.2 การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรในสหภาพยุโรป

ในด้านของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรนั้น สหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป (European Union: EU) โดยแม้ว่าสหราชอาณาจักรจะไม่ใช่ประเทศผู้ก่อตั้งแรก ๆ (Founding member) ของกลุ่มเศรษฐกิจภูมิภาคนี้ (เริ่มก่อตั้งในปี ค.ศ. 1958 โดยเบลเยียม ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์) แต่ก็มีความสัมพันธ์กับกลุ่มภูมิภาคนี้มายาวนานกว่า 40 ปี โดยสหราชอาณาจักรเข้าร่วมเป็นประเทศสมาชิกของกลุ่ม EEC (European Economic Community) เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2516 (ปี ค.ศ. 1973) หรือประมาณ 46 ปีที่ผ่านมา ในสมัยของนายกรัฐมนตรี Edward Heath โดยที่สามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิก EEC ได้ในช่วงหลังจากที่ประธานาธิบดีของฝรั่งเศส Charles De Gaulle ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้าร่วมเป็นสมาชิก EEC ของสหราชอาณาจักรนั้น ลาออกจากตำแหน่งประธานาธิบดีฝรั่งเศสในปี พ.ศ. 2512

ทั้งนี้การรวมกลุ่มเศรษฐกิจของยุโรป European Economic Community นั้น ได้มีการพัฒนาความร่วมมือและความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิกในกลุ่มเศรษฐกิจให้มีความแน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น อันได้แก่ ระบบการเงินของยุโรป (European Monetary System) และได้พัฒนาจนเกิดเป็นสกุลเงินหลักของยุโรปคือสกุลยูโร แต่สหราชอาณาจักรยังรักษาการใช้เงินสกุลเดิมคือสกุลปอนด์

และต่อมา EEC ก็ได้มีการพัฒนาเป็นระบบตลาดเดียว โดยเริ่มขึ้นเมื่อปี 2527 (ค.ศ. 1984) ซึ่งมีการออกกฎหมาย Single European Act (SEA) โดยเป็นการแก้ไขสนธิสัญญากรุงโรม (Treaty of Rome) และได้มีการออกเป็นกฎหมายบังคับใช้ในปี 2536 (ค.ศ. 1993) ซึ่งการรวมกลุ่มของสหภาพยุโรป (European Union) เป็นตลาดเดียว (Single market) นั้น นับเป็นการรวมกลุ่มความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกที่มีความแน่นแฟ้นมาก ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ การเคลื่อนย้ายเงินทุน การเคลื่อนย้ายคน (บุคลากรและแรงงาน) ระหว่างประเทศสมาชิกกันอย่างเสรี รวมถึงความเป็นสหภาพศุลกากร (Customs Union) ที่มีอัตราภาษีเดียวกันของประเทศสมาชิกในการค้ากับประเทศนอกสหภาพยุโรป โดยปัจจุบันสหภาพยุโรปมีสมาชิกทั้งหมดรวม 28 ประเทศ¹

1.1.3 เกิดสถานการณ์ Brexit

แม้ว่าสหราชอาณาจักรจะเป็นสมาชิกของกลุ่มเศรษฐกิจยุโรปนี้มาอย่างยาวนาน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มเพื่อร่วมมือกันส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้า ปกป้องสิทธิมนุษยชน รักษาสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาความมั่นคงและป้องกันภัยคุกคามต่าง ๆ ของกลุ่มภูมิภาค เป็นต้น แต่การดำเนินการตามแนวทางและวัตถุประสงค์การรวมกลุ่มเศรษฐกิจดังกล่าวนี้ ทำให้ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปจะต้องสูญเสียอำนาจอธิปไตยบางประการของประเทศ และไม่สามารถดำเนินนโยบายของประเทศได้อย่างเป็นอิสระ โดยต้องอยู่ภายใต้แผนนโยบาย และกฎระเบียบต่าง ๆ ของสหภาพยุโรป จึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายเลยสำหรับสหราชอาณาจักร ซึ่งโดยประวัติศาสตร์เป็นประเทศที่เคยมีความยิ่งใหญ่และเกรียงไกรอย่างมากในอดีต จนถึงปัจจุบันที่ยังคงเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับที่ 5 ของโลก ต้องสูญเสียอำนาจอธิปไตยและอิสระในการบริหารประเทศบางประการ และโดยที่การเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป ก็มีความท้าทายในเรื่องของการบริหารงานที่ไม่คล่องตัว เพราะมีประเทศสมาชิกถึง 28 ประเทศ การใช้งบประมาณที่สูง และสหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกที่สนับสนุนเงินงบประมาณให้แก่สหภาพยุโรปในฐานะของประเทศสมาชิกที่สูงมาก อีกทั้งยังมีประเด็นความท้าทายในเรื่องของผู้อพยพจากประเทศนอกสหภาพยุโรป เช่น จากโมร็อกโค อัลบาเนีย อินเดีย ตุรกี ปากีสถาน เป็นต้น รวมถึงผู้อพยพย้ายถิ่นฐานที่มาจากประเทศยุโรปตะวันออกที่สหราชอาณาจักรจะต้องแบกรับภาระดังกล่าวร่วมกับสมาชิกประเทศอื่น เนื่องจากเป็นนโยบายด้านผู้อพยพของสหภาพยุโรป

จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวรวมถึงเหตุผลทางการเมืองในประเทศ ทำให้รัฐบาลสหราชอาณาจักรพิจารณาเปิดให้ประชาชนลงประชามติการออกจากความเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (United Kingdom European Union Membership Referendum หรือ EU Referendum) ในวันที่ 23 มิถุนายน 2559 (ปี ค.ศ. 2016) หรือในสมัยของนายกรัฐมนตรี นายเดวิด แคเมอรอน โดยผลการลงประชามติดังกล่าวคือ จำนวนผู้ที่สนับสนุนการออกจากสมาชิกภาพของสหภาพยุโรป (Brexit) ชนะไปด้วยคะแนนเสียงร้อยละ 51.9 ขณะที่ผู้ที่สนับสนุนให้สหราชอาณาจักรยังคงเป็นสมาชิกอยู่ในสหภาพยุโรป (Remainer) มีคะแนนร้อยละ 48.1 ซึ่งถือว่าฝ่ายสนับสนุนการออกจากการเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปชนะไปเพียงเล็กน้อย

¹ UK Parliament. The EEC and the Single European Act

ผลการลงประชามติออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร ได้สร้างความสนใจ ความประหลาดใจ ผลกระทบต่อแนวคิดของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ รวมถึงผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจการค้า ที่นอกจากผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้าของสหราชอาณาจักรเอง และของสหภาพยุโรปแล้ว ยังจะส่งผลกระทบต่อประเทศนอกสหภาพยุโรปที่มีความสัมพันธ์ทางธุรกิจ การค้ากับสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ซึ่งรวมถึงประเทศไทยอีกด้วย โดยผลกระทบระยะสั้นที่เกิดขึ้นทันทีภายหลังจากผลการลงประชามติที่สหราชอาณาจักรต้องการออกจากความเป็นสมาชิกภาพของสหภาพยุโรป (Brexit) คือ ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ลดต่ำลงอย่างมากทั่วโลก รวมถึงดัชนี FTSE 100 ของสหราชอาณาจักรลดลงร้อยละ 4.3 ราคาทองคำและราคาน้ำมันในตลาดโลกเพิ่มสูงขึ้น ค่าเงินปอนด์อ่อนลงต่ำสุดนับตั้งแต่ปี 2528 (ค.ศ. 1985) ต่ำกว่าช่วงวิกฤตการเงินซัพไพร์ม (ปี 2551/2552) เหลือ 1.3364 ดอลลาร์สหรัฐ (GBP: USD) รวมถึงค่าเงินยูโรของสหภาพยุโรปก็ลดลงเช่นเดียวกัน ทำให้มูลค่าสินทรัพย์ที่เป็นปอนด์ลดต่ำลงทันที ซึ่งต่อมามีค่าเงินปอนด์ที่ลดต่ำลง ก็ได้ส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างประเทศโดยเฉพาะการค้ากับสหราชอาณาจักร ซึ่งค่าเงินปอนด์ที่ลดต่ำลงดังกล่าว ได้ส่งผลให้สินค้านำเข้าจากต่างประเทศรวมถึงสินค้านำเข้าจากประเทศไทยมีราคาสูงขึ้น ขณะที่ราคาสินค้าที่ส่งออกจากสหราชอาณาจักรจะมีราคาต่ำลงเมื่อพิจารณาโดยคำนวณจากค่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลปอนด์

1.1.4 พัฒนาการของ Brexit

ภายหลังจากผลการลงประชามติออกจากการเป็นสมาชิกภาพของสหภาพยุโรป สหราชอาณาจักรได้ดำเนินการกระบวนการถอนสมาชิกภาพจากสหภาพยุโรป (Brexit) โดยนายกรัฐมนตรี นาง เทเรซา เมย์ ในฐานะรัฐบาลสหราชอาณาจักรได้ยื่นหนังสือขอลาออกจากความเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2560 (ค.ศ. 2017) ซึ่งเป็นการดำเนินการตาม Article 50 ของ Treaty of European Union (TEU) หรือที่เรียกว่า Treaty of Lisbon โดย Article 50 ดังกล่าว ได้ให้สิทธิแก่ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปขอถอนสมาชิกภาพจากสหภาพยุโรปเพียงฝ่ายเดียว (Unilaterally) และกำหนดให้ประเทศสมาชิกที่ต้องการลาออกจากสมาชิกภาพดังกล่าว จะต้องดำเนินการตามกระบวนการ การที่กำหนด โดยให้เวลาแก่ประเทศสมาชิกที่ต้องการลาออกนั้น เสร็จจากความตกลงการออกจากสหภาพยุโรป (Exit deal) ภายใน 2 ปี นับตั้งแต่วันที่เริ่มกระบวนการยื่นหนังสือขอลาออก ซึ่งหมายถึงกำหนดเวลาการเจรจาและต้องออกจากสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปในวันที่ 29 มีนาคม 2562 (ค.ศ. 2019)

รัฐบาลสหราชอาณาจักรภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีนาง เทเรซา เมย์ ได้มีการปรับโครงสร้างของหน่วยงานรัฐ และได้ตั้งกระทรวง Brexit (Department for Exiting the European Union) เพื่อเป็นหน่วยงานหลักในการเจรจาความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น Department for International Trade (DIT) และ Foreign and Commonwealth Office (FCO) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การดำเนินการกระบวนการเพื่อออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของรัฐบาลสหราชอาณาจักรนั้น ประสบกับปัญหาอุปสรรคและความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะความเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แตกต่างกัน เกิดการแบ่งแยก ต่อต้านและขัดแย้ง แม้แต่ในกลุ่มของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภายในพรรครัฐบาลคือพรรค Conservative ของนายกรัฐมนตรีนาง เทเรซา เมย์ ทำให้รัฐมนตรีที่ดูแลรับผิดชอบกระทรวงสำคัญ ๆ

ที่เป็นหลักในการเจรจาและดำเนินการถอนการ Brexit นั้นลาออกหลายคน โดยเฉพาะกระทรวง Brexit รวมถึงมีการชุมนุมประท้วงจากประชาชนกลุ่มที่ยังคงสนับสนุนให้สหราชอาณาจักรยังคงอยู่ในสหภาพยุโรปอยู่บ่อยครั้ง ทำให้ที่ไม่ค่อยประนีประนอมในการเจรจาของทางสหภาพยุโรป ความล่าช้าของการเจรจาผลความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป รวมถึงประเด็นเจรจาที่มีความอ่อนไหวคือเรื่องการผ่านแดนระหว่างสาธารณรัฐไอร์แลนด์และไอร์แลนด์เหนือ (ประเด็น Backstop) ทำให้ร่างความตกลงว่าด้วยการถอนสมาชิกภาพออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (The EU Withdrawal Agreement) ของนางเทเรซา เมย์ ไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาถึง 3 ครั้ง แม้ว่าจะมีการปรับร่างความตกลงดังกล่าวตามความเห็นที่แตกต่างของรัฐสภาแล้วก็ตาม ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐบาลสหราชอาณาจักรไม่สามารถผ่านร่างความตกลง The EU Withdrawal Agreement ภายในกำหนดเวลาคือวันที่ 29 มีนาคม 2562 รัฐบาลสหราชอาณาจักรจึงได้ขอขยายระยะเวลาการถอนสมาชิกภาพจากสหภาพยุโรปออกไป โดยในขั้นนี้ สหภาพยุโรปได้ยินยอมให้มีการขยายระยะเวลา Brexit ออกไปจนถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2562

การที่รัฐบาลของนายกรัฐมนตรีนางเทเรซา เมย์ ไม่สามารถผลักดันให้ร่าง The EU Withdrawal Agreement ผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา ในขณะที่สมาชิกภายในพรรค Conservative เองบางกลุ่มก็ได้สนับสนุนร่างฯ ดังกล่าว รวมถึงการคัดค้านจากพรรคการเมืองฝ่ายค้าน โดยเฉพาะพรรคแรงงานของนายเจเรมี คอร์บิน แม้ว่าฝ่ายรัฐบาลนางเทเรซา เมย์ ได้พยายามเจรจาปรับแก้ไขร่างความตกลง โดยมีการหารือกับพรรคแรงงานแล้วก็ตาม ได้กดดันให้นางเทเรซา เมย์ ลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค Conservative เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2562 โดยจะมีผลในวันที่ 7 มิถุนายน 2562 และหัวหน้าพรรค Conservative คนใหม่ จะต้องเข้ามารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของสหราชอาณาจักรคนต่อไป ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินกระบวนการ Brexit

ทั้งนี้ด้านท่าทีของสหภาพยุโรป หัวหน้าคณะเจรจาของสหภาพยุโรปคือนายมิเชล บาร์นิเยร์ ได้แถลงอย่างชัดเจนว่า สหภาพยุโรปจะไม่เปิดการเจรจากับสหราชอาณาจักรใหม่ โดยผลการเจรจาความตกลงจนมีร่าง The EU Withdrawal Agreement ดังกล่าว ถือว่าเป็นข้อตกลงที่ดีที่สุดที่สหภาพยุโรปจะยอมรับได้ ทำให้โดยสรุปแล้วสถานการณ์ Brexit ของสหราชอาณาจักรในขณะนี้ถือว่ายังไม่สามารถหาทางออกหรือข้อสรุปได้ (Deadlock) โดยเป็นความท้าทายอย่างมากที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรภายใต้ผู้นำหรือนายกรัฐมนตรีที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งคนใหม่ จะต้องดำเนินการ Brexit ให้ได้ตามผลการลงประชามติ โดยมีให้เกิดความแตกแยกและขัดแย้งในรัฐสภาอังกฤษ รวมถึงในกลุ่มประชาชนในประเทศด้วย

1.1.5 ผลกระทบความไม่แน่นอนของสถานการณ์ Brexit

ขณะนี้สถานการณ์ Brexit ยังคงมีความไม่แน่นอนว่าจะออกมาในแนวทางใด โดยยังคงไม่มีความชัดเจนถึงผลความตกลงความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป ขณะที่การเมืองในสหราชอาณาจักรเองยังคงไม่มีเสถียรภาพ จะมีการเปลี่ยนตัวผู้นำหรือนายกรัฐมนตรีคนใหม่ โดยยังคงมีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนในรัฐสภาสหราชอาณาจักร ซึ่งทำให้ร่าง The EU Withdrawal Agreement ของนายกรัฐมนตรี นางเทเรซา เมย์ ไม่ผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาผู้แทนราษฎร ขณะที่รัฐสภาก็มีมติเสียงข้างมากคัดค้านการออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปโดยปราศจากความตกลง (No deal Brexit)

ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ Brexit ซึ่งยังคงดำเนินอยู่ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้าของสหราชอาณาจักร เศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรชะลอตัว โดยธนาคารแห่งอังกฤษ (The Bank of England) คาดการณ์ความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในปี 2562 ว่าจะลดลงต่ำสุดนับตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2552 โดยมีการปรับลดคาดการณ์ความเติบโตทางเศรษฐกิจจากร้อยละ 1.7 เหลือเพียงร้อยละ 1.2 ส่งผลต่อการชะลอตัวของการลงทุนในภาคธุรกิจการค้า และภาคก่อสร้าง และส่งผลต่อความเชื่อมั่นของผู้บริโภค สืบเนื่องจากอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น เงินปอนด์อ่อนค่าลง แต่รายได้ของผู้บริโภคไม่ได้สูงขึ้นตาม ทำให้ผู้บริโภคในสหราชอาณาจักรระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้น โดยเฉพาะการซื้อสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศที่มีราคาสูงขึ้นจากผลของอัตราแลกเปลี่ยน

ภาวะดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อราคาสินค้านำเข้า รวมถึงสินค้านำเข้าจากไทยซึ่งมีราคาสูงขึ้น โดยจะส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย เนื่องจากความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าไทยเมื่อเทียบกับสินค้าที่ผลิตในประเทศหรือสินค้าจากสหภาพยุโรป นอกจากนี้ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ Brexit ยังจะส่งผลให้ผู้ประกอบการไทยชะลอการลงทุนทำธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร เพราะยังคงมีความไม่เชื่อมั่นในเรื่องของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ของสหราชอาณาจักรที่อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนไป ที่จะส่งผลกระทบต่อการค้าดำเนินธุรกิจ ตัวอย่างเช่นกรณีของสินค้าไก่แปรรูป ซึ่งปัจจุบันมีการนำเข้าจากต่างประเทศรวมถึงจากไทยภายใต้โควตานำเข้าของสหภาพยุโรป ที่อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนในด้านของปริมาณและกระบวนการนำเข้า เมื่อเกิด Brexit แม้ว่าจะมีการพิจารณาช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนผ่าน (Transition period) ไว้เป็นระยะเวลา 2 ปีก็ตาม

ทั้งนี้ ไม่ว่าผลการเจรจาความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป จะออกมาในรูปแบบใดก็ตาม ไม่ว่าผลความตกลงจะเป็น Hard Brexit หรือการออกจากสหภาพยุโรปแบบไม่มีข้อตกลง (No deal Brexit) หรือ Soft Brexit คือการออกจากสหภาพยุโรปโดยยังคงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้าในระดับหนึ่ง และโดยที่เมื่อพิจารณาจากที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรมีนโยบายที่ต้องการเป็นประเทศผู้ค้าของโลก (Global trading nation) และต้องการมองออกไปหรือสร้างความสัมพันธ์กับประเทศนอกสหภาพยุโรป (Outward looking) แล้ว ประเทศไทยในฐานะประเทศคู่ค้านอกสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร ควรพิจารณาหาแนวทางในการส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยในภูมิภาคยุโรป เพื่อป้องกันและจัดการกับความท้าทายต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ Brexit โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับอัตราภาษี กฎระเบียบการนำเข้าต่าง ๆ ของสหราชอาณาจักรที่อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนไปเมื่อออกจากสหราชอาณาจักร รวมถึงควรหาแนวทางในการขยายมูลค่าการค้าดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างกันเพื่อรองรับ Brexit

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

1.2.2 เพื่อให้ทราบถึงโอกาสและความท้าทายของไทยในความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรจากผล Brexit

1.2.3 เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะการดำเนินการต่อหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงพาณิชย์ ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร เพื่อรองรับ Brexit โดยยกตัวอย่างสาขาธุรกิจที่มีความสำคัญและมีศักยภาพของไทย รวมถึงข้อเสนอแนะแนวทางการใช้ประโยชน์จากช่องทางหรือเวทีทวิภาคีระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

1) ขอบเขตเรื่อง

การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit

2) ขอบเขตระยะเวลา

ช่วงระยะเวลาของข้อมูลที่น่ามาศึกษาคือข้อมูลตั้งแต่ปี 2556 (ก่อนผลการลงประชามติออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร 3 ปี) จนถึงข้อมูลเดือนพฤษภาคม 2562

1.3.2 วิธีการดำเนินการศึกษา

1) เป็นการศึกษาจากข้อมูลเผยแพร่ สถิติการค้า ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ ข้อมูลจากสำนักข่าวต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจของไทยและสหราชอาณาจักรองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางการค้าทวิภาคีของทั้งสองประเทศ รวมถึงจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน ของผู้จัดทำรายงาน

2) ศึกษาวิเคราะห์โอกาสและความท้าทายของไทยในความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรในสถานการณ์ Brexit โดยนำทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาใช้เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการดำเนินการต่อหน่วยงานภาครัฐคือกระทรวงพาณิชย์ ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีกับสหราชอาณาจักร

1.3.3 ระเบียบวิธีการศึกษา

1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ จากฐานข้อมูลสถิติการค้าของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร ฐานข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์ เช่น จากกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ตัวเลขและตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจจากหน่วยงานเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ และข้อมูลจากองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร และภาคธุรกิจในบางสาขาธุรกิจที่สำคัญของไทยและสหราชอาณาจักร

2) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ คือ จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ในสาขาธุรกิจของไทยที่มีศักยภาพในสหราชอาณาจักร

1.4 คำถามการศึกษา

1.4.1 Brexit จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับไทยอย่างไร

1.4.2 อะไรคือโอกาสและความท้าทายของไทยในด้านความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรในสถานการณ์ Brexit

1.4.3 ภาครัฐของไทยโดยเฉพาะกระทรวงพาณิชย์ควรดำเนินแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรอย่างไร ควรเน้นในสาขาธุรกิจใดบ้าง และควรใช้ประโยชน์จากช่องทางหรือเวทีทวิภาคีใด อย่างไร

1.5 สมมติฐาน

การลาออกจากสมาชิกภาพสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักรหรือ Brexit นั้น นับเป็นปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ที่จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้า ไม่เพียงแต่ความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป แต่จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการค้ากับประเทศนอกสหภาพยุโรปเช่นไทยที่ดำเนินธุรกิจการค้ากับทั้งสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปด้วย โดยจะมีผลกระทบทั้งในแง่ของความท้าทายและโอกาสของไทย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจที่สำคัญของไทยควรต้องศึกษาข้อมูลและติดตามสถานการณ์ Brexit เพื่อวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร เตรียมพร้อมสำหรับสถานการณ์ Brexit ซึ่งคาดว่าประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ที่เป็นคู่แข่งที่สำคัญของไทยในสหราชอาณาจักร ก็ได้มีการศึกษาติดตามเพื่อวางแผนกลยุทธ์ความสัมพันธ์กับสหราชอาณาจักรเช่นเดียวกัน ซึ่งหากไทยไม่มีการดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมในสถานการณ์ Brexit นี้ ก็จะมีโอกาสสูญเสียความสามารถในการแข่งขันและสูญเสียส่วนแบ่งตลาดในสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยได้

1.6 ประโยชน์ของการศึกษา

การศึกษานี้จะทำให้ทราบข้อมูลที่จะสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการวางแผนทางจัดทำกลยุทธ์ของไทยในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร เพื่อเตรียมการในสถานการณ์ Brexit คือ

1.6.1 เพื่อเตรียมการในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและความท้าทายจากผลกระทบ Brexit ที่มีต่อภาคธุรกิจที่สำคัญของไทย

1.6.2 เพื่อเน้นการส่งเสริมภาคธุรกิจการค้าที่ไทยมีศักยภาพอย่างมียุทธศาสตร์ และในภาคธุรกิจที่สหราชอาณาจักรจะสนใจในการดำเนินธุรกิจกับไทย โดยเป็นไปในทิศทางที่จะสามารถขยายความร่วมมือกันได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ทั้งนี้ ผลในระยะสั้นคือ การวางแผนทางขยายความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร และผลในระยะยาวคือการศึกษาความเป็นไปได้เพื่อวางแผนทางการจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดการขยายมูลค่าธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

สหราชอาณาจักร หมายถึง สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ (United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า สหราชอาณาจักร (United Kingdom) ประกอบด้วยดินแดนหรือเขตอำนาจ 4 ส่วน คือ 3 ส่วนอยู่บนเกาะอังกฤษ คือ อังกฤษ สกอตแลนด์ และเวลส์ และ 1 ส่วนอยู่บนเกาะไอร์แลนด์คือ ไอร์แลนด์เหนือ ซึ่งทั้ง 4 ส่วนมีอธิปไตยของตนเอง ได้รับเอกราชในขั้นตอนการกระจายอำนาจทางนิติบัญญัติ จนมีสถานะเป็นรัฐอธิปไตย ทั้งนี้รัฐสภาแห่งสหราชอาณาจักรและรัฐบาลอังกฤษยังมีอำนาจจัดการกับกิจการที่ส่งวนไว้ทั้งหมดสำหรับไอร์แลนด์เหนือ และสกอตแลนด์ และในกิจการที่ไม่ได้ถ่ายโอนทั้งหมดสำหรับเวลส์ แต่ไม่ใช่กิจการทั่วไปซึ่งได้ถ่ายโอนอำนาจไปยังรัฐสภาไอร์แลนด์เหนือ รัฐสภาสกอตแลนด์ และสมัชชาแห่งชาติเวลส์

สหภาพยุโรป (European Union: EU) หมายถึง กลุ่มประเทศในภูมิภาคยุโรปที่รวมกลุ่มกันทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในลักษณะสถาบันแบบเหนือรัฐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสันติภาพเป็นการถาวรระหว่างประเทศในภูมิภาคยุโรปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 รวมไปถึงการเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจแก่ประเทศสมาชิก และการมีบทบาทในประชาคมโลก ซึ่งปัจจุบันสหภาพยุโรปมีรัฐสมาชิกจำนวน 28 ประเทศ มีระบบตลาดร่วม ระบบภาษีศุลกากรร่วม การใช้เงินสกุลยูโรร่วมกันใน 17 ประเทศสมาชิก และมีศูนย์กลางบริหารอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ซึ่งโครงสร้างประกอบด้วย 4 สถาบันหลักคือ คณะกรรมาธิการยุโรป คณะมนตรียุโรป คณะมนตรีแห่งสหภาพยุโรป และสภายุโรป

Brexit (เบร็กซิต) หมายถึง การถอนตัวออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักรที่กำลังอยู่ในกระบวนการ โดยเกิดขึ้นหลังจากผลการลงประชามติการออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (EU Referendum) เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2559 ซึ่งจำนวนผู้ออกเสียงสนับสนุนการถอนตัวจากสหภาพยุโรป คิดเป็นร้อยละ 51.9 ส่วนผู้ที่ออกเสียงสนับสนุนการคงสมาชิกภาพของสหราชอาณาจักรในสหภาพยุโรป คิดเป็นร้อยละ 48.1

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎี

2.1.1 ทฤษฎีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ ที่แต่ละประเทศไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการได้ทุกประเภทที่คนในประเทศต้องการ และไม่สามารถผลิตได้ในต้นทุนที่เท่ากัน เนื่องจากความแตกต่างของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ความสามารถ ความชำนาญและความคิดสร้างสรรค์ของคนในแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ คือแต่ละประเทศมีการค้าขายสินค้าและบริการระหว่างกัน ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนในประเทศได้รับประโยชน์สูงสุดคือ มีสินค้าและบริการเพื่อการบริโภคได้หลากหลายประเภท และในต้นทุนหรือราคาที่เหมาะสมจากความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในแต่ละประเทศ

เมื่อมีการค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นระหว่างกันเป็นระยะเวลาหนึ่ง และก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางการค้าที่ใกล้ชิดระหว่างประเทศผู้ค้า โดยเฉพาะประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันแล้ว ก็เริ่มเกิดแนวคิดในเรื่องของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (Economic Integration) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนั้น แบ่งออกได้เป็นหลายระดับ² ได้แก่

1) เขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement: FTA) เป็นการจัดทำความตกลงทางการค้าที่เป็นการยกเลิกอัตราภาษีศุลกากรและขจัดข้อจำกัดทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก โดยแต่ละประเทศสมาชิกยังคงจัดเก็บภาษีนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกได้ในอัตราที่ต่างกัน

2) สหภาพศุลกากร (Customs Union) คือ นอกจากประเทศสมาชิกจะ ตกลงที่จะยกเลิกอัตราภาษีศุลกากรและขจัดข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกันแล้ว ยังมีการกำหนดอัตราภาษีนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกในอัตราเดียวกันอีกด้วย (Common external tariff)

3) ตลาดร่วม (Common Market) เป็นความร่วมมือในระดับที่สูงกว่าสหภาพศุลกากร โดยนอกจากการเปิดให้มีการค้าเสรีในสินค้าแล้ว ยังรวมถึงการค้าและการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีในทรัพยากรทุกชนิด ซึ่งรวมถึงการค้าบริการ ทุน และแรงงานด้วย

4) สหภาพเศรษฐกิจ (Economic Union) คือ นอกจากจะเป็นตลาดร่วมเดียวกันแล้ว ประเทศสมาชิกยังร่วมกันกำหนดนโยบายเศรษฐกิจอื่น ๆ ร่วมกัน เช่น นโยบายการเงินการคลัง นโยบายอุตสาหกรรม นโยบายเกษตร นโยบายการแข่งขันทางการค้า เป็นต้น

5) สหภาพเหนือชาติ (Supranational Union) เป็นการรวมกลุ่มในทุก ๆ ด้าน เพื่อมุ่งหวังที่จะรวมเป็นประเทศเดียวกัน เป็นเป้าหมายสูงสุดของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ

² มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ร.ศ. ระวีวรรณ มาลัยวรรณ และ รศ. ดร. สุชาติ ตังทางธรรม. การรวมกลุ่มเศรษฐกิจของโลก

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจนั้นสามารถขยายตัวได้ในทางกว้าง (Wider integration) คือ เพิ่มจำนวนสมาชิกของกลุ่มเศรษฐกิจ และขยายได้ในทางลึก (Deeper integration) หรือการสร้างความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นในมิติต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิกของกลุ่ม ทั้งนี้ แต่ละประเทศก็จะมีแรงจูงใจต่าง ๆ กันในการพิจารณาเข้าร่วมกลุ่มเศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ของกลุ่มเศรษฐกิจในเชิงลึกก็必将มีความยากที่จะบรรลุตามเป้าหมาย เนื่องจากประเทศสมาชิกแต่ละประเทศจะมีพื้นฐานโครงสร้าง ระบบและนโยบายเศรษฐกิจที่ต่าง ๆ กัน ดังนั้น ยิ่งประเทศสมาชิกมีพื้นฐานที่แตกต่างและหลากหลายกันมาก การสร้างความสัมพันธ์ในเชิงลึกก็จะยากขึ้นตามไปด้วย

ดังนั้น การศึกษาถึงผลดีและผลเสียของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในกรณีของสหภาพยุโรป ที่เป็นการรวมกลุ่มในลักษณะของตลาดเดียวและมีมิติของสหภาพเศรษฐกิจร่วมอยู่ด้วย นั้น ซึ่งโดยหลักการแล้วการเป็นตลาดเดียวจะก่อให้เกิดการขยายมูลค่าทางการค้าสินค้า บริการ และการลงทุนระหว่างกัน แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถตั้งกำแพงภาษีหรือมาตรฐานการนำเข้าสินค้าและบริการจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิก ที่หากไม่มีความเหมาะสมหรือสูงจนเกินไป ก็จะก่อให้เกิดการบิดเบือนทางการค้า และผู้บริโภคในประเทศอาจเสียประโยชน์ได้

นอกจากนี้ พื้นฐานของประเทศสมาชิกที่มีความแตกต่างหลากหลาย ก็เป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินนโยบายร่วมกัน ซึ่งไทยในฐานะที่เป็นประเทศคู่ค้าของสหภาพยุโรป และเป็นสมาชิกของการรวมกลุ่มเศรษฐกิจ ASEAN ควรศึกษาผลดีและผลเสียของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปดังกล่าวในกรณีของ Brexit เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการดำเนินกลยุทธ์ทางการค้าของไทยต่อไป

2.1.2 ทฤษฎีนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

นโยบายการค้าระหว่างประเทศ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท³ คือ

1) นโยบายการค้าเสรี

เป็นนโยบายการค้าที่ส่งเสริมให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ เพื่อให้แต่ละประเทศผลิตสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบและมีต้นทุนที่ต่ำกว่า โดยเหตุผลด้านทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ ภูมิประเทศ ดินฟ้าอากาศ ความเชี่ยวชาญของแรงงาน เป็นต้น เพื่อนำมาค้าขายระหว่างกัน โดยผู้บริโภคในประเทศจะได้ประโยชน์สูงสุดจากการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งตามแนวนโยบายการค้าเสรีนี้ แต่ละประเทศจะผลิตสินค้าที่ตนมีความได้เปรียบ และเก็บภาษีสินค้าและบริการนำเข้าในอัตราที่ต่ำ โดยวัตถุประสงค์เพื่อเป็นรายได้ของประเทศ แต่มิใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการกีดกันสินค้าและบริการจากต่างประเทศ

2) นโยบายการค้าแบบคุ้มกัน

เป็นนโยบายการค้าที่จำกัดขอบเขตการค้าระหว่างประเทศ โดยเหตุผลหลัก ๆ อันได้แก่ เพื่อการคุ้มครองอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศหรืออุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่ยังไม่สามารถแข่งขันได้กับอุตสาหกรรมของต่างประเทศ เพื่อคุ้มครองให้มีการจ้างแรงงานในประเทศในภาคอุตสาหกรรมหรือธุรกิจที่ยังไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศ รวมถึงเพื่อป้องกันการขาดดุลการค้า

³ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

หรือการขาดดุลการชำระเงินของประเทศ หากประเทศไม่สามารถแข่งขันได้กับต่างประเทศ หากเปิดให้มีการค้าเสรีกับต่างประเทศ ซึ่งนโยบายการค้าแบบคุ้มกันนี้ จะทำให้ผู้บริโภคในประเทศจะต้องซื้อสินค้าบางประเภทในราคาที่แพงขึ้น และอาจเกิดการขาดแคลนสินค้าบางประเภทที่ไม่สามารถผลิตได้ในประเทศ

ในกรณี Brexit นั้น ไทยในฐานะคู่ค้าของสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ควรศึกษาแนวนโยบายการค้าระหว่างประเทศของสหภาพยุโรปและของสหราชอาณาจักร เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะพิจารณากำหนดกลยุทธ์ทางการค้าของไทยกับสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

2.1.3 ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

ทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ⁴ เป็นทฤษฎีที่นำเสนอโดย Mr. David Ricardo โดยเป็นการนำปัจจัยต่าง ๆ ของแต่ละประเทศมาเปรียบเทียบกัน เป็นการเปรียบเทียบในเชิงต้นทุน อันได้แก่ ทรัพยากร จำนวนแรงงานที่ใช้ จำนวนชั่วโมงแรงงานที่ใช้ เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบถึงการผลิตสินค้าประเภทเดียวกันของสองประเทศหรือของแต่ละประเทศ ว่าประเทศใดจะสามารถผลิตสินค้าชนิดนั้นได้ในต้นทุนที่ต่ำที่สุด ซึ่งจะเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

อย่างไรก็ดี ในการศึกษาถึงภาคธุรกิจที่สำคัญและมีศักยภาพของไทยในตลาดสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit นั้น ผู้จัดทำรายงานไม่สามารถลงลึกถึงข้อมูลตัวเลขต้นทุนได้ แต่จะศึกษาพิจารณาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่แสดงถึงความได้เปรียบและเสียเปรียบเมื่อเปรียบเทียบกับตลาดสหราชอาณาจักร และคู่แข่งที่สำคัญของไทย

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 บทความของ Ms. Patranun Limudonporn (15 มี.ค. 62) ที่มีการเผยแพร่ในเวปไซด์ brandinside.asia เรื่อง วิเคราะห์เมื่อ Brexit ถึงทางตัน อังกฤษเหลือทางเลือกอะไรบ้าง? กระทบไทยแค่ไหน?

โดยเห็นว่า Brexit ถือเป็นประเด็นทางการเมืองและเศรษฐกิจที่สำคัญอย่างมากในระดับสากล เพราะการออกจากสหภาพยุโรปของอังกฤษย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก และอ้างอิงรายงานของ Harvard Business Review คาดการณ์สถานการณ์ที่ไม่ชัดเจนว่า Brexit จะเป็นอย่างไรต่อไป ส่งผลให้การลงทุนลดลงร้อยละ 6 ภายใน 2 ปีหลังจากผลการลงประชามติ อัตราการจ้างงานลดลงร้อยละ 1.5 และย่อมทำให้ผลผลิตของสหราชอาณาจักรลดลงอีกเช่นกัน

จากบทความได้มีการวิเคราะห์ว่า ไอร์แลนด์เหนือคือจุดสำคัญของปัญหา ที่ทำให้สร้างความตกลงออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (The EU Withdrawal Agreement) ของนายกรัฐมนตรี นางเทเรซา เมย์ ไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎร โดยเมื่อพิจารณาจากประวัติศาสตร์เกาะไอร์แลนด์ได้มีการแบ่งแยกเป็น 2 ส่วน คือ สาธารณรัฐไอร์แลนด์ซึ่งเป็นประเทศที่มีเอกราชสมบูรณ์ และอีกส่วนคือไอร์แลนด์เหนือ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักร การแบ่งแยก

⁴ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ

ดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความไม่สงบในไอร์แลนด์ มีกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบที่เรียกว่า IRA (Irish Republican Army) แต่สถานการณ์ดังกล่าวได้คลี่คลายลงเมื่อปี 2541 (ค.ศ. 1998) ที่มีความตกลงกันระหว่างหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องถึงสถานการณ์และการจัดการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ นำมาสู่ความตกลง Good Friday Agreement แต่ทั้งหมดเกิดขึ้นได้เพราะสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐไอร์แลนด์ต่างเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปด้วยกันทั้งคู่ การรื้อแนวเขตแดนระหว่างสองประเทศจึงเกิดขึ้นได้ แต่ผลจากการลงประชามติ Brexit ในปี 2559 ทำให้อังกฤษต้องออกจากสหภาพศุลกากรของสหภาพยุโรป และเสี่ยงไม่ได้ที่จะต้องตั้งด่านตรวจสอบสินค้าที่เขตแดนระหว่างสาธารณรัฐไอร์แลนด์และไอร์แลนด์เหนือ ทำให้ประเด็นระหว่างสาธารณรัฐไอร์แลนด์และไอร์แลนด์เหนือกลับมาอีกครั้ง และอาจนำไปสู่ความรุนแรงรอบใหม่ได้อีก ซึ่งรัฐบาลอังกฤษและสหภาพยุโรปได้เสนอให้ยกเว้นไอร์แลนด์เหนือเป็นเขตเดียวที่ยังอยู่ภายใต้สหภาพศุลกากรของยุโรป (Backstop) แต่ข้อเสนอดังกล่าว ไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาอังกฤษ

สถานการณ์ที่สามารถเกิดขึ้นได้นับจากนี้ พอเป็นไปได้อยู่ 4 ทางคือ 1) ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปตกลงยินยอมที่จะเลื่อนเวลา Brexit 2) อังกฤษยุติกระบวนการ Brexit ทั้งหมด ซึ่งจะทำให้อังกฤษยังคงอยู่ในสหภาพยุโรปต่อไป 3) อังกฤษออกจากสหภาพยุโรปแบบทันทีโดยไม่มีข้อตกลง (Cliff edge) และ 4) สภาผู้แทนราษฎรฯ ลงมติในรายชื่อ

ทั้งนี้ หากมีการขยายเวลาเจรจา Brexit ออกไป ในระยะสั้นคงเป็นเรื่องของความรู้สึกอ่อนคลายของตลาดโดยรวม แต่ก็เป็นภาระเหตุสถานการณ์ไว้ชั่วคราวเท่านั้น ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องก็ยังคงจะเกิดขึ้นอยู่ดี โดยหากมีการออกโดยไม่มีข้อตกลงใด ๆ นั้น มีการคาดการณ์จากธนาคารกลางของอังกฤษว่าจะส่งผลให้เศรษฐกิจอังกฤษตกต่ำลงมากที่สุดถึงร้อยละ 8 และเงินปอนด์อ่อนค่าลงร้อยละ 25 ซึ่งจะแย่กว่าวิกฤตเศรษฐกิจทั่วโลกในปี 2551

ผลกระทบโดยตรงสำหรับ Brexit ต่อเศรษฐกิจไทยนั้น จะเกิดขึ้นในสองส่วน ส่วนแรกคือบรรยากาศการลงทุนในระดับสากล โดยเศรษฐกิจทั่วโลกจะได้รับผลกระทบ ตลาดหุ้นมีแนวโน้มที่จะปรับตัวลดลงได้ตามเศรษฐกิจทั่วโลก แต่นักลงทุนต่างประเทศก็อาจเลือกมาพักเงินในแถบภูมิภาคเอเชีย ทำให้ตลาดหุ้นอาจไม่ลดลงอย่างที่เคยคิด สำหรับส่วนที่สองคือผู้ที่ทำธุรกรรมกับสหภาพยุโรปและอังกฤษ ซึ่งในระยะสั้นอาจจะต้องมีการจัดการดีลและทำตามข้อตกลงต่าง ๆ ใหม่ทั้งหมด รวมถึงศึกษากฎหมายใหม่ทั้งหมด โดยได้อ้างอิงบทวิเคราะห์ของ Economic Intelligence Centre ของธนาคารไทยพาณิชย์ระบุว่า ผลกระทบทางตรงที่เกิดขึ้นกับไทยอาจจะอยู่ในวงจำกัด เพราะสัดส่วนการส่งออกจากไทยไปอังกฤษมีเพียงร้อยละ 1.5 ของการส่งออกทั้งหมด แต่ก็เห็นว่าผลกระทบ Brexit จะมีส่วนกดดันตลาดหุ้นทั่วยุโรป และขยายตัวไปทั่วโลก และสถานะเศรษฐกิจไทยที่ปีนี้อาจดูไม่สดใสเท่าใดนัก ผลกระทบจาก Brexit ที่มีต่อไทย อาจไม่ได้จำกัดวงอย่างที่คิดก็เป็นได้

2.2.2 รายงานเรื่อง Brexit ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมไทย (มีนาคม 2562) โดยกลุ่มพัฒนาแบบจำลอง กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (เว็บไซต์ oie.go.th)

สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปยังไม่ได้ข้อสรุปในการทำความตกลงในการแยกตัวด้านต่าง ๆ เช่น การค้า การลงทุน การเงิน กฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งแนวทางการเจรจาของสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ได้กำหนดเพียงประเด็นหลัก ๆ ในการเจรจาเบื้องต้นเพื่อแยกตัวออกจากสหภาพยุโรป

สำหรับนัยยะต่อสหราชอาณาจักรนั้น สหราชอาณาจักรจะออกจากสหภาพยุโรปในรูปแบบใด ทั้ง Soft Brexit และ Hard Brexit ต่างส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจสหราชอาณาจักร แต่ในกรณีแบบ Hard Brexit จะเกิดผลกระทบค่อนข้างมาก โดยธนาคารกลางของอังกฤษคาดการณ์ว่ามีผลทำให้เศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรหดตัวลงประมาณร้อยละ 7-10 เนื่องจากสหราชอาณาจักรมีสัดส่วนการส่งออกไปยังสหภาพยุโรปในปี 2561 ถึงร้อยละ 46.6 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด สินค้าที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปจะถูกเก็บภาษีนำเข้าและมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเหมือนประเทศนอกกลุ่มสหภาพยุโรป ทำให้สินค้าของสหราชอาณาจักรมีราคาสูงขึ้น อาจส่งผลให้รายได้จากการส่งออกของสหราชอาณาจักรลดลง และในด้านสินค้าที่นำเข้าจากสหภาพยุโรปจะมีราคาสูงขึ้น อาจส่งผลต่อต้นทุนและความสามารถในการแข่งขันของสหราชอาณาจักร

นัยยะต่อไทย การหดตัวของเศรษฐกิจสหราชอาณาจักรอาจเป็นผลมาจาก Brexit ซึ่งอาจส่งผลต่อการส่งออกของไทยไปยังสหราชอาณาจักร แต่ไม่ว่าสหราชอาณาจักรมีการตกลง Brexit แบบใด จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยค่อนข้างน้อย (แต่ผลกระทบแบบ Hard Brexit จะมากกว่าแบบ Soft Brexit) เนื่องจากสัดส่วนการส่งออกของไทยกับสหราชอาณาจักรมีไม่มากนัก โดยในปี 2561 มีเพียงร้อยละ 1.6 และ 1.2 ตามลำดับ ส่วนผลกระทบทางอ้อมต่อไทยนั้น ตลาดการเงินไทยน่าจะได้รับผลกระทบตามความผันผวนในตลาดการเงินโลกที่สูงขึ้น โดยเฉพาะค่าเงินปอนด์และค่าเงินยูโรที่คาดว่าจะมีแนวโน้มอ่อนค่าลง เนื่องจากอาจชะลอแผนการใช้นโยบายการเงินแบบเข้มงวด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการส่งออกและนำเข้าของไทย

2.2.3 รายงาน Brexit Monitor–The Impact of Brexit on (global) Trade ของ PwC โดย Mr. Jan Willem Velthuijsen, Chief Economist และ Mr. Lorenz Bernard, Partner Transfer Pricing

การขอลออกจากความเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักรนั้น ได้มีผลกระทบต่อการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป ซึ่ง PwC จะกล่าวถึงสถานการณ์การค้าในปัจจุบันและผลกระทบของ Brexit ที่จะมีต่อการค้าภายในสหภาพยุโรป (Intra-European trade)

ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปซึ่งรวมถึงสหราชอาณาจักร ได้ประโยชน์จากการเป็นตลาดเดียวของสหภาพยุโรป โดยไม่มีภาษีและโควตาสินค้าระหว่างกัน การเคลื่อนย้ายบุคลากรและทรัพยากรโดยเสรี ทำให้สามารถเข้าถึงแรงงานและบริการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวมถึงกระบวนการทางศุลกากรที่สะดวก เป็นการลดภาระในการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างกันด้วย

ในปี ค.ศ. 2015 ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของสหราชอาณาจักรใน 10 อันดับแรกนั้นมีถึง 7 ประเทศที่อยู่ในสหภาพยุโรป โดยสหราชอาณาจักรส่งออกไปยังประเทศในสหภาพยุโรปประมาณร้อยละ 44 และมีการนำเข้าสินค้าจากประเทศในสหภาพยุโรปประมาณถึงร้อยละ 58 โดยประเทศ คู่ค้าที่สำคัญของสหราชอาณาจักรในสหภาพยุโรป ได้แก่ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ เบลเยียม ฝรั่งเศส ซึ่ง Brexit จะส่งผลกระทบต่อการค้ากับประเทศดังกล่าว โดยจะทำให้ต้นทุนทางการค้าเพิ่มสูงขึ้นทั้งต่อสหราชอาณาจักรเองและต่อประเทศคู่ค้าในสหภาพยุโรป

สรุปผลกระทบ Brexit ในด้านต่าง ๆ ได้แก่

1) การค้าในอนาคตของสหราชอาณาจักร (Future U.K. trade flows)

ธุรกิจบางสาขาจะได้รับผลกระทบจาก Brexit มากกว่าสาขาอื่น โดยเฉพาะภาคธุรกิจที่จะได้รับผลกระทบจากการส่งออกที่มาก เช่น ธุรกิจยานยนต์และชิ้นส่วน อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และอาหารสำเร็จรูป โดยเฉพาะภาคธุรกิจยานยนต์และชิ้นส่วนที่มีสัดส่วนการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปที่สูง รวมถึงสหราชอาณาจักรเองก็เป็นตลาดที่สำคัญโดยเป็นอันดับ 2 ในสหภาพยุโรปรองจากเยอรมนี และสหราชอาณาจักรก็ส่งออกรถยนต์ไปยังตลาดสหภาพยุโรปถึงร้อยละ 57.5 นอกจากนี้ ภาคธุรกิจบริการก็จะได้รับผลกระทบจาก Brexit ซึ่งธุรกิจบริการนับว่าเป็นภาคธุรกิจที่สำคัญของสหราชอาณาจักร คิดเป็นประมาณร้อยละ 80 ของมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งหมดของสหราชอาณาจักร โดยประมาณหนึ่งในสามของธุรกิจการเงินและประกันภัยของสหราชอาณาจักรนั้นเป็นการส่งออกไปยังสหภาพยุโรป และก็เป็นฝ่ายที่ได้ดูลในภาคธุรกิจนี้ถึงประมาณ 19.8 พันล้านปอนด์

2) ต้นทุนทางการค้าจะเพิ่มสูงขึ้น (Trade costs will increase)

ผลกระทบที่จะมีต่อการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปนั้น จะขึ้นกับผลความสัมพันธ์ระหว่างกันภายหลัง Brexit ซึ่งแนวทางที่อาจเป็นไปได้ ทั้งการทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างกัน (Comprehensive Free Trade Agreement) หรือแม้แต่การกลับไปใช้อัตราภาษีหรือกฎเกณฑ์ภายใต้ WTO (World Trade Organization) ก็จะทำให้ต้นทุนทางการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะเกิดจากมาตรการในการเข้าสู่ตลาด (เช่น ภาษี และโควตา) ภาระด้านการดำเนินการทางการค้า (เช่น กระบวนการทางศุลกากร ภาษีมูลค่าเพิ่ม) และกฎระเบียบที่อาจมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs–Non Tariff Barriers) เช่น มาตรการทางด้านสุขอนามัย ความปลอดภัย สิ่งแวดล้อม และเรื่องกฎแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of origin) เป็นต้น โดยปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ต้นทุนการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปเพิ่มสูงขึ้น

3) การพิจารณาย้ายฐานของห่วงโซ่อุปทาน (Reconsidering locations in supply chain and value chain)

ห่วงโซ่อุปทานเป็นสิ่งสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขัน โดยจะช่วยลดต้นทุนในการแสวงหาวัตถุดิบ การผลิต และการส่งสินค้า ซึ่งสัดส่วนของการค้ารวมต่อมูลค่าเพิ่มของการค้าของสหราชอาณาจักรจะเกี่ยวโยงกับเรื่องของห่วงโซ่อุปทานอย่างมาก โดยประมาณร้อยละ 41 ของมูลค่าเพิ่มในการส่งออกของสหราชอาณาจักรจะมาจากสหภาพยุโรป และร้อยละ 12 จากสหรัฐอเมริกา โดยบางภาคธุรกิจของสหราชอาณาจักรนั้น ห่วงโซ่อุปทานระหว่างประเทศจะมีความสำคัญอย่างมาก เช่น ธุรกิจบริการด้านการเงิน ภาคการส่งออกแร่และเคมีภัณฑ์ การขนส่ง การติดต่อสื่อสาร การค้าส่งและค้าปลีก เป็นต้น ซึ่งเมื่อสหราชอาณาจักรออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป ก็จะต้องมีการปรับสมดุลในด้านของห่วงโซ่อุปทาน เพราะจะมีผลกระทบต่อการตัดสินใจในการลงทุนในด้านของสินค้าและบริการที่เป็นห่วงโซ่อุปทาน เช่น การพิจารณาลงทุนในการตั้งโรงงาน โกดังสินค้า หรือการบริการโลจิสติกส์ ซึ่งเดิมอาจพิจารณาที่จะตั้งในสหราชอาณาจักร ก็อาจจะระงับไว้หรือปรับแผนไปเมื่อพิจารณาถึงผลของ Brexit

4) แนวทางการค้าในอนาคตของสหราชอาณาจักร (Future U.K. Trade Flow)

Brexit นั้นจะส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับประเทศอื่นในโลกด้วย นอกเหนือจากการค้ากับสหภาพยุโรปแล้ว เนื่องจากในช่วงกว่า 20 ปีที่ผ่านมา สหภาพยุโรปได้มีการเจรจาทำความตกลงเขตการค้าเสรี (Free Trade Agreement) ถึง 36 ฉบับกับประเทศนอกสหภาพยุโรปถึง 58 ประเทศ ซึ่งหากสหราชอาณาจักรออกจากความเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป ก็จะไม่ได้รับประโยชน์จากความตกลงทางการค้าดังกล่าว โดยแม้ว่าสหราชอาณาจักรจะสามารถเปิดการเจรจาความตกลงกับประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวได้ แต่การเจรจาความตกลงจะต้องใช้เวลาและมีกระบวนการต่าง ๆ ที่ถือเป็นต้นทุนที่สูง นอกจากนี้ การที่สหราชอาณาจักรมีข้อจำกัดในการเข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรป ก็จะส่งผลในด้านของห่วงโซ่อุปทานด้วย โดยจะทำให้สหราชอาณาจักรไม่ใช่ประเทศที่น่าสนใจในฐานะที่เป็นฐานในการเข้าสู่ตลาดสหภาพยุโรป

5) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจมหภาค (Macro-economic effects)

จากผลการวิจัยของ The Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis (CPB) แสดงให้เห็นว่า Brexit จะทำให้การค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปนั้นลดต่ำลง ซึ่งก็จะส่งผลให้ GDP และรายได้ประชากรต่อหัวของทั้งสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปลดต่ำลง เนื่องจากต้นทุนทางการค้าระหว่างกันจะเพิ่มสูงขึ้น การจัดสรรทรัพยากรระหว่างภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ก็จะมีประสิทธิภาพน้อยลง แต่ทั้งนี้ผลกระทบดังกล่าวจะรุนแรงมากหรือน้อยแค่ไหนนั้น ก็จะขึ้นกับผลการเจรจาความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป ซึ่งหากความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างกันคือการกลับไปใช้กฎเกณฑ์ WTO หรือไม่มีความตกลงการค้าเสรี ก็คาดการณ์ว่าประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป 27 ประเทศจะมี GDP ลดลงร้อยละ 0.8 ในปี ค.ศ. 2030 แต่หากกรณีที่มีความตกลงการค้าเสรีระหว่างกัน ผลกระทบความรุนแรงก็จะน้อยกว่า ส่วน สหราชอาณาจักรนั้น คาดว่า GDP จะลดลงร้อยละ 3.4 ในปี ค.ศ. 2030 สำหรับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปที่จะได้รับผลกระทบรุนแรงกว่าสมาชิกประเทศอื่นคือ สาธารณรัฐไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม ซึ่งเป็นประเทศที่ค้าขายกับสหราชอาณาจักรเป็นมูลค่าที่สูง

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

จากแนวคิดทฤษฎี วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และคำถามการศึกษาของรายงานฉบับนี้คือ Brexit จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับไทยอย่างไร อะไรคือโอกาสและความท้าทายของไทยในด้านความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรจากผล Brexit และภาครัฐของไทยโดยเฉพาะกระทรวงพาณิชย์ควรดำเนินแนวทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรอย่างไร ควรเน้นสาขาธุรกิจใดบ้าง และควรใช้ประโยชน์จากช่องทางหรือเวทีทวิภาคีใด อย่างไร นั้น โดยที่สมมติฐานว่า Brexit นั้นไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป แต่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับประเทศนอกสหภาพยุโรปรวมถึงไทยด้วย โดยจะมีผลทั้งในแง่ของความท้าทายและโอกาสของไทย ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจที่สำคัญของไทยควรต้องศึกษาข้อมูลและติดตามสถานการณ์ Brexit เพื่อวางแผนกลยุทธ์ในการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรรองรับ Brexit ดังนั้นผู้เขียนจึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยการ

รวบรวมนศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งข้อมูลทุติยภูมิ จากฐานข้อมูลภาครัฐ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์วิภาคี และภาคธุรกิจที่สำคัญของไทยและสหราชอาณาจักร รวมถึงการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลปฐมภูมิ คือจากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในบางสาขาธุรกิจไทยที่มีศักยภาพในสหราชอาณาจักร เพื่อตอบคำถามการศึกษาที่กำหนด

บทที่ 3 ผลการศึกษา

ในการศึกษาผลกระทบของ Brexit ที่จะมีต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรนั้น จะเริ่มจากการศึกษาข้อมูลการค้าภาพรวมระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปและไทยกับสหราชอาณาจักร เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญ ขนาดของตลาด และมูลค่าการค้าระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป และสหราชอาณาจักร

1. สถานการณ์การค้าระหว่างไทยกับสหภาพยุโรป

Source: European Commission, Countries and Regions, Thailand

1.1 ข้อมูลสถิติกรมศุลกากรไทย ในปี 2561 การค้าระหว่างไทยกับสหภาพยุโรปคิดเป็นมูลค่า 47,272 ล้านบาทสหรัฐ ไทยส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปมูลค่า 25,014 ล้านบาทสหรัฐ และนำเข้าจากสหภาพยุโรปมูลค่า 22,258 ล้านบาทสหรัฐ โดยไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ากับสหภาพยุโรป 2,756 ล้านบาทสหรัฐ โดยเมื่อพิจารณาข้อมูลในช่วง 3 ปีย้อนหลังตามแผนภาพข้างต้น พบว่าภาพรวมการค้า ไทยจะเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าสินค้าและบริการกับสหภาพยุโรป

1.2 สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าอันดับที่ 3 ของไทยรองจากจีนและญี่ปุ่น และไทยเป็นคู่ค้าอันดับที่ 3 ของสหภาพยุโรปในภูมิภาคอาเซียน⁵

1.3 สินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และชิ้นส่วน รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ และผลิตภัณฑ์ยาง สำหรับสินค้าสำคัญที่ไทยนำเข้าจากสหภาพยุโรป ได้แก่ เครื่องจักรและส่วนประกอบ เคมีภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ และส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์

1.4 ด้านการลงทุนนั้น ประเทศไทยเป็นประเทศเป้าหมายการลงทุนที่สำคัญของสหภาพยุโรปในอาเซียน และการลงทุนของสหภาพยุโรปในไทยคิดเป็นอันดับ 2 รองจากญี่ปุ่น

2. สถานการณ์การค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

ตารางที่ 1 การค้าระหว่างไทย-สหราชอาณาจักร ปี 2556-2562 (ม.ค.-พ.ค.)

ปี	การค้ารวม			ส่งออก		นำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	สัดส่วน	% Δ	มูลค่า	% Δ	มูลค่า	% Δ	
พ.ศ. (ค.ศ.)								
2556 (2013)	7,095.89	1.48	7.85	3,786.66	-0.38	3,309.23	19.12	477.42
2557 (2014)	6,788.38	1.49	-4.33	4,006.95	5.82	2,781.43	-15.95	1225.52
2558 (2015)	6,367.10	1.53	-6.21	3,817.32	-4.73	2,549.78	-8.33	1267.54
2559 (2016)	5,866.07	1.43	-7.87	3,850.42	0.87	2,015.65	-20.95	1834.77
2560 (2017)	7,009.67	1.53	19.5	4,080.77	5.98	2,928.90	45.31	1151.88
2561 (2018)	7,044.29	1.4	0.49	4,062.42	-0.45	2,981.87	1.81	1080.55
2562 (ม.ค. - พ.ค.)	2,733.94	1.35	-9.23	1,698.64	-1.93	1,035.30	-19.11	663.34

หมายเหตุ : การลงประชามติ Brexit เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2559

ที่มา: สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน จากข้อมูลศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

จากข้อมูลสถิติการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรตามตารางข้างต้น มูลค่าการค้ารวมปี 2561 อยู่ที่ 7,044 ล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 1.4 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทย โดยไทยส่งออกไปยังสหราชอาณาจักรเป็นมูลค่า 4,062 ล้านเหรียญสหรัฐ และนำเข้าจากสหราชอาณาจักร 2,981 ล้านเหรียญสหรัฐ โดยไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ากับสหราชอาณาจักร 1,080 ล้านเหรียญสหรัฐ ซึ่งสหราชอาณาจักรเป็นคู่ค้าอันดับที่ 20 ของไทย และเป็นคู่ค้าที่สำคัญอันดับที่ 2 ของไทยในสหภาพยุโรปรองจากเยอรมนี

เมื่อพิจารณาสถิติการค้าตั้งแต่ปี 2556-2561 (3ปีก่อนผลการลงมติ EU Referendum จนถึงปีที่ผ่านมา 2561) พบว่ามูลค่าการค้าของไทยกับสหราชอาณาจักรมีสัดส่วนประมาณร้อยละ

⁵ European Commission. Countries and Region – Thailand

1.4–1.5 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทย โดยไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าสินค้ากับ สหราชอาณาจักรมาโดยตลอด และนับแต่มีผลการลงประชามติออกจากสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักรในวันที่ 23 มิถุนายน 2559 ได้เริ่มส่งผลกระทบต่อปีถัดไปคือ 2560 โดยไทยมีการนำเข้าสินค้าจากสหราชอาณาจักรเป็นมูลค่าที่สูงขึ้นมาก ซึ่งเป็นผลจากการที่ค่าเงินปอนด์ลดต่ำลงจากผล Brexit ที่ทำให้สินค้านำเข้าจากสหราชอาณาจักรมีราคาลดลง ความสามารถในการแข่งขันด้านราคาสินค้าจากสหราชอาณาจักรเพิ่มขึ้น และทำให้ไทยได้ดุลการค้ากับสหราชอาณาจักรลดลงเหลือ 1,151 ล้านเหรียญสหรัฐ จาก 1,854 ล้านเหรียญสหรัฐในปีก่อนหน้า

สำหรับปี 2561 ผลความไม่แน่นอนของ Brexit ซึ่งยังคงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของภาคธุรกิจและผู้บริโภค กระทั่งภาวะเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักร (GDP growth ลดลงเหลือ 1.6%) รวมถึงราคาสินค้านำเข้าจากไทยมีราคาสูงขึ้นจากเงินปอนด์ที่อ่อนค่าลง ทำให้มูลค่าการส่งออกของไทยไปยังสหราชอาณาจักรเริ่มขยายตัวในอัตราที่ลดลงร้อยละ -0.45 แต่การนำเข้าสินค้าจากสหราชอาณาจักรยังคงขยายตัวขึ้นเล็กน้อย ทำให้ไทยได้ดุลการค้ากับสหราชอาณาจักรลดลงเหลือประมาณ 1,080 เหรียญสหรัฐ ในปี 2561

ตารางที่ 2 สถิติการส่งออกสินค้าไทยมายังสหราชอาณาจักร (มกราคม–พฤษภาคม) 2562

หน่วย: ล้านเหรียญสหรัฐ

อันดับที่	ชื่อสินค้า	มูลค่า : ล้านเหรียญ					อัตรายกตัว (%)				
		2559	2560	2561	2561 (ม.ค.- พ.ค.)	2562 (ม.ค.- พ.ค.)	2559	2560	2561	2561 (ม.ค.- พ.ค.)	2562 (ม.ค.- พ.ค.)
1	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	582.3	645.4	615.7	250.2	267.7	3.43	10.83	-4.59	13.45	6.97
2	ไก่แปรรูป	511.1	502.7	590.7	235.8	252.2	-6.58	-1.64	17.50	16.83	6.97
3	รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ	192.2	235.8	228.7	136.9	147.1	31.03	22.69	-2.97	-2.20	7.48
4	อัญมณีและเครื่องประดับ	199.5	194.8	207.7	74.0	88.1	-6.84	-2.37	6.64	-8.76	18.96
5	แผงวงจรไฟฟ้า	215.1	188.3	183.4	77.8	76.6	1.57	-12.48	-2.59	-11.87	-1.60
6	ผลิตภัณฑ์ยาง	77.1	99.0	110.3	40.3	48.6	28.54	28.30	11.48	6.31	20.36
7	เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	88.8	97.0	100.4	48.7	47.2	-11.09	9.20	3.48	15.50	-3.06
8	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	112.5	127.9	108.9	49.9	42.7	-39.61	13.70	-14.83	-20.01	-14.45
9	ผลิตภัณฑ์พลาสติก	92.4	95.1	93.8	37.5	37.0	-3.02	2.96	-1.41	0.42	-1.30
10	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	58.1	77.0	82.2	31.2	33.1	1.96	32.52	6.68	9.60	6.02
รวม 10 รายการ		2,129.2	2,262.9	2,321.9	982.3	1,040.1	-2.38	6.28	2.60	4.50	5.89
อื่นๆ		1,721.2	1,817.9	1,746.2	750.0	658.6	5.20	5.61	-3.94	-6.05	-12.19
รวมทั้งสิ้น		3,850.4	4,080.8	4,068.1	1,732.3	1,698.6	0.87	5.98	-0.31	-0.35	-1.94

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

จากข้อมูลสถิติส่งออกล่าสุดปี 2562 (ม.ค. –พ.ค.) สินค้าส่งออกสำคัญของไทยไปยังสหราชอาณาจักร ได้แก่ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ไก่แปรรูป รถจักรยานยนต์และ

ส่วนประกอบ อัญมณีและเครื่องประดับ แผงวงจรไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ยาง และเครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรม ยกเว้นไก่แปรรูป

ตารางที่ 3 สถิติการนำเข้าสินค้าสหราชอาณาจักรมายังไทย (มกราคม-พฤษภาคม) 2562

หน่วย: ล้านบาทสหรัฐ

อันดับ ที่	ชื่อสินค้า	มูลค่า : ล้านเหรียญ					อัตราการขยายตัว (%)				
		2559	2560	2561	2561 (ม.ค.- พ.ค.)	2562 (ม.ค.- พ.ค.)	2559	2560	2561	2561 (ม.ค.-พ.ค.)	2562 (ม.ค.-พ.ค.)
1	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	645.7	1,391.4	1,094.6	491.4	400.4	-15.42	115.4	-21.34	11.88	-18.53
2	แผงวงจรไฟฟ้า	161.6	230.4	289.2	112.7	110.4	5.72	42.61	25.54	54.22	-2.09
3	เครื่องจักรไฟฟ้าและ ส่วนประกอบ	79.3	86.4	109.5	50.3	48.5	-25.60	8.93	26.68	39.21	-3.46
4	เครื่องดื่มประเภทน้ำแร่ น้ำอัดลม และสุรา	143.6	113.9	123.1	54.3	42.4	-6.44	-20.68	8.09	33.15	-22.00
5	เคมีภัณฑ์	92.7	94.4	92.5	39.0	39.3	-1.71	1.78	-1.99	10.06	0.67
6	รถยนต์นั่ง	45.8	34.1	66.6	17.7	39.1	-30.77	-25.58	95.21	33.69	121.11
7	ผลิตภัณฑ์เวชกรรมและ เภสัชกรรม	94.5	104.0	93.3	44.7	38.4	2.33	10.06	-10.27	2.83	-14.14
8	สบู ผงซักฟอกและเครื่องสำอาง	60.1	61.3	70.3	25.5	34.0	4.21	1.98	14.62	16.39	33.23
9	เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับ วิทยาศาสตร์	62.3	74.5	85.9	35.0	34.0	-17.52	19.59	15.29	2.93	-2.87
10	พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	59.1	61.2	52.2	21.8	25.0	-35.98	3.52	-14.67	-23.79	14.43
รวม 10 รายการ		1,444.8	2,251.7	2,077.2	892.4	811.3	-12.69	55.84	-7.75	16.52	-9.09
อื่นๆ		570.8	677.2	892.2	387.5	224.0	-36.21	18.64	31.74	82.08	-42.19
รวมทั้งสิ้น		2,015.7	2,928.9	2,969.4	1,279.9	1,035.3	-20.95	45.31	1.38	30.78	-19.11

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

สำหรับสินค้านำเข้าสำคัญของไทยจากสหราชอาณาจักร ได้แก่ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องดื่ม เคมีภัณฑ์ รถยนต์นั่ง และผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม เป็นต้น โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าทุนที่มีเทคโนโลยีสูง

ดังนั้นสรุปภาพรวมการค้า สหราชอาณาจักรเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญของไทยในสหภาพยุโรป ไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าสินค้ากับสหราชอาณาจักรมาตลอดช่วง 6 ปีที่ผ่านมา เมื่อเกิด Brexit เริ่มส่งผลกระทบต่อด้านการค้าตั้งแต่ปี 2560 โดยไทยนำเข้าสินค้าจากสหราชอาณาจักรเพิ่มมากขึ้นจากผลเงินปอนด์ที่อ่อนค่า และการส่งออกสินค้าจากไทยขยายตัวลดลงในปี 2561 ทำให้การเกินดุลการค้าของไทยกับสหราชอาณาจักรมีมูลค่าลดลง แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการค้าของไทยกับ สหราชอาณาจักรซึ่งคิดเป็นร้อยละ 1.4 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทยในตลาดโลก จึงมีการวิเคราะห์ว่า ผลกระทบ Brexit โดยตรงต่อการค้ากับตลาดสหราชอาณาจักรจะมีจำกัด แต่อย่างไรก็ดี สิ่งที่ต้องพิจารณาคือผลกระทบทางอ้อมคือภาวะเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า เนื่องจาก Brexit และความไม่แน่นอนของผล Brexit จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักร รวมถึงเศรษฐกิจของสหภาพยุโรป ซึ่งก็จะมีผลต่อการค้า การลงทุนของภาคธุรกิจ และการใช้จ่ายใช้สอยของผู้บริโภค

ในตลาดดังกล่าว โดยในที่สุดก็จะส่งผลต่อการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศรวมถึงการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย

3.1 Brexit และผลกระทบที่จะมีต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับไทย

3.1.1 ผลกระทบที่จะมีต่อสหราชอาณาจักรและการค้าของสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป

เนื่องจากสถานการณ์ Brexit ในขณะนี้ยังคงมีความไม่แน่นอน โดยยังไม่ทราบว่าจะผลการเจรจาความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปจะเป็นอย่างไร ตามที่ผู้เขียนได้รายงานไว้ในบทที่ 1 และ 2 ดังนั้นการศึกษาผลกระทบความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าของสหราชอาณาจักร จะต้องพิจารณาถึงสถานการณ์ (Scenario) ต่าง ๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยเมื่อศึกษาจากรายงานของ House of Commons เรื่อง Brexit deal: Economic Analyses จะพบว่า Brexit จะมีความเป็นไปได้ใน 5 สถานการณ์⁶ คือ

1) Chequers คือ การที่สหราชอาณาจักรยังอยู่ในสหภาพศุลกากร (Customs Union) กับสหภาพยุโรป ซึ่งอุปสรรคหรือข้อกีดกันทางการค้าระหว่างกันจะมีอยู่อย่างจำกัด (ทั้งนี้ Chequers จะเป็นไปตาม White Paper ที่เสนอโดยรัฐบาลสหราชอาณาจักรในเดือนกรกฎาคม 2561

2) Chequers Minus จะมีความคล้ายคลึงกับ Chequers แต่จะมีอุปสรรคหรือข้อกีดกันทางการค้าระหว่างกันมากกว่า

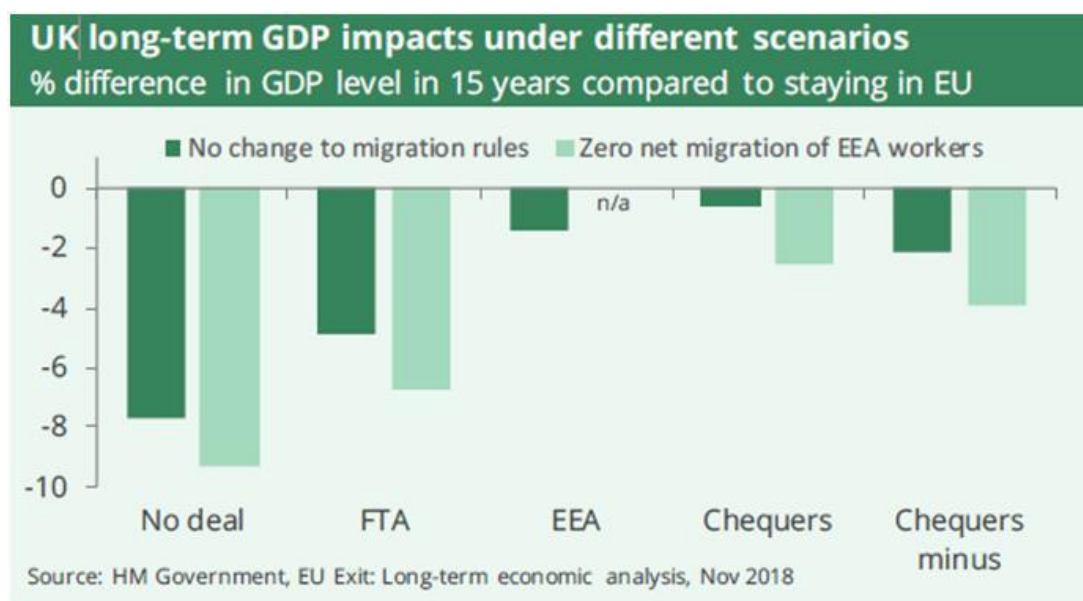
3) EEA (European Economic Area) คือ การที่สหราชอาณาจักรยังคงเป็นสมาชิกใน EEA ที่อยู่ใน Single market แต่จะไม่อยู่ในสหภาพศุลกากร (Customs Union) กับสหภาพยุโรป

4) FTA (Free Trade Agreement) คือ การที่สหราชอาณาจักรทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) กับสหภาพยุโรป โดยจะไม่มีกีดกันภาษีนำเข้าสินค้าระหว่างกัน และจะมีการลดหรือจัดอุปสรรคหรือข้อกีดกันทางการค้า

5) No Deal (ไม่มีความตกลง) คือ การที่สหราชอาณาจักรออกจากสหภาพยุโรป โดยไม่มีความตกลงระหว่างกัน โดยจะกลับไปใช้กฎเกณฑ์และอัตราภาษีภายใต้ WTO

เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบของ 5 สถานการณ์ดังกล่าว คาดว่าการที่มีอัตราภาษีหรือข้อกีดกันทางการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปมากเท่าไร ก็จะทำให้ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจ (พิจารณาจาก GDP) มีมากขึ้นเท่านั้น

⁶ House of Commons Library. Daniel Harari, Brexit Deal: Economic Analyses. 4 December 2018

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่าสถานการณ์ Chequer ซึ่งสหราชอาณาจักรยังคงอยู่ในสหภาพศุลกากรกับสหภาพยุโรปนั้น Brexit จะส่งผลกระทบต่อ GDP ของสหราชอาณาจักรเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ไม่มีความตกลงหรือ No deal ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ GDP ในอัตราที่สูงกว่า

อย่างไรก็ดี การศึกษาของผู้เขียนในรายงานฉบับนี้ ผู้เขียนขอจำกัดขอบเขตการศึกษา ใน 2 สถานการณ์ (Scenario) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความแตกต่างกัน คือ สถานการณ์ของการมีความตกลง (FTA หรือ EEA) และสถานการณ์ที่ไม่มีความตกลง (No deal)

3.1.1.1 สถานการณ์ที่มีความตกลง

การศึกษาในสถานการณ์นี้ จะเริ่มจากการศึกษาสาระของร่างความตกลงที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี นางเทเรซา เมย์ ได้เจรจากับสหภาพยุโรป และสรุปเป็นร่างความตกลงการออกจากการเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป หรือ The UK's EU Withdrawal Agreement เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2561 โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมาธิการยุโรป (European Council) แล้ว แต่ยังไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาผู้แทนของสหราชอาณาจักรเองถึง 3 ครั้ง ในเดือนมกราคม 2562 1 ครั้ง และในเดือนมีนาคม 2 ครั้ง

ร่าง The UK's EU Withdrawal Agreement ประกอบด้วย 6 ส่วนสรุปสาระสำคัญดังนี้⁷

ส่วนที่ 1: บทบัญญัติทั่วไป (Common Provisions) กำหนดขอบเขตความตกลง นิยาม และการดำเนินการเพื่อให้ความตกลงดังกล่าวมีผลบังคับใช้กับสหราชอาณาจักร

ส่วนที่ 2: สิทธิพลเมือง (Citizens' Rights) การเคลื่อนย้ายพลเมืองระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปจะเป็นไปอย่างเสรีตามกฎหมายสหภาพยุโรป จนถึงกำหนดเวลาสิ้นสุดของช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน (transition period) โดยชาวยุโรปที่อาศัยอยู่ในประเทศ

⁷ House of Commons Library. [The UK's EU Withdrawal Agreement](#). 11 April 2019

ที่เป็นเจ้าบ้าน (host state) ก่อนจะถึงกำหนดเวลาสิ้นสุดของช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน จะได้รับสิทธิการอาศัยอย่างถาวร (permanent residence rights) ภายใต้ความตกลง The UK's EU Withdrawal Agreement โดยมีเงื่อนไขตามข้อกำหนด ซึ่งพลเมืองชาวยุโรปหรือสหราชอาณาจักรจะต้องดำเนินการสมัครเพื่อให้มีสถานะของผู้มีสิทธิอาศัยใหม่ (new residency status) ทั้งนี้ รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้เสนอระบบการตรวจคนเข้าเมืองระบบเดียวสำหรับผู้ที่ต้องการเข้ามาในสหราชอาณาจักรภายหลัง Brexit โดยจะมีพื้นฐานจากกฎระเบียบเกี่ยวกับการตรวจคนเข้าเมืองของประชาชนที่ไม่ใช่สมาชิกสหภาพยุโรป ซึ่งรัฐบาลจะให้ความสำคัญต่อผู้ที่มีพรสวรรค์และความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ

ส่วนที่ 3: บทบัญญัติเรื่องการแยกตัว (Separation Provisions) ซึ่งเป็นเรื่องของการจัดระเบียบในเรื่องต่าง ๆ ในการที่สหราชอาณาจักรจะออกจากสหภาพยุโรป โดยเกี่ยวข้องกับกระบวนการ การจัดการต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถดำเนินไปได้อย่างไม่สะดุด ได้แก่ เรื่องการเข้าสู่ตลาดของสินค้าและบริการ กระบวนการศุลกากร ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีสรรพสามิต ทรัพย์สินทางปัญญา กระบวนการทางศาล การรักษาข้อมูล (Data protection) สิทธิพิเศษต่าง ๆ และการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับสถาบันของสหภาพยุโรป เป็นต้น

ส่วนที่ 4: การเปลี่ยนผ่าน (Transition) คือ การกำหนดช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่าน ซึ่งหมายถึงการเชื่อมต่อช่วงเวลาระหว่างที่สหราชอาณาจักรออกจากสหภาพยุโรปจนถึงเวลาที่มีความตกลงกันในรูปแบบใหม่ โดยช่วงเวลาการเปลี่ยนผ่านได้กำหนดไว้จนถึงเดือนธันวาคม 2563 และสามารถเจรจาเพื่อขอต่อเวลาเปลี่ยนผ่านได้อีก 2 ปี

ส่วนที่ 5: การจัดการด้านการเงิน (Financial Settlement) เป็นการกำหนดภาระการชำระเงินของสหราชอาณาจักรให้กับสหภาพยุโรป และวิธีการคำนวณสัดส่วนที่สหราชอาณาจักรต้องชำระและตารางการชำระเงิน

ส่วนที่ 6: บทบัญญัติเกี่ยวกับสถาบัน (Institutional and Final provisions) เป็นการกำหนดเรื่องการจัดการของสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้มีการดำเนินการตามความตกลงนี้ เช่น การดำเนินการในกรณีที่มีข้อพิพาทระหว่างกัน เช่น การพิจารณาของ CJEU (European Court of Justice) หากไม่สามารถแก้ไขปัญหได้ในระดับของ Joint Committee เป็นต้น

เมื่อพิจารณาในสาระสำคัญของ 6 ส่วนของร่าง The UK's EU Withdrawal Agreement ดังกล่าว พบว่าเป็นการตกลงในเรื่องกรอบหรือแนวทางการดำเนินการ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป สะท้อนถึงจุดหยุดยั้ง และลดอุปสรรคในช่วงของการดำเนินการออกจากสหภาพยุโรป โดยที่ยังมิได้มีการเจรจาถึงความตกลงทางการค้าในรายละเอียด ซึ่งจะมีการเจรจาความสัมพันธ์ทางการค้าต่อไป เมื่อ The UK's EU Withdrawal Agreement ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาของสหราชอาณาจักรแล้ว

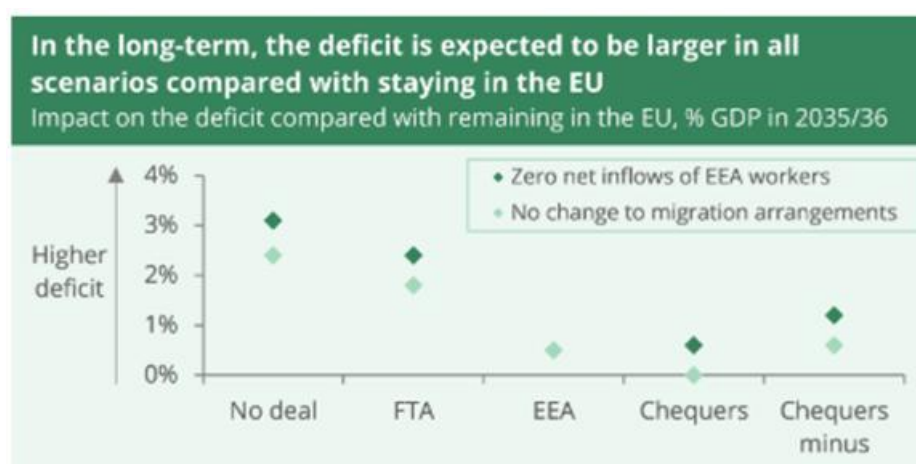
ดังนั้น ในการศึกษานี้ จะเป็นการคาดการณ์ถึงสถานการณ์ที่มีความตกลงดังต่อไปนี้

1) ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจสหราชอาณาจักรในระยะยาว คาดการณ์ 15 ปี (โดยมีสมมติฐานว่ากฎระเบียบเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายบุคลากรระหว่างกันไม่เปลี่ยนแปลง) เมื่อดูจากอัตราการขยายตัวของ GDP

UK long-term GDP impacts under different trade scenarios					
% difference in GDP level in 15 years compared with staying in the EU					
	No deal	FTA	EEA	Chequers	Chequers minus
No change to migration rules	-7.7	-4.9	-1.4	-0.6	-2.1
Zero net migration of EEA workers	-9.3	-6.7	n/a	-2.5	-3.9
Chequers refers to the July 2018 White Paper					

Source: HM Government, EU Exit: Long-term economic analysis, Nov 2018

- (1) กรณี EEA: GDP จะลดลงร้อยละ-1.4
- (2) กรณี FTA: GDP จะลดลงร้อยละ-4.9
- 2) ผลกระทบที่มีต่อการคลัง (Public finances) ของสหราชอาณาจักร คือการพิจารณาผลกระทบต่อการขาดดุลงบประมาณของสหราชอาณาจักร (เปรียบเทียบรายได้จากภาษีและแหล่งต่าง ๆ ของรัฐ กับรายจ่ายของรัฐ)

Source: HM Government, EU Exit: Long-term economic analysis, Nov 2018

- (1) กรณี EEA: การขาดดุลงบประมาณจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 0.4
- (2) กรณี FTA: การขาดดุลงบประมาณจะเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.4
- 3) ผลกระทบต่อการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป
 - (1) กรณี EEA (European Economic Area)

Source: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Economic_Area

EEA จัดตั้งขึ้นโดย EEA Agreement ในปี พ.ศ. 2537 (ค.ศ. 1994) โดยเป็นความตกลงที่เป็นการขยายการเป็นตลาดเดียว (Single market) ของสหภาพยุโรปไปยังประเทศอื่นที่ไม่ใช่ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดย EEA จะมีความเชื่อมโยงระหว่างสหภาพยุโรปกับ 3 EFTA (European Free Trade Association) คือกับไอซ์แลนด์ ลิกเตนสไตน์ และนอร์เวย์ ให้อยู่ในตลาดเดียวกับสหภาพยุโรป มีการกำหนดกฎระเบียบพื้นฐานเดียวกันกับสหภาพยุโรป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายบุคลากร สินค้า บริการ และทุน ระหว่างกันได้อย่างเสรี ซึ่งสนธิสัญญา EEA (EEA Treaty) เป็นสนธิสัญญาด้านการพาณิชย์ จะมีความแตกต่างจากสนธิสัญญาสหภาพยุโรป โดยสมาชิกของ EFTA ไม่ต้องเข้าร่วมใน Common Agricultural Policy หรือ Common Fisheries Policy ของสหภาพยุโรป ทั้งนี้ปัจจุบันประเทศโครเอเชียก็เข้าร่วมอยู่ภายใต้ EEA Agreement ด้วย

กล่าวโดยสรุปคือประเทศสมาชิก EEA สามารถเข้าร่วมอยู่ในตลาดเดียวกับสหภาพยุโรป และต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความเป็นตลาดเดียว โดยที่ไม่ต้องเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรปหรืออยู่ในสหภาพศุลกากรเดียวกับสหภาพยุโรป (คือไม่ต้องกำหนดอัตราภาษีนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกในอัตราเดียวกัน)

ดังนั้น ในกรณี EEA ความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป ยังคงความเป็นตลาดเดียว คือ สามารถเคลื่อนย้ายบุคลากร สินค้า บริการ และทุน

ระหว่างกันได้อย่างเสรี โดยไม่มีอัตราภาษีศุลกากรระหว่างกัน และข้อจำกัดทางการค้าระหว่างกันมีอยู่อย่างจำกัด และไม่ต้องเข้าร่วมในนโยบายสำคัญบางอย่างของสหภาพยุโรป ซึ่งกรณีนี้จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์และมูลค่าการค้าระหว่างกัน (UK-EU intra trade) ไม่มากนัก (ทั้งนี้ ยังไม่มีบทวิเคราะห์ที่จะคำนวณถึงตัวเลขสถิติได้ว่าจะกระทบต่อมูลค่าการค้าระหว่างกันเท่าใด เนื่องจากผลจากความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปยังไม่มี ความชัดเจน) โดยกรณี EEA นี้ สหราชอาณาจักรไม่ต้องกำหนดอัตราภาษีนำเข้าจากประเทศนอกกลุ่มสมาชิกสหภาพยุโรป ในอัตราเดียวกับที่สหภาพยุโรปกำหนด แต่สามารถดำเนินการได้อย่างมีอิสระไม่ต้องขึ้นกับนโยบายของสหภาพยุโรป

(2) กรณี FTA (Free Trade Agreement)

กรณีที่สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปได้มีการเจรจาและจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างกัน ซึ่งสันนิษฐานว่าจะไม่มีการกำหนดอัตราภาษี และมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (Non-tariff barriers: NTBs) ระหว่างกัน เช่นเดียวกับมาตรฐานการทำความตกลงการค้าของประเทศอื่น ๆ โดยเฉลี่ยที่มีการทำกับสหภาพยุโรป ซึ่งกรณีนี้จะไม่เหมือนกับ EEA กล่าวคือสหราชอาณาจักรจะไม่ใช้ตลาดเดียวกับสหภาพยุโรป ไม่สามารถเคลื่อนย้ายบุคลากร สินค้า บริการ และทุน ได้อย่างเสรีระหว่างกัน และไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายที่เกี่ยวเนื่องกับความ เป็นตลาดเดียว เพียงแต่จะมีการค้าสินค้าและบริการระหว่างกันได้ โดยไม่มีอัตราภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ ภาษีระหว่างกัน

ดังนั้น จึงคาดได้ว่า กรณี FTA มูลค่าการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปจะได้รับผลกระทบมากกว่ากรณี EEA เนื่องจากสหราชอาณาจักรจะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากการเคลื่อนย้ายบุคลากร และทุน ระหว่างสหภาพยุโรปได้ โดยจะส่งผลกระทบต่อทางด้าน supply chain ที่สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และยาวนาน ซึ่งจะกระทบต่อดัชนีและความสามารถในการแข่งขันของสหราชอาณาจักร

3.1.1.2 สถานการณ์ที่ไม่มีความตกลง (No deal Brexit)

สถานการณ์ที่สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปไม่สามารถเจรจาจนบรรลุผลความตกลงกันได้ ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ในอนาคตระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปจะต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักการและอัตราภาษีภายใต้ WTO (World Trade Organisation) หรือ องค์การการค้าโลก

CBI (The Confederation of British Industry) ประเมินว่า กรณี No deal นั้น ประมาณร้อยละ 90 ของสินค้าสหราชอาณาจักรทั้งหมดที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปจะถูกกำหนดอัตราภาษี โดยอัตราภาษีสำหรับสินค้าที่ส่งออกจากสหราชอาณาจักรไปยังสหภาพยุโรป จะอยู่ที่ประมาณ 4.3% ขณะที่อัตราภาษีสำหรับสินค้าที่สหภาพยุโรปส่งมายังสหราชอาณาจักร จะอยู่ที่ประมาณ 5.7% โดยในบางภาคธุรกิจก็จะได้รับผลกระทบที่มากกว่า เช่น ภาคอุตสาหกรรมรถยนต์ เกษตรและอาหาร เป็นต้น

ในภาคธุรกิจบริการซึ่งเป็นภาคธุรกิจที่สำคัญของสหราชอาณาจักร โดยคิดเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ 80 ของเศรษฐกิจประเทศ แม้ว่าสหภาพยุโรปจะส่งออกสินค้ามายังสหราชอาณาจักรมากกว่าที่สหราชอาณาจักรนำเข้าจากสหภาพยุโรป แต่สำหรับภาคธุรกิจบริการนั้น สหราชอาณาจักร

อาณาจักรส่งออกในภาคบริการมากกว่านำเข้า และเป็นผู้ได้ดุลการค้าบริการกับสหภาพยุโรป ซึ่งกรณี No deal ที่ต้องใช้หลักและอัตราภาษีภายใต้ WTO จะทำให้เกิดข้อจำกัดของการดำเนินการและการค้าในภาคธุรกิจบริการ ซึ่งจากข้อมูล UK Institute for Government หลาย ๆ ประเทศพบว่า กฎเกณฑ์ของ WTO ไม่สามารถจัดการกับข้ออุปสรรคทางการค้าของภาคธุรกิจบริการได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น ในกรณี No deal จะส่งผลให้มีอัตราภาษี ข้อจำกัดทางการค้า รวมถึงมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งแน่นอนว่าจะส่งผลกระทบต่อปริมาณและมูลค่าการค้าระหว่างกันในระดับที่สูงกว่ากรณีที่มีความตกลง

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจสหราชอาณาจักร ในกรณีไม่มีความตกลง คาดว่าภายใน 15 ปี อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) ของสหราชอาณาจักรจะลดลงถึงร้อยละ 7.7 และการขาดดุลบัญชีของประเทศจะเพิ่มขึ้นถึงประมาณร้อยละ 3.2 ดังนั้น กรณี No deal นี้ จะส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจต่อสหราชอาณาจักรอย่างรุนแรง ซึ่งจะส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อการค้า เพราะการที่เศรษฐกิจของประเทศได้รับผลกระทบ ส่งผลต่อกำลังซื้อและความระมัดระวังในการใช้จ่ายของผู้บริโภค ในขณะที่ภาคธุรกิจและลงทุนก็จะระมัดระวัง โดยการชะลอหรือลดการขยายธุรกิจและการลงทุนโดยพิจารณาจากภาวะเศรษฐกิจและกำลังซื้อของผู้บริโภค ทั้งนี้ ยังไม่พบข้อมูลรายงานการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ถึงผลกระทบด้านการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปในกรณี No deal แต่จากการวิเคราะห์โดยใช้หลักเศรษฐศาสตร์ดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากรณี No deal จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้าของสหราชอาณาจักรมากกว่ากรณีที่มีความตกลง

3.1.2 ผลกระทบที่จะมีต่อการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับประเทศที่ไม่ใช่สมาชิกสหภาพยุโรป (Non-EU) รวมถึงไทย

ในช่วง 46 ปีที่ผ่านมาที่สหราชอาณาจักรเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป จะต้องขึ้นกับสหภาพยุโรป (หรือ EEC เดิม) ในการเจรจาทำความตกลงทางการค้ากับประเทศนอกสหภาพยุโรป ซึ่งปัจจุบันสหภาพยุโรปได้มีการเจรจาทำความตกลงทางการค้ากับประเทศนอกสหภาพยุโรป ถึง 36 ฉบับ และครอบคลุมเกือบ 60 ประเทศ โดยขณะนี้ยังไม่มีมติที่ชัดเจนว่าสหราชอาณาจักรสามารถเข้าร่วมหรือดำเนินการตามความตกลงดังกล่าวกับประเทศนอกสหภาพยุโรปได้หรือไม่ (roll over these agreements) เมื่อออกจากความเป็นสมาชิกภาพของสหภาพยุโรปแล้ว เพราะรัฐบาลสหราชอาณาจักรจะไม่ได้ผูกมัด (no binding) ในความตกลงทางการค้าดังกล่าว⁸

ในปี 2558 (ค.ศ. 2015) ประเทศที่สหภาพยุโรปมีความตกลงทางการค้าด้วยนั้น มีมูลค่าการค้าคิดเป็นประมาณร้อยละ 15 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของสหราชอาณาจักร ซึ่งกรณีที่สหราชอาณาจักรไม่สามารถบรรลุข้อตกลงกับสหภาพยุโรป (No deal) สหราชอาณาจักรจะต้องดำเนินการตามหลักการและอัตราภาษีภายใต้ WTO ซึ่งจะทำให้สหราชอาณาจักรต้องประสบกับต้นทุนค่าภาษีที่สูงขึ้น รวมถึงการตรวจสอบทางศุลกากรที่เข้มงวดขึ้น โดยอัตราภาษีที่สหราชอาณาจักรจะถูกกำหนดเรียกเก็บจากประเทศที่มีความตกลงกับสหภาพยุโรปดังกล่าว จะมีอัตราตั้งแต่ประมาณร้อยละ 5 (กรณีอิสราเอล) ไปจนถึงร้อยละ 30 (กรณีอียิปต์) นอกจากนี้ สหราชอาณาจักรก็

⁸ Beth Oppenheim. The EU has 36 Free Trade Deal with Non-EU Countries – Will they roll over to Britain after Brexit, 10 October 2017

จะเสียประโยชน์จากความตกลงเกี่ยวกับการค้าและธุรกิจบริการ 14 ฉบับที่สหภาพยุโรปมีกับประเทศอื่น ๆ รวมถึงธุรกิจบริการกับประเทศเกาหลีใต้ เป็นต้น

อย่างไรก็ดี หากสหราชอาณาจักรออกจากสหภาพยุโรป คาดว่าจะมีช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน (transition period) ในช่วงเวลาตั้งแต่วันที่สหราชอาณาจักรออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป จนถึงเวลาที่เริ่มความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรปในรูปแบบใหม่ (คาดว่าประมาณ 2 ปี) ซึ่งจะเป็นช่วงที่สหราชอาณาจักรเจรจาความสัมพันธ์ทางการค้าในรายละเอียดกับสหภาพยุโรป รวมถึงจะเป็นช่วงเวลาที่สหราชอาณาจักรจะเจรจากับสหภาพยุโรปและประเทศที่มีความตกลงทางการค้ากับสหภาพยุโรป ในการที่จะปรับลดอัตราหรือข้อความในความตกลงดังกล่าว เพื่อให้ความตกลงสามารถใช้กับสหภาพยุโรปและประเทศสมาชิก และสหราชอาณาจักรด้วย สำหรับภายหลังช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน คาดว่าสหราชอาณาจักรจะนำความตกลงทางการค้าที่สหภาพยุโรปมีอยู่ กับประเทศต่าง ๆ มาปรับใช้ ไม่ต้องขึ้นกับนโยบายของสหภาพยุโรป โดยจะมีการปรับเนื้อหาเชิงเทคนิคในความตกลงดังกล่าวเล็กน้อย

ตารางที่ 4 ความตกลงทางการค้าที่สหภาพยุโรปมีกับประเทศต่าง ๆ และมีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน (Agreements in Place)

Agreements in place		
Country (Region)	Agreement	Status
Albania (Western Balkans)	Stabilisation and Association Agreement	In force since 2009
Algeria	Association Agreement	In force since 01/09/2005
Andorra	Customs Union	In force since 01/01/1991
Armenia	Partnership and Cooperation Agreement	In force since 09/09/1999
Bosnia and Herzegovina (Western Balkans)	Stabilisation and Association Agreement	In force since 01/06/2015
Botswana (SADC)	Economic Partnership Agreement	In force since 05/02/2018
Chile	Association Agreement and Additional Protocol	In force since 01/03/2005
Egypt	Association Agreement	In force since 01/06/2004
Eswatini (SADC)	Economic Partnership Agreement	In force since 05/02/2018
Faroe Islands	Agreement	In force since 01/01/1997
Georgia	Association Agreement	In force since 01/07/2016
Iceland	Economic Area Agreement	In force since 1994
Israel	Association Agreement	In force since 01/06/2000
Japan	Economic Partnership Agreement	In force since 01/02/2019
Jordan	Association Agreement	In force since 01/05/2002
Kosovo (UNSCR 1244)	Stabilisation and Association Agreement	In force since 01/04/2016
Lebanon	Association Agreement	In force since 01/04/2006
Liechtenstein	Economic Area Agreement	In force since 1995

Lesotho (SADC)	Economic Partnership Agreement	In force since 05/02/2018
Mexico	Global Agreement 	In force since 01/10/2000
Moldova	Association Agreement 	In force since 01/07/2016
Montenegro (Western Balkans)	Stabilisation and Association Agreement 	In force since 01/05/2010
Morocco	Association Agreement 	In force since 01/03/2000
Mozambique (SADC)	Economic Partnership Agreement	In force since 05/02/2018
Namibia (SADC)	Economic Partnership Agreement	In force since 05/02/2018
North Macedonia (Western Balkans)	Stabilisation and Association Agreement 	In force since 01/04/2004
Norway	Economic Area Agreement 	In force since 1994
Pakistan	Co-operation agreement 	In force since 29/04/2004
Palestinian Authority	Interim Association Agreement 	In force since 01/07/1997
San Marino	Customs Union 	In force since 01/04/2002
Serbia (Western Balkans)	Stabilisation and Association Agreement 	In force since 01/09/2013
South Africa	Economic Partnership Agreement	In force since 05/02/2018
South Korea	Free Trade Agreement 	In force since 01/07/2016
Sri-Lanka	Co-operation and Partnership Agreement 	In force since 01/04/1995
Switzerland	Agreement 	In force since 01/01/1973
Syria	Co-operation Agreement	In force since 01/07/1977
Tunisia	Association Agreement 	In force since 01/03/1998
Turkey	Customs Union 	In force since 31/12/1995

Source: European Commission, http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/#_in-place

ตารางที่ 5 ความตกลงทางการค้าที่สหภาพยุโรปมีกับประเทศต่าง ๆ ที่ยังมีสถานะ Pending⁹ (

Agreements pending

In some circumstances trade negotiations with a trade partner have been concluded, but have not been either signed or ratified yet. This means that although the negotiations have finished, no part of the agreement is in place yet.

Country (Region)	Agreement pending	Status
Benin (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Burkina Faso (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Burundi (EAC)	Economic partnership Agreement	Has not signed or ratified agreement
Cabo Verde (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Djibouti (ESA)	Economic partnership Agreement	Signed 08/2009, not yet provisionally applied
Eritrea (ESA)	Economic partnership Agreement	Signed 08/2009, not yet provisionally applied
Ethiopia (ESA)	Economic partnership Agreement	Signed 08/2009, not yet provisionally applied
Gambia (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Guinea (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Guinea-Bissau (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Haiti (CARIFORUM)	Economic partnership Agreement	Haitian ratification still pending
Kenya (EAC)	Economic partnership Agreement	Signed and ratified, provisional application when all EAC countries sign and ratify
Liberia (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Mali (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Niger (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Nigeria (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Rwanda (EAC)	Economic partnership Agreement	Signed, provisional application when all EAC countries sign and ratify
Senegal (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Sierra Leone (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Singapore	Free Trade Agreement	Subject to CJEU opinion 2/15, awaiting signature
Tanzania (EAC)	Economic partnership Agreement	Has not signed or ratified agreement
Togo (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Mauritania (West Africa)	Economic partnership Agreement	Signed, awaiting signature from all parties
Uganda (EAC)	Economic partnership Agreement	Has not signed or ratified agreement
Vietnam	Free Trade Agreement	Final text agreed July 2018, awaiting signature and conclusion

Source: European Commission, http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/#_in-place

จาก 2 ตารางข้างต้น พบว่าประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่สหภาพยุโรปได้มีการจัดทำความตกลงทางการค้าคือ สิงคโปร์ และเวียดนาม ซึ่งเป็นความตกลงการค้าเสรี (FTA) และอยู่ในสถานะที่ความตกลง Pending คือการเจรจาเสร็จสิ้นแล้ว รอการลงนาม

3.1.2.1 กรณีประเทศไทย

การเจรจาความตกลงการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรปนั้น เริ่มขึ้นในเดือนมีนาคม 2556 (ค.ศ. 2013) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำความตกลงในลักษณะ Comprehensive FTA ซึ่งจะครอบคลุมในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ อัตราภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี

⁹ Pending คือการเจรจาความตกลงเสร็จสิ้นแล้ว แต่ยังไม่ได้ลงนามความตกลง หรือยังมิได้มีการลงสัตยาบัน

(เช่น โควตา) การค้าบริการ การลงทุนและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ทรัพย์สินทางปัญญา การแข่งขันทางการค้า และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เมื่อรัฐบาลทหารได้ขึ้นมามีการบริหารประเทศในเดือนพฤษภาคม 2557 ทำให้การเจรจาความตกลงทางการค้าระหว่างไทยและสหภาพยุโรปหยุดชะงักลง¹⁰ ดังนั้น ในปัจจุบันจึงยังไม่มีความตกลงทางการค้าระหว่างประเทศไทยกับสหภาพยุโรป และยังไม่มีความชัดเจนว่าจะมีการเจรจาความตกลงทางการค้าดังกล่าวหรือไม่ และจะมีแผนกำหนดการอย่างไร

ทั้งนี้ ผลกระทบทางการค้าจาก Brexit ที่จะมีต่อประเทศนอกสหภาพยุโรป จะมีมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ก็ขึ้นกับประเทศที่สามดังกล่าวว่าเป็นประเทศที่ได้มีการเจรจาจัดทำความตกลงการค้ากับสหภาพยุโรปหรือไม่และในระดับใด รวมถึงเป็นประเทศที่มีการเตรียมการเจรจาจัดทำความตกลงการค้ากับสหราชอาณาจักรหรือไม่และในระดับใด ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งของไทยในอาเซียน ได้แก่ สิงคโปร์ และเวียดนาม ที่ได้มีการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) กับสหภาพยุโรปแล้ว ไทยจะอยู่ในภาวะที่เสียเปรียบคือความสามารถในการแข่งขันกับประเทศดังกล่าวในตลาดสหภาพยุโรป รวมถึงในตลาดสหราชอาณาจักรจะลดลง หากมีการนำ FTA ระหว่างสหภาพยุโรปกับสิงคโปร์และเวียดนามมาปรับใช้กับสหราชอาณาจักร เมื่อพิจารณาถึงภาระทางภาษี

3.1.2.2 ผลกระทบของ Brexit ต่อธุรกิจการค้ากับประเทศนอกสหภาพยุโรป รวมถึงไทย

1) รูปแบบการส่งออกสินค้าไปยังตลาดสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป

เมื่อเกิด Brexit สหราชอาณาจักรอาจไม่ใช่ตลาดเดียวกับสหภาพยุโรป (หากไม่ใช่ Chequer plan หรือ EEA) เช่น กรณีมี FTA หรือ No deal ซึ่งสหราชอาณาจักรไม่สามารถเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ ทุน และบุคลากรกับสหภาพยุโรปได้โดยเสรี ดังนั้น การส่งออกสินค้าและบริการมาจำหน่ายในสหราชอาณาจักรของประเทศที่สามรวมถึงไทย จะไม่สามารถส่งไปยังประเทศอื่นในสหภาพยุโรปเพื่อกระจายต่อมาจำหน่ายในสหราชอาณาจักรได้อย่างเสรี เนื่องจากจะมีอัตราภาษีสินค้านี้ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป (กรณี No deal) กฎระเบียบการนำเข้าสินค้าที่แตกต่างกัน รวมถึงจะมีพิธีการศุลกากรระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ดังนั้น การส่งออกสินค้าจากประเทศที่สามรวมถึงจากไทยมาจำหน่ายในสหราชอาณาจักร คาดว่าจะเป็นการส่งออกมายังสหราชอาณาจักรโดยตรงมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันปริมาณการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปก็จะลดลง

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ปริมาณความต้องการสินค้าและบริการ (Demand) จากไทยในตลาดสหราชอาณาจักรในบางรายการมีไม่มากนัก ในขณะที่ไม่สามารถส่งออกเป็นปริมาณมาก ๆ ในคราวเดียวไปยังประเทศในสหภาพยุโรป เพื่อกระจายต่อมายังสหราชอาณาจักร แต่ต้องแบ่งปริมาณการส่งออกส่วนหนึ่งตรงมายังตลาดสหราชอาณาจักร กรณีนี้ อาจทำให้สินค้าและบริการของไทยที่ส่งออกตรงมายังสหราชอาณาจักร มีต้นทุนการส่งออกที่สูงขึ้น (ไม่มี Economy of

¹⁰ European Commission. Countries and Region – Thailand

scale) ซึ่งจะทำให้สินค้าและบริการของไทยบางรายการมีราคาที่สูงขึ้นในตลาดสหราชอาณาจักรกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของไทยโดยเฉพาะกับสินค้าที่ผลิตได้ในสหราชอาณาจักรเอง

2) กฎระเบียบการนำเข้าสินค้าและบริการของสหราชอาณาจักร

Brexit จะทำให้สหราชอาณาจักรมีอิสระในการกำหนดนโยบายการค้าของประเทศ ไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบนโยบายและกฎระเบียบทางการค้าของสหภาพยุโรป (โดยเฉพาะในกรณี No deal หรือ FTA) ดังนั้น สหราชอาณาจักรอาจไม่พิจารณาใช้กฎระเบียบการนำเข้าสินค้าและบริการเช่นเดียวกับสหภาพยุโรป กฎระเบียบการนำเข้าของสหราชอาณาจักรอาจมีการเปลี่ยนแปลงไป ยกตัวอย่างเช่น สินค้าไก่แปรรูป (สินค้าส่งออกสำคัญของไทยในตลาดสหราชอาณาจักร) ที่ปัจจุบันจะอยู่ภายใต้กฎระเบียบการนำเข้าของสหภาพยุโรปที่มีการจำกัดปริมาณการนำเข้าหรือระบบโควตา ซึ่งเมื่อเกิด Brexit สหราชอาณาจักรจะถือเป็นหนึ่งในสมาชิก WTO ที่แยกจากสหภาพยุโรป (Individual member) อาจต้องมีการจัดสรรโควตาการนำเข้าไก่แปรรูปของสหราชอาณาจักรเอง ในฐานะของหนึ่งในประเทศสมาชิก WTO ซึ่งผลกระทบที่จะมีต่อการค้ากับประเทศที่สามารถรวมถึงไทยจะมากขึ้นเพียงใดนั้น ก็จะขึ้นกับปริมาณโควตาของสหราชอาณาจักรที่จัดสรร ว่าเพียงพอและสะท้อนต่อการค้าที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในตลาดสหราชอาณาจักรหรือไม่

3) กฎระเบียบการนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้า ความปลอดภัย และสุขอนามัย

แม้ว่า Brexit จะทำให้สหราชอาณาจักรไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบนโยบายและกฎระเบียบทางการค้าของสหภาพยุโรป แต่คาดว่าสหราชอาณาจักรจะไม่ผ่อนปรนในเรื่องกฎระเบียบการนำเข้าที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้า ความปลอดภัย และสุขอนามัย ให้ยิ่งหย่อนไปกว่ากฎระเบียบสหภาพยุโรป เพราะแม้ว่าสหราชอาณาจักรจะเป็นประเทศที่มีนโยบายการค้าเสรี และต้องการให้เกิดการขยายการค้ากับต่างประเทศ แต่ก็ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อมาตรฐานสินค้า ความปลอดภัย และสุขอนามัยเพื่อปกป้องประชาชนของประเทศ รวมถึงผู้บริโภคของสหราชอาณาจักรเอง ก็ให้ความสำคัญอย่างยิ่งในเรื่องมาตรฐาน ความปลอดภัย และสุขอนามัยต่าง ๆ โดยจะเห็นได้ว่า มีเครื่องหมายรับรองและมาตรฐานการรับรองต่าง ๆ ในตลาดสหราชอาณาจักร และผู้บริโภคก็ให้ความสำคัญและพิจารณาในเรื่องนี้ ก่อนการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าอีกด้วย

4) การรักษาสีทธิในการเจรจา (Claim of Interest) ภายใต้ WTO

Claim of Interest เป็นกระบวนการที่ประเทศสมาชิก WTO ที่ต้องการแก้ไขหรือถอนข้อผูกพันในตารางพันธกรณี เจาะและตกลงกับประเทศสมาชิกอื่น ซึ่งประเทศสมาชิกอื่นที่มีส่วนได้เสียกับกรณีดังกล่าวจะต้องยื่นการรักษาสีทธิในการเจรจาต่อ WTO ทั้งนี้ ตาม Article 28 ของ GATT

Article 28 ของความตกลง GATT กำหนดให้ประเทศสมาชิกที่ต้องการแก้ไขหรือถอนข้อผูกพันในตารางพันธกรณี เจาะและตกลงกับประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้อง โดยประเทศสมาชิกที่มีส่วนได้เสียมีสิทธิของรักษาสีทธิในการเจรจาหรือโดยต้องยื่น Claim of Interest เป็นลายลักษณ์อักษร พร้อมด้วยหลักฐานสนับสนุนให้แก่ประเทศที่ขอปรับแก้ตารางพันธกรณีภายใน 90 วันนับตั้งแต่วันที่เลขธิการ WTO เวียนเอกสารของประเทศสมาชิกที่แจ้งขอปรับแก้ตารางพันธกรณี โดยมีหลักการในการพิจารณาสินค้าที่ต้องการรักษาสีทธิในการเจรจา/หรือ

ดังนี้ (1) ประเทศที่มีสิทธิในการเจรจาเริ่มแรก (Initial Negotiating Rights: INR) (2) ประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดหลัก (Principal Supplying Interest: PSI) และ (3) ประเทศที่มีส่วนแบ่งตลาดอย่างมีนัยสำคัญ (มากกว่าร้อยละ 10) (Substantial Interest: SI)

ในกรณี Brexit สหภาพยุโรปได้ขอปรับปรุงตารางพันธกรณีภายใต้ Article 28 (5) ของ GATT (Brexit) ซึ่งเลขสิทธิการองค์การการค้าโลกจึงได้มีการแจ้งเวียนเอกสารที่สหภาพยุโรปแจ้งข้อมูลขอปรับปรุงตารางพันธกรณีดังกล่าว เพื่อให้ประเทศสมาชิกที่เกี่ยวข้องพิจารณาตรวจสอบและแจ้งข้อมูลการรักษาสิทธิประโยชน์ของประเทศสมาชิกดังกล่าว

สำหรับประเทศไทย ได้มีการยื่น Claim of Interest ต่อสหภาพยุโรปแล้ว 2 ครั้ง โดยได้ขอรักษาสหสิทธิในการเจรจาสินค้ารวม 28 รายการตาม TRQ (Tariff Quota) ซึ่งครอบคลุมสินค้า CSQ (Country Specific Quota) ของไทย 13 รายการ และสินค้าอื่น ๆ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์สัตว์ปีก ข้าว มันสำปะหลัง ปลาแปรรูป พาสต้า อาหารสำเร็จรูป ปศุสัตว์ และกุ้งแช่แข็ง เป็นต้น นอกจากนี้ไทยยังได้ยื่นหนังสือคัดค้าน (Objections) ต่อการยื่นตารางพันธกรณีของสหราชอาณาจักรเมื่อเดือนตุลาคม 2561 ซึ่งเลขสิทธิการ WTO แจ้งว่าสหราชอาณาจักรต้องการที่จะเข้าสู่กระบวนการเจรจาและหารือตาม Article 28 ของ GATT ต่อไป¹¹

ดังนั้น ในขั้นนี้ ไทยได้ดำเนินกระบวนการภายใต้ WTO เพื่อรักษาสหสิทธิในการเจรจา จากการเปลี่ยนแปลงตารางพันธกรณีดังกล่าวที่อาจส่งผลกระทบต่อการค้าของไทย (เช่น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี หรือปริมาณโควตา เป็นต้น) จึงคาดว่าผลกระทบดังกล่าว อาจมีอย่างจำกัด เพราะไทยได้ดำเนินการเพื่อจำกัดขอบเขตของผลกระทบที่จะมีต่อการค้าของไทย ในฐานะของประเทศที่สามที่มีส่วนได้เสียต่อกรณี Brexit

3.2 โอกาสและความท้าทายของไทยในด้านความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร จาก Brexit

3.2.1 สรุปประมวลผลข้อมูลจากแบบสอบถามของผู้มีส่วนได้เสีย

ในการศึกษาเพื่อตอบคำถามการศึกษาในรายงานฉบับนี้ นอกจากผู้เขียนจะศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิคือเอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ แล้ว ผู้เขียนยังได้ศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ โดยได้ส่งแบบสอบถาม (Questionnaire on A Study of the Business and Trade Promotion between Thailand and the U.K. in connection with Brexit) (รายละเอียดตามภาคผนวก) โดยส่งไปยังภาครัฐและภาคธุรกิจของไทยและสหราชอาณาจักรจำนวน 33 ราย ได้รับคำตอบแบบสอบถามตอบกลับมาจำนวน 9 ราย และจากการติดตามการตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานภาครัฐของสหราชอาณาจักรและภาคธุรกิจที่ไม่สามารถตอบข้อมูลดังกล่าว ได้รับแจ้งจาก British Embassy, Thailand ว่า Brexit มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การเมืองในประเทศที่ยังไม่มีความชัดเจน จนกว่าจะมีผู้นำหรือนายกรัฐมนตรีท่านใหม่เข้ามาดำรงตำแหน่ง และน่าจะตอบคำถามดังกล่าวได้ ก็ช่วงใกล้ ๆ กับกำหนดเวลา Brexit คือเดือนตุลาคมนี้ สำหรับองค์กรธุรกิจเช่น UK-

¹¹ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. รายงานผลการประชุมหารือแนวทางการดำเนินการของฝ่ายไทยในกรณีการจัดทำตารางพันธกรณี WTO ของสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักร และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Brexit ครั้งที่ 4, 15 กุมภาพันธ์ 2562

ASEAN Business Council (UKABC) และภาคเอกชนบางราย แย้งว่าไม่สามารถตอบคำถามดังกล่าวได้ เนื่องจากความไม่แน่นอนของผลเจรจาความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป

สำหรับคำตอบแบบสอบถามที่ได้รับมานั้น สามารถนำมาสรุปประมวลผลได้ ดังนี้

3.2.1.1 .Brexit จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร ซึ่งผลกระทบจะมีอย่างน้อยเพียงใด ก็จะขึ้นกับผลการเจรจาความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป โดยหากเป็นกรณี No deal ผลกระทบต่อจะมีความรุนแรงมาก และหากไม่มีสิทธิพิเศษด้านภาษีระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป หรือมีน้อยมาก ก็จะมีกระทบต่อการลงทุนและการดำเนินธุรกิจ และระยะเวลาที่มีส่วนสำคัญโดยหากผลเจรจา Brexit ยังมีความล่าช้า ยิ่งล่าช้าเท่าใด ความไม่แน่นอนก็จะส่งผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนทำธุรกิจและกระทบเศรษฐกิจมากขึ้นเท่านั้น

ผลกระทบต่อไทยจะขึ้นกับอัตราภาษี และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าที่ สหราชอาณาจักรจะกำหนดกับประเทศที่สาม ยกตัวอย่างเช่น กรณีของข้าวและโคตนาข้าว ซึ่งผู้นำเข้าสินค้าจากไทยยังไม่เห็นทิศทางที่ชัดเจนหลัง Brexit เกี่ยวกับกฎระเบียบ โคตนานำเข้าข้าว หรือความตกลงของภาครัฐ (G-to-G Trade Deals) ทำให้ภาคธุรกิจอาจต้องนำเข้าข้าวเข้ามาเป็นปริมาณมากเพื่อใช้โคตนาดังกล่าว ก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือมีความไม่แน่นอน เป็นต้น

ทั้งนี้ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องหวังและต้องการให้รัฐบาลไทยพิจารณาจัดทำ ความ ตกลงทางการค้ากับสหราชอาณาจักร

3.2.1.2 ผลกระทบ Brexit ต่อภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของไทยหรือนำเข้าสินค้าจากไทยนั้น

ผลกระทบระยะสั้น: อัตราแลกเปลี่ยน โดยเงินสกุลปอนด์อ่อนค่าลง ส่งผลต่อต้นทุนและราคาสินค้านำเข้าที่เพิ่มสูงขึ้น มีการปรับลดการลงทุนทำธุรกิจ ยังไม่กล้าลงทุนในภาคธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง และยังมีผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าไปยังสหภาพยุโรปด้วย

ผลกระทบระยะกลาง-ยาว: การลงทุนที่ลดลง จากความสามารถในการแข่งขันที่ลดลง อัตราเงินเฟ้อ ปัญหาการควบคุมราคา กำลังซื้อและความระมัดระวังในการใช้จ่ายของผู้บริโภคในตลาดสหราชอาณาจักร รวมถึงเรื่องต้นทุนใบอนุญาตนำเข้าและการจัดการในการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย (higher cost in licensing/ importing management)

ทั้งนี้ ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่า ตั้งแต่เกิด Brexit ก็ได้ส่งผลกระทบในเชิงลบต่อภาคธุรกิจในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาแล้ว แต่ผลกระทบก็มีความแตกต่างกันในธุรกิจที่ต่างกัน เช่น ด้านการค้าและการนำเข้าสินค้าจากไทย ส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน เงินปอนด์ที่อ่อนค่า และภาวะเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักร แต่บางภาคธุรกิจเช่น ธุรกิจโรงแรมในสหราชอาณาจักร เห็นว่ายังไม่ได้รับผลกระทบ โดยอัตราการเข้าพักยังคงเพิ่มขึ้น รวมถึงยังเห็นถึงโอกาสด้วยเมื่อลูกค้าที่เข้าพักส่วนใหญ่เป็นชาวสหราชอาณาจักร เงินปอนด์ที่อ่อนค่าจะทำให้มีการท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้น รวมถึงจะมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศในจำนวนที่เพิ่มขึ้นจากค่าเงินปอนด์ดังกล่าวที่ทำให้การท่องเที่ยวในสหราชอาณาจักรมีราคาถูกลง แต่ทั้งนี้ธุรกิจที่ใช้จำนวนบุคลากรโดยเฉพาะในภาคธุรกิจบริการนี้ ก็จะได้รับผลกระทบจากจำนวนบุคลากรที่เดินทางเข้ามายังสหราชอาณาจักรลดน้อย ลงจากผล Brexit

3.2.1.3 ในด้านโอกาสและความท้าทายจากผลของ Brexit นั้น ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นความท้าทายหรือเป็นอุปสรรคมากกว่าที่จะเป็นโอกาส โดยที่ผ่านมานี้ในระยะ 3 ปีที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก โดยเฉพาะจากภาวะเศรษฐกิจ อัตราแลกเปลี่ยน การชะลอการลงทุนทำธุรกิจ ความไม่แน่นอนของผล Brexit ที่มีต่อการตัดสินใจในการวางแผนธุรกิจ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรในภาคธุรกิจ (ที่เข้ามาในสหราชอาณาจักรน้อยลง) การระมัดระวังการใช้จ่ายของผู้บริโภค และเรื่องกฎระเบียบและโควตานำเข้าที่ยังไม่มีความชัดเจนในอนาคต เป็นต้น และเห็นว่าหากไทยยังไม่มีผลตกลงทางการค้ากับสหราชอาณาจักร ที่จะทำให้มีสิทธิพิเศษทางการค้าระหว่างกันได้ ไทยก็จะสูญเสียความสามารถในการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งประเทศอื่นที่มีความตกลงการค้าและอัตราภาษีพิเศษกับสหราชอาณาจักร เพราะสินค้าที่เหมือนกัน เมื่อนำเข้าจากไทยก็จะแพงกว่าสินค้าเดียวกันที่นำเข้าจากประเทศที่มีความตกลงทางการค้ากับสหราชอาณาจักร

สำหรับด้านโอกาสนั้น เห็นว่าเป็นโอกาสที่ไทยจะกระชับความสัมพันธ์กับสหราชอาณาจักร โดยการเจรจาทำความตกลงทางการค้าระหว่างกัน เพื่อให้มีสิทธิพิเศษทั้งด้านภาษีและที่มิใช่ภาษี เช่น ปริมาณโควตานำเข้าที่สะท้อนการค้าที่แท้จริงและมีปริมาณเพิ่มขึ้นกว่าโควตาภายใต้สหภาพยุโรป เป็นต้น การเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้า (Trade Agreement) ซึ่งต้องการให้การดำเนินการเจรจามีความคืบหน้าอย่างมีนัยสำคัญ (Significant completion stage) แม้ว่าจะยังไม่สามารถลงนามกันได้ในขั้นนี้ เพราะสหราชอาณาจักรยังไม่ได้ออกจากสมาชิกภาพสหภาพยุโรปและยังคงมีช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน แต่การเจรจาความตกลงต้องมีความสำเร็จคืบหน้าพร้อมลงนาม รวมถึงภาครัฐควรต้องสร้างความเชื่อมั่นต่อภาคธุรกิจในการที่จะลงทุนและทำธุรกิจของไทยในสหราชอาณาจักร

3.2.1.4 องค์กรที่ดูแลด้านความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยและสหราชอาณาจักร นั้น ภาคธุรกิจส่วนใหญ่เห็นว่าทุกองค์กร ทั้งหน่วยงานรัฐบางเอง เวทีภาครัฐ เช่น Thailand-UK Strategic Dialogue และองค์กรธุรกิจ (ที่มีธุรกิจเอกชนเป็นสมาชิก) ได้แก่ Thai-UK Business Leadership Council (TUBLC) British Chamber of Commerce Thailand (BCCT) และแม้แต่ Anglo-Thai Society (ATS) ควรต้องหาแนวทางช่วยแก้ไขปัญหาอุปสรรคทางการค้าจากความไม่แน่นอน และส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าของทั้งสองประเทศจาก Brexit โดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาคธุรกิจ และสร้างเสถียรภาพของความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าของทั้งสองประเทศในอนาคต

3.2.2 ความท้าทายของไทยในความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรจาก Brexit

3.2.2.1 ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ Brexit ซึ่งยังคงดำเนินอยู่ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้าของสหราชอาณาจักร โดยธนาคารแห่งอังกฤษคาดการณ์ความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในปี 2562 ว่าจะลดลงต่ำสุดนับตั้งแต่ช่วงวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2552 มีการปรับลดคาดการณ์ความเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP Growth) จากร้อยละ 1.7 เหลือเพียงร้อยละ 1.2 เนื่องจากผู้ประกอบการและนักลงทุนมีความกังวลต่อทิศทางและผลการเจรจาความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป ส่งผลต่อการชะลอตัวของการลงทุนในภาคธุรกิจการค้า ภาคก่อสร้าง และ ความเชื่อมั่นของผู้บริโภค สืบเนื่องจากอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น เงินปอนด์อ่อนค่าลง แต่รายได้ของ

ผู้บริโภคไม่ได้สูงขึ้นตาม ทำให้ผู้บริโภคในสหราชอาณาจักรมีระดับการใช้จ่ายมากขึ้น โดยเฉพาะการซื้อสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศซึ่งมีราคาสูงขึ้นจากผลของอัตราแลกเปลี่ยน โดยจะส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย เนื่องจากความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าไทยเมื่อเทียบกับสินค้าที่ผลิตในสหราชอาณาจักร ทั้งนี้ข้อมูลการหารือระหว่างสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน กับผู้นำเข้าสินค้าไทย พบว่าประสบปัญหาเงินปอนด์ที่อ่อนค่า ผู้นำเข้าจึงมีความจำเป็นต้องปรับราคาสินค้านำเข้าจากไทยให้สูงขึ้นประมาณร้อยละ 15-20 นอกจากนี้ ห้างซูเปอร์มาร์เก็ตในสหราชอาณาจักรได้มีการลดจำนวนการสั่งซื้อสินค้ากลุ่ม Exotic จากไทยด้วย

3.2.2.2 การออกจากสมาชิกสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตารางผูกพันภาษีของสหภาพยุโรปภายใต้ WTO ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ การส่งออกของ ไทยในสินค้าบางรายการ โดยแม้ว่าไทยจะมีการยื่น Claim of Interest เพื่อรักษาสีสิทธิในการเจรจา ภายใต้กระบวนการของ WTO ด้วยแล้ว แต่การเปลี่ยนแปลงตารางข้อผูกพันของสหภาพยุโรป โดยเฉพาะในสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ ไก่แปรรูป (สินค้าส่งออกสำคัญอันดับ 2 ของไทยใน ตลาดสหราชอาณาจักร) ซึ่งเป็นสินค้า CSQ (Country Specific Quota) ก็อาจส่งผลกระทบต่อปริมาณ โควตานำเข้า และอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกสินค้าดังกล่าวของไทยไปยังตลาดสหภาพยุโรป และสหราชอาณาจักร

3.2.2.3 ด้านธุรกิจบริการ ร้านอาหารไทยจะประสบปัญหาสินค้าวัตถุดิบอาหาร นำเข้ารวมถึงที่มีการนำเข้าจากไทยที่มีราคาสูงขึ้นจากผลของค่าเงินปอนด์ที่อ่อนลง กอปรกับหาก Brexit ส่งผลให้มีอัตราภาษีระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ก็จะมีผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานใน วัตถุดิบอาหารที่นำเข้มายังสหราชอาณาจักรจากสหภาพยุโรปด้วย อย่างไรก็ตาม ธุรกิจร้านอาหาร ขนาดใหญ่ในลักษณะ Chain restaurant ที่มีเงินทุนสูง และสามารถส่งเสริมด้านการตลาดได้อย่าง ต่อเนื่อง ยังคงดำเนินธุรกิจไปได้ด้วยดี แต่ทั้งนี้ธุรกิจบริการทั้งร้านอาหารไทยและโรงแรมที่ภาคเอกชนไทย เข้าไปลงทุนทำธุรกิจ ก็ประสบกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรด้านธุรกิจบริการ เนื่องจากจำนวนผู้ที่ เข้ามาทำงานในสหราชอาณาจักรตั้งแต่เกิด Brexit มีจำนวนลดน้อยลง และจากความเข้มงวดในเรื่อง วิชาทำงานของสหราชอาณาจักรด้วย

3.2.3 โอกาสของไทยในความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรจากผล Brexit

Brexit จะทำให้สหราชอาณาจักรไม่ใช่สมาชิกสหภาพยุโรปอีกต่อไป โดยไม่ต้อง ดำเนินนโยบายการค้าและอยู่ภายใต้กฎระเบียบและอัตราภาษีเดียวกับสหภาพยุโรป (หากไม่ใช่กรณี Chequer Plan) ซึ่งที่ผ่านมาสหภาพยุโรปมีการใช้นโยบายการค้าในลักษณะกีดกันและกำหนด กฎระเบียบและมาตรฐานต่าง ๆ อย่างเข้มงวด ขณะที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรจะเน้นนโยบายการค้า เสรี ต้องการสร้างและขยายความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้ากับต่างประเทศรวมถึงประเทศนอก สหภาพยุโรป เพื่อทดแทนการค้ากับสหภาพยุโรปที่จะลดลงจากผลของ Brexit ด้วย โดยเฉพาะกับ ภูมิภาคที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่สูงอย่าง ASEAN ซึ่งไทยตั้งอยู่ในทำเลยุทธศาสตร์ และสามารถนำเสนอความเป็น Gateway สู่ ASEAN รวมถึงการที่ไทยเป็นประธาน ASEAN ในปี 2562 นี้ด้วย จึงเป็นโอกาสที่ดีที่ไทยจะกระชับความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าทวิภาคีกับสหราชอาณาจักร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้าระหว่างกัน

ทั้งนี้ ข้อมูลจากการพบหารือระหว่างสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน กับกระทรวงการค้าระหว่างประเทศ (Department for International Trade: DIT) ของสหราชอาณาจักร และ British Embassy, Thailand ทราบว่าสหราชอาณาจักรอยู่ระหว่างการจัดทำ Trade Policy Review (TPR) ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายและของรัฐมนตรีการค้า สหราชอาณาจักร Rt. Hon. Dr. Liam Fox ในช่วงที่มาเยือนไทยเมื่อต้นปี 2561 โดย DIT เป็นผู้จัดทำ TPR และได้มีการประสานและเจรจาทวิภาคีกับกระทรวงพาณิชย์ของไทย โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ซึ่ง TPR จะเป็นรายงานที่มีการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ในภาคธุรกิจที่สำคัญ โดยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับไทย และจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะต่อยอดไปสู่การเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างสองประเทศต่อไป ซึ่งมีกำหนดการจัดทำให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน 2562 นี้

3.3 การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit และการใช้ประโยชน์จากช่องทางและเวทีต่าง ๆ

3.3.1 การศึกษาภาคธุรกิจที่สำคัญของไทยในตลาดสหราชอาณาจักร

ตามที่ได้กล่าวไว้ในข้อ 3.2.3 Brexit จะเป็นโอกาสที่ไทยจะสามารถกระชับความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าทวิภาคีกับสหราชอาณาจักร โดยอาจนำไปสู่การเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างกัน อย่างไรก็ดี การเจรจาจัดทำ FTA จะต้องใช้ระยะเวลา โดยเฉพาะ Comprehensive FTA หรือความตกลงเสรีทางการค้าที่ครอบคลุมในหลายด้าน ดังนั้น การเจรจาความตกลงทางการค้าโดยเน้นบางสาขาธุรกิจที่สำคัญที่ทั้งสองประเทศสนใจที่จะขยายธุรกิจการค้าระหว่างกัน น่าจะเป็นคำตอบในการกระชับความสัมพันธ์ทางการค้าระดับทวิภาคีเพื่อรองรับ Brexit

เมื่อพิจารณาถึงสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย 10 อันดับแรก ที่ส่งมาสหราชอาณาจักร พบว่าไก่แปรรูปเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทยอันดับที่ 2 ที่มีการนำเข้ามาสหราชอาณาจักรที่อยู่ภายใต้โควตานำเข้าของสหภาพยุโรป และเมื่อพิจารณาถึงธุรกิจบริการของไทยที่สำคัญในสหราชอาณาจักร พบว่าร้านอาหารไทยในสหราชอาณาจักรเป็นธุรกิจที่สำคัญ รวมถึงการที่ไทยต้องการพัฒนาในด้านโลจิสติกส์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งธุรกิจอากาศยานและการบินเป็นจุดแข็งของสหราชอาณาจักร สำหรับสินค้าที่พิจารณาได้ว่ามีศักยภาพและอาจเป็นโอกาสของไทยในตลาดสหราชอาณาจักรเพื่อทดแทนสินค้าจากสหภาพยุโรปคือ สินค้ายานยนต์และชิ้นส่วน

ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้เขียนจึงขอจำกัดขอบเขตการศึกษาใน 4 สาขาธุรกิจดังกล่าว โดยจะจัดกลุ่มภาคธุรกิจที่คาดว่าจะประสบความสำเร็จ และความท้าทาย และกลุ่มภาคธุรกิจที่พิจารณาเป็นโอกาสจาก Brexit ดังนี้

3.3.1.1 ภาคธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จจากความท้าทายจาก Brexit

1) สินค้าไก่แปรรูป

สินค้าไก่ที่สหราชอาณาจักรนำเข้าจากไทยโดยส่วนมากเป็นสินค้าไก่แปรรูป ซึ่งนำมาใช้ในธุรกิจด้านอาหาร (catering and food service) และใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารประเภทต่างๆ เช่น แซนวิช สลัด อาหารสำเร็จรูป ready meal เป็นต้น โดยไทยยังคงเป็นแหล่งนำเข้าสินค้าไก่แปรรูปอันดับ 1 ของสหราชอาณาจักร เนื่องจากสหราชอาณาจักรมีปริมาณการ

ผลิตที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคในประเทศ และคุณภาพมาตรฐานสินค้าไก่แปรรูปของไทยก็เป็นที่ยอมรับในตลาดสหราชอาณาจักร โดยจากสถิติกรมศุลกากร ในปี 2561 ไทยส่งออกไก่แปรรูปไปยัง สหราชอาณาจักรเป็นมูลค่า 590 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.5 เมื่อเทียบกับปี 2560 โดยเป็นสินค้าส่งออกสำคัญอันดับที่ 2 ของไทยไปตลาดดังกล่าวรองจากสินค้ารถยนต์อุปกรณ์และส่วนประกอบ

ตารางที่ 6 ประเทศคู่แข่งสินค้าเนื้อไก่ที่สำคัญของไทยในสหราชอาณาจักร

มูลค่า: ล้านดอลลาร์สหรัฐ

อันดับ	ประเทศ	ปี 2560	ปี 2561	2561 (ม.ค.-เม.ย.)	2562 (ม.ค.-เม.ย.)	ส่วนแบ่ง%	% Δ 61/62
HS 160232 Prepared or preserved Chicken meat, meat offal							
1	ไทย	505.95	483.12	192.30	102.90	28.28	-46.49
2	เนเธอร์แลนด์	150.87	126.52	41.74	52.86	14.53	26.63
3	โปแลนด์	88.80	122.38	39.61	46.76	12.85	18.07
4	ไอร์แลนด์	116.88	139.68	49.71	42.56	11.70	-14.39
5	บราซิล	129.33	91.91	34.78	37.81	10.39	8.70
6	ฝรั่งเศส	92.75	93.71	29.34	27.44	7.54	-6.49
HS 16023219 Cooked, prepared, preserved meat of meat offal of fowls of species Gallus domesticus containing 57% meat or offal of poultry							
1	ไทย	474.73	461.13	182.17	99.56	34.88	-45.35
2	เนเธอร์แลนด์	132.21	95.47	34.40	37.80	13.25	9.91
3	บราซิล	114.42	80.68	31.05	33.10	11.60	6.59
4	โปแลนด์	62.55	80.46	26.81	28.30	9.91	5.55
5	ฝรั่งเศส	88.17	90.67	27.84	26.55	9.30	-4.63
6	ไอร์แลนด์	75.03	103.49	37.43	23.43	8.21	-37.40

ที่มา : Global Trade Atlas

เมื่อพิจารณาสถิตินำเข้าสินค้าไก่แปรรูปของสหราชอาณาจักรตามตารางข้างต้น พบว่าสหราชอาณาจักรนำเข้าไก่แปรรูป (ภายใต้พิกัดศุลกากร 160232 และ 16023219) จากประเทศไทยเป็นอันดับหนึ่ง โดยประเทศคู่แข่งที่สำคัญคือ

- (1) เนเธอร์แลนด์ จากการที่เนเธอร์แลนด์เป็นประเทศผู้ค้า และมีใบอนุญาตนำเข้า ส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าจากประเทศอื่น เพื่อส่งออกต่อมายังสหราชอาณาจักร
- (2) บราซิล ซึ่งเป็นประเทศผู้ผลิตและผู้ส่งออกไก่แปรรูปรายสำคัญในตลาดโลก มีพื้นที่ในการทำฟาร์มไก่ มีต้นทุนการผลิตและราคาที่แข่งขันได้ในตลาดโลก
- (3) โปแลนด์ มีพื้นที่ขนาดใหญ่ในการทำฟาร์มไก่ มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ทั้งต้นทุนวัตถุดิบและแรงงาน รวมถึงมีผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูปที่มีความหลากหลาย ทั้งนี้ ประเทศใน

ยุโรปตะวันออกอื่น ๆ ที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับไทยในลักษณะเดียวกัน จะรวมถึง ประเทศฮังการี และยูเครนด้วย

สินค้าไก่เป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้ระบบโควตาภาษีตามกฎหมายระเบียบ สหภาพยุโรป ซึ่ง ไทยสามารถใช้ประโยชน์จากโควตาภาษีของสหภาพยุโรปที่ให้ไทยเป็นการเฉพาะ และสามารถนำเข้าได้ภายใต้โควตา รวม ดังนี้

ตารางที่ 7 โควตาภาษีสินค้าไก่ตามกฎหมายระเบียบสหภาพยุโรป

Commission Regulation No	สินค้า	ปริมาณโควตา (ตัน/ปี)	อัตราภาษี	
			ในโควตา (ร้อยละ)	นอกโควตา (ยูโร/ตัน)
616/2007	ไก่หมักเกลือ	92,610	15.4	1,300
	ไก่แปรรูป	160,033	8.0	1,024
1385/2007	ไก่สดแช่แข็ง 3 พีกัด	5,100	0.0	602-1,027
533/2007 (ไม่ได้ให้ไทยโดยเฉพาะ)	ไก่สดแช่แข็ง	2,305	93-975 ยูโร/ตัน	1,024
1246/2012	สินค้าสัตว์ปีก	30,810	10.9 หรือ 630 ยูโร/ตัน	2,765

สหราชอาณาจักรจะมีการประกาศการจัดสรรโควตาไก่ภายใต้ กฎระเบียบของสหภาพยุโรปเป็นรายไตรมาส โดยผู้ที่นำเข้าภายใต้โควตาจะต้องยื่นขอ import licenses และ import rights ระหว่างช่วงเวลาที่กำหนด

ภายใต้กฎระเบียบสหภาพยุโรปดังกล่าว โควตาภาษีนำเข้าไก่แปรรูป จะอยู่ที่ 160,033 ตัน/ปี โดยอัตราภาษีในโควตาคือร้อยละ 8 ส่วนภาษีนอกโควตาคือ 1,024 ยูโร/ตัน

เมื่อเกิด Brexit หากมีความตกลง ซึ่งภายใต้ The UK's EU Withdrawal Agreement ก็จะมีช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน (ประมาณ 2 ปี) กฎระเบียบการนำเข้าไก่จะ ยังคงไม่มีการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่าน อย่างไรก็ตาม รัฐบาล สหราชอาณาจักรก็ได้มีการ เตรียมความพร้อมในกรณีที่ไม่มีข้อตกลง โดยมีการกำหนดที่จะนำอัตราภาษีศุลกากรชั่วคราวมาใช้ (Temporary tariff regime for no deal Brexit) เป็นระยะเวลา 12 เดือน โดยให้โควตานำเข้าไก่ แปรรูปคือ 141,982.5 ตัน/ปี ภาษีในโควตาเป็น 0 และภาษีนอกโควตาคือ 617.9 ยูโร/ตัน โดยเป็น โควตาภาษีที่ให้แก่ทุกประเทศในลักษณะ First come first serve

สำหรับระบบโควตาภาษีของสหราชอาณาจักรภายใต้ WTO นั้น เนื่องจากการออกจากสมาชิกสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตาราง ผูกพันโควตาภาษีของสหภาพยุโรปภายใต้ WTO โดยไก่แปรรูปซึ่งมีปริมาณโควตาทั้งหมด 160,033 ตัน/ปี นั้น ในขั้นนี้ สหราชอาณาจักรจะได้รับการจัดสรรโควตา (UK Split quota) จำนวน 50,532 ตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 31.6 ของโควตาทั้งหมด ซึ่งการจัดสรรโควตาดังกล่าวเป็นผลของการเจรจา ร่วมกันระหว่างสหภาพยุโรปกับสหราชอาณาจักร โดยมี Department for Environment, Food and Rural Affairs (DEFRA) ของสหราชอาณาจักรเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการเจรจา

อย่างไรก็ดี จากข้อมูลที่สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน ได้พบหารือกับผู้นำเข้าไก่จากไทยรายใหญ่ ได้แก่ Lamex Foods Europe และ CP Foods UK ผู้นำเข้าดังกล่าวเห็นว่า ปริมาณโควตาที่สหราชอาณาจักรได้รับการจัดสรรโดยแยกออกมาจากสหภาพยุโรปนั้น ไม่สอดคล้องกับตัวเลขการค้าทั้งสถิติการส่งออกจากไทยและสถิติการนำเข้าไก่แปรรูปของสหราชอาณาจักรที่แท้จริง และไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบ Rotterdam effect ซึ่งเป็นการนำเข้าสินค้าผ่านประเทศในสหภาพยุโรปบางส่วนและส่งต่อมายังสหราชอาณาจักร (เพราะไม่มีการเก็บตัวเลขปริมาณที่ผ่านแดนจากประเทศในสหภาพยุโรปมายังสหราชอาณาจักร จากความเป็น Single market) นอกจากนี้ ยังเห็นว่าระบบ First come first serve ส่งผลให้ยากต่อการบริหารจัดการนำเข้า และการเจรจากำหนดราคากับลูกค้า

โดยที่ผ่านมา ผู้นำเข้าก็ได้มีการประสาน IMTA (International Meat Trade Association) ได้รวบรวมจัดทำข้อมูลสถิติปริมาณการนำเข้าไก่ในช่วงปี 2556–2559 มายังสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักร และนำเสนอข้อมูลให้ DEFRA เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการเจรจากับสหภาพยุโรปเพื่อเตรียมการ Brexit ด้วยแล้ว

ตารางที่ 8 ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อสินค้าไก่แปรรูป

สินค้าไก่แปรรูป	กรณีมีความตกลง	กรณี No Deal
ผลกระทบต่อสินค้า	ในกรณีที่มีความตกลงแบบ Chequer Plan หรือสหราชอาณาจักรยังอยู่ใน Customs Union กับสหภาพยุโรป อาจมีความเป็นไปได้ที่จะยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงตารางพันธกรณี WTO แต่หากมีความตกลงในลักษณะอื่น เช่น FTA สหราชอาณาจักรจะไม่อยู่ใน Customs Union หรือเป็นตลาดเดียวกับสหภาพยุโรป กรณีนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงตารางพันธกรณี WTO ของสหภาพยุโรป ซึ่งสินค้าไก่แปรรูปเป็นสินค้า CSQ สหราชอาณาจักรก็จะต้องมีการกำหนดปริมาณโควตาและภาษีสินค้าไก่แปรรูป แยกออกมาจากสหภาพยุโรป	มีการเปลี่ยนแปลงตารางพันธกรณี WTO ของสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักร โดยสินค้าไก่แปรรูป เป็นสินค้า CSQ สหราชอาณาจักรจะต้องมีการกำหนดปริมาณโควตาและภาษีสินค้าไก่แปรรูป โดยแยกออกมาจากโควตาของสหภาพยุโรป ทั้งนี้ ในช่วง Transition period รัฐบาลสหราชอาณาจักรเตรียมการโดยกำหนดที่จะนำอัตราภาษีศุลกากรชั่วคราวมาใช้ เป็นระยะเวลา 12 เดือน โควตานำเข้าไก่แปรรูป 141,982.5 ตัน/ปี ภาษีในโควตาเป็น 0 และนอกโควตา คือ 617.9 ยูโร/ตัน โดยให้ในลักษณะ First come first serve
ผลกระทบต่อไทย	กรณีที่มีความตกลง Chequer Plan หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงตารางพันธกรณี WTO กรณีนี้ คาดว่า จะยังไม่มีผลกระทบต่อไทย แต่หากเป็นกรณีมีความตกลงในลักษณะอื่น เช่น FTA คาดว่า จะมีการเปลี่ยนแปลงตารางพันธกรณี WTO ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไทย หากปริมาณโควตานำเข้าไก่แปรรูป	กรณีไม่มีความตกลง ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตารางพันธกรณี WTO ก็จะส่งผลกระทบต่อไทย หากปริมาณโควตานำเข้าไก่แปรรูปของสหราชอาณาจักรที่แยกออกมาจากสหภาพยุโรป ไม่สะท้อนตัวเลขการค้าที่แท้จริงของ (หรือน้อยกว่า) ปริมาณนำเข้าไก่แปรรูปจากไทยในปัจจุบัน (ผลคล้ายกับกรณีมี FTA)

สินค้าไก่แปรรูป	กรณีมีความตกลง	กรณี No Deal
	ของสหราชอาณาจักรที่แยกออกมาจากสหภาพยุโรป (Split quota) ไม่สะท้อนตัวเลขการค้าที่แท้จริงของ (หรือน้อยกว่า) ปริมาณนำเข้าไก่แปรรูปของสหราชอาณาจักรจากไทยในปัจจุบัน	แต่กรณี No Deal นี้ คาดว่าผลกระทบต่อไทยจะรุนแรงกว่า เพราะผลกระทบทางเศรษฐกิจที่จะมีต่อสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปจะมากกว่า ซึ่งคาดว่าจะกระทบต่อการสั่งซื้อและความต้องการนำเข้าไก่แปรรูปจากต่างประเทศรวมถึงจากไทย และในช่วง Transition period ที่ สหราชอาณาจักรจะนำอัตราภาษีชั่วคราวมาใช้ ในระบบ First come first serve ก็จะมีผลต่อการวางแผนการส่งออกและการกำหนดราคาของผู้ส่งออกไทยอีกด้วย

ดังนั้น สถานการณ์สินค้าไก่แปรรูปในขณะนี้ ที่ได้มีการเจรจาร่วมกันระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป และมีการกำหนดจัดสรรโควตาของสหราชอาณาจักรแยกออกมาจากโควตาของสหภาพยุโรปจำนวน 50,532 ตัน ซึ่งไม่สะท้อนตัวเลขการนำเข้าสินค้าดังกล่าวที่แท้จริง และไม่เพียงพอต่อความต้องการนำเข้าจริงของสหราชอาณาจักร นับเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของไทยที่คาดการณ์ได้ในอนาคตจากผลของ Brexit ซึ่งไก่แปรรูปเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย

ดังนั้น รัฐบาลไทยควรที่จะผลักดันการเจรจาความตกลงการค้าเสรีกับสหราชอาณาจักร โดยหากยังไม่สามารถเจรจาจัดทำ Comprehensive FTA และเป็นการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้าที่เน้นเฉพาะบางสาขาธุรกิจ สินค้าไก่แปรรูปจะต้องอยู่ในสาขาธุรกิจที่จะต้องเจรจาจัดทำความตกลงระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร เพื่อขอเปิดตลาดสินค้าไก่หรือแม้แต่การเพิ่มปริมาณโควตา เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาดและขยายโอกาสในการส่งออกสินค้าไก่มายังสหราชอาณาจักรในอนาคต

2) ธุรกิจร้านอาหารไทยในสหราชอาณาจักร

ธุรกิจร้านอาหารในสหราชอาณาจักร เป็นธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ เนื่องจากพฤติกรรมผู้บริโภคชาวสหราชอาณาจักรที่ชอบการรับประทานอาหารนอกบ้าน ความชอบลองและรับประทานอาหารต่างชาติ ซึ่งอาหารต่างชาติที่เป็นที่นิยมได้แก่ อิตาลี จีน อินเดีย แมกซิกัน ไทย สเปน เมดิเตอร์เรเนียน และฝรั่งเศส เป็นต้น¹² โดยข้อมูลปี 2560 ธุรกิจร้านอาหารและเครื่องดื่ม (Restaurants and Café) ในสหราชอาณาจักรในปี 2560 มีมูลค่าถึงประมาณ 88,000 ล้านปอนด์ (หรือประมาณ 3.9 ล้านล้านบาท) รายได้ของร้านอาหารคิดเป็นมูลค่า 32,700 ล้านปอนด์ และร้านอาหารในสหราชอาณาจักรมีถึงประมาณกว่า 86,600 ร้าน ซึ่งในกลุ่มของอาหารต่างชาติอาหารไทยนับเป็นหนึ่งในอาหารต่างชาติที่ได้รับความนิยมอย่างมากในสหราชอาณาจักร เนื่องจากความที่ชาวสหราชอาณาจักรชอบการท่องเที่ยว และประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในจุดหมายที่ชาวสหราชอาณาจักรนิยมมาท่องเที่ยว โดยมีนักท่องเที่ยวจากสหราชอาณาจักรมาเยือนไทยปีละประมาณกว่า 1 ล้านคน ซึ่งการเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ทำให้ได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสวัฒนธรรมของไทย

¹² Statista. [Restaurant industry in the United Kingdom \(UK\) – Statistics & Facts](#)

รวมถึงอาหารไทยด้วย และเมื่อได้มีโอกาสลิ้มลองและรู้จักอาหารไทย ก็จะทำให้ต้องการรับประทานอาหารไทยเมื่อกลับไปยังประเทศของตน นอกจากนี้ ชาวสหราชอาณาจักรบางกลุ่มจะรู้จักอาหารไทยจากสื่อต่าง ๆ นอกเหนือจากการท่องเที่ยว ทำให้ร้านอาหารไทยเป็นหนึ่งในอาหารต่างชาติที่เป็นที่รู้จักและเป็นที่นิยมในตลาดนี้

ร้านอาหารไทยในสหราชอาณาจักร ได้มีการประเมินว่ามีจำนวนประมาณกว่า 1,500 ร้าน โดยธุรกิจร้านอาหารไทยดังกล่าวมีทั้งในรูปแบบของร้านอาหารไทยที่เป็นร้านเดี่ยว และในรูปของร้านอาหารไทยที่มีแบรนด์ในลักษณะที่เป็น Chain restaurant ซึ่งจะเป็นร้านอาหารไทยที่มีสาขา เช่น ตั้งแต่ประมาณ 6 สาขาไปจนถึงกว่า 30 สาขา อันได้แก่ ร้าน Patara Fine Thai Cuisine (กลุ่ม S&P Syndicate) ร้าน Thai Square ร้าน Rosa Thai Café ร้าน Chaophraya ร้าน Thaikhun ร้าน Sukhothai ร้าน Koh Thai ร้าน Giggling Squid เป็นต้น

เมื่อเกิด Brexit ได้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจร้านอาหารในสหราชอาณาจักร ซึ่งผลกระทบจะมากน้อยแตกต่างกันขึ้นกับจุดแข็งทางธุรกิจของแต่ละร้านอาหาร แต่ทั้งนี้ผลกระทบภาพรวมของ Brexit คือความไม่แน่นอนและผลกระทบทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้จำนวนผู้ประกอบการสหราชอาณาจักรรับประทานอาหารนอกบ้านลดลง และหนึ่งในสามของชาวสหราชอาณาจักรจะรับประทานอาหารนอกบ้านเป็นจำนวนครั้งที่ลดลง¹³ (ข้อมูลจาก pollyrobinson.co.uk) รวมถึงต้นทุนราคาค่าวัตถุดิบในการปรุงอาหารที่นำเข้ามาจากต่างประเทศจะมีราคาสูงขึ้นจากผลกระทบของค่าเงินปอนด์ที่ต่ำลง

รัฐบาลอังกฤษได้พิจารณาให้ความช่วยเหลือธุรกิจในประเทศจากผลกระทบทางเศรษฐกิจจาก Brexit โดยมีการประกาศแผนงบประมาณของประเทศ (Autumn Budget) ปรับลดอัตราภาษีการค้าเงินธุรกิจ (Business Rate) ของธุรกิจที่มีมูลค่า 51,000 ปอนด์/ปี หรือน้อยกว่า โดยปรับลดลงถึง 1 ใน 3 ของอัตราภาษีปัจจุบัน ภายในระยะเวลา 2 ปี ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระภาษีให้กับร้านค้า ผับ และร้านอาหาร และธุรกิจขนาดเล็กโดยรวมถึง 900 ล้านปอนด์ ซึ่งการลดภาษีการค้าเงินธุรกิจดังกล่าว จะเป็นการช่วยเหลือร้านอาหารรายเล็กในการดำเนินธุรกิจได้ส่วนหนึ่ง

สำหรับร้านอาหารไทยในสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นธุรกิจบริการที่สำคัญของไทย เนื่องจากความนิยมบริโภคอาหารไทยของชาวสหราชอาณาจักร การที่มีคนไทยอาศัยอยู่ในสหราชอาณาจักรเป็นจำนวนมาก รวมถึงเป็นธุรกิจบริการที่สร้างความต้องการ (demand) ต่อเนื่องในการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทยด้วย ได้แก่ สินค้าประเภทวัตถุดิบในการปรุงอาหาร ภาชนะและของใช้บนโต๊ะอาหาร รวมถึงของตกแต่งร้านอาหารไทย เป็นต้น ซึ่งธุรกิจร้านอาหารไทยก็จะเป็นธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจาก Brexit สรุปได้ตามตารางนี้

¹³ Polly Robinson Communications, 2019 UK Restaurant Trends and Predictions

ตารางที่ 9 ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อธุรกิจร้านอาหารไทยในสหราชอาณาจักร

ธุรกิจร้านอาหารไทย ในสหราชอาณาจักร	กรณีมีความตกลง	กรณี No Deal
ผลกระทบของ Brexit ต่อธุรกิจร้านอาหารไทย	กรณีที่แม้ว่าจะมีความตกลง แต่ผลจากความไม่แน่นอนของ Brexit ได้ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจในสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป โดยส่งผลกระทบต่อธุรกิจร้านอาหารไทย ดังนี้ 1. ผลกระทบด้านต้นทุนและราคาของวัตถุดิบในการปรุงอาหารที่นำเข้ามาจากต่างประเทศรวมถึงจากประเทศไทยที่เพิ่มสูงขึ้นจากอัตราแลกเปลี่ยนค่าเงินปอนด์ที่ลดต่ำลง แต่จะไม่กระทบต่อต้นทุนและราคาของวัตถุดิบที่นำเข้ามาจากสหภาพยุโรปมากนักในกรณีที่มีความตกลง (ซึ่งจะมีอัตราภาษีพิเศษระหว่างกัน) 2. ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวจากภาวะความไม่แน่นอนของผล Brexit ซึ่งส่งผลกระทบต่อความระมัดระวังในการใช้จ่ายของผู้บริโภค รวมถึงการใช้จ่ายในการรับประทานอาหารนอกบ้าน และการส่งอาหารจากร้านอาหารมาบริโภค 3. ผลกระทบต่อการลงทุนและการขยายธุรกิจร้านอาหารไทย โดยเฉพาะสำหรับรูปแบบธุรกิจร้านอาหาร Chain restaurant ที่มีแผนการลงทุนในการขยายสาขา เพื่อการสร้างแบรนด์ให้เป็นที่ยอมรับและลดการสั่งซื้อวัตถุดิบที่ใช้ในร้านอาหาร	กรณี No Deal นั้น ธุรกิจร้านอาหารไทยก็จะได้รับผลกระทบที่คล้ายกับกรณีที่มีความตกลง แต่ผลกระทบจะทวีความรุนแรงมากกว่า เนื่องจากคาดว่ากรณี No Deal จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปที่รุนแรงกว่า 1. ส่งผลกระทบต่อกำลังซื้อของผู้บริโภค ความระมัดระวังในการใช้จ่ายของผู้บริโภคในระดับที่มากกว่า 2. ผลกระทบด้านต้นทุนและราคาวัตถุดิบของร้านอาหารไทย รวมถึงที่นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป เพราะกรณี No Deal จะไม่มีอัตราภาษีพิเศษระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรป 3. ผลกระทบต่อการลงทุนและการขยายธุรกิจร้านอาหารไทย ซึ่งหากผลประโยชน์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจากผลกระทบของภาวะเศรษฐกิจ ก็จะมีการชะลอหรือลดการลงทุนในธุรกิจร้านอาหารไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องในการลดการสั่งซื้อหรือนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ รวมถึงจากไทย 4. ผลกระทบจากการขาดแคลนบุคลากรของร้านอาหาร ซึ่งนอกจากการขาดแคลนพ่อครัวแม่ครัวอาหารไทย ที่เป็นปัญหามาตั้งแต่ก่อนที่จะเกิด Brexit แต่เป็นปัญหาเรื่องความเข้มงวดของวีซ่าทำงานของพ่อครัวแม่ครัวจากไทยแล้ว แต่ปัญหานี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เพราะอาจมีการขาดแคลนบุคลากรหลายสาขาจากความเข้มงวดเรื่องการตรวจคนเข้าเมืองของผู้พวยพและผู้ที่เข้ามาในสหราชอาณาจักรจากประเทศในยุโรปตะวันออก เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการขาดแคลนบุคลากรด้านบริการ เช่น พนักงานต้อนรับ และพนักงานเสิร์ฟในร้านอาหารไทย

ดังนั้น ธุรกิจร้านอาหารไทยจะต้องวางแผนปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบของ Brexit ดังกล่าว ซึ่งในขณะเดียวกันภาครัฐของไทยควรต้องหาแนวทางเพื่อบรรเทาผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อธุรกิจร้านอาหารไทยในสหราชอาณาจักรด้วย อันได้แก่ 1) การหาแนวทางเจรจาความตกลงทางการค้าเพื่อขจัดหรือลดอุปสรรคทางภาษีสินค้าที่นำเข้าจากประเทศไทยมายังสหราชอาณาจักร ซึ่งรวมถึงสินค้าประเภทวัตถุดิบในการปรุงอาหาร 2) การเจรจาแก้ไขปัญหาร่วมกันในเวทีทวิภาคีกับ สหราชอาณาจักรในเรื่องที่ยังคงเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญของธุรกิจร้านอาหารไทย คือ เรื่องการขาดแคลนพ่อครัวแม่ครัวไทยจากความเข้มงวดของวิชาทำงานในสหราชอาณาจักร รวมถึงการที่ภาครัฐควรหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานทักษะในการปรุงอาหารไทย โดยการสร้างความร่วมมือกับสถาบันสอนทำอาหารในสหราชอาณาจักรเพื่อสร้างบุคลากรในสหราชอาณาจักรให้สามารถปรุงอาหารไทยได้อย่างถูกต้องและมีหลักการ ทดแทนพ่อครัวแม่ครัวที่ต้องการนำเข้ามาจากประเทศไทย

3.3.1.2 ภาคธุรกิจที่จะเป็นโอกาสในการสร้างความร่วมมือจากผล Brexit

1) ธุรกิจอากาศยานและการบิน (Aerospace and Aviation)

Thailand 4.0 เป็นโมเดลเศรษฐกิจที่จะนำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง กับดักความเหลื่อมล้ำ และกับดักความไม่สมดุล พร้อมกับการเปลี่ยนผ่านประเทศไทยไปเป็นหนึ่งในประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามแนวทางที่วางไว้ภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของรัฐบาลไทย และโดยต้องการเปลี่ยนจากการที่ไทยผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่การผลิตสินค้าที่มีนวัตกรรม ซึ่งจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าของไทย โดยภายใต้นโยบาย Thailand 4.0 นี้ ได้มีการกำหนดภาคธุรกิจอุตสาหกรรมไว้ 10 อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรม S Curve ประกอบด้วย 5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพคือ อุตสาหกรรมรถยนต์สมัยใหม่ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ การแปรรูปอาหาร ส่วน 5 อุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพ (New S Curve) คือ อุตสาหกรรมหุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม การบินและโลจิสติกส์ เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ ดิจิทัล และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร

ดังนั้น การที่อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรม New S Curve ภายใต้แผนนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาลไทย และโดยที่อุตสาหกรรมอากาศยานและการบินเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่เป็นจุดแข็งของสหราชอาณาจักร จึงควรศึกษาแนวทางการสร้างความร่วมมือในอุตสาหกรรมดังกล่าวระหว่างไทยและสหราชอาณาจักร และเพื่อรองรับหรือแสวงหาโอกาสจาก Brexit

อุตสาหกรรมอากาศยานของสหราชอาณาจักรนั้นใหญ่เป็นอันดับสองของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และเป็นอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ โดยมีมูลค่าธุรกิจประมาณ 31,000 ล้านปอนด์ (ประมาณกว่า 1.3 ล้านล้านบาท) ในปี 2559 และจ้างงานกว่า 95,000 คน ซึ่งเกือบร้อยละ 90 เป็นการส่งออก โดยบริษัทยักษ์ใหญ่ในอุตสาหกรรมนี้ของสหราชอาณาจักรคือ Rolls-Royce ซึ่งผลิตเครื่องยนต์อากาศยาน และ BAE Systems ซึ่งผลิตอากาศยานทั้งที่ใช้ในด้านการป้องกัน (Defence) และการพาณิชย์ (สำหรับบริษัทใหญ่อันดับโลกในประเทศอื่น ได้แก่ Boeing ของสหรัฐอเมริกา Airbus และ Safran ของฝรั่งเศส) ดังนั้น ผลกระทบของ Brexit ซึ่งจะมีต่อ

อุตสาหกรรมอากาศยานของสหราชอาณาจักร โดยเฉพาะจากห่วงโซ่อุปทานในสหภาพยุโรปและความร่วมมือการวิจัยและพัฒนา ด้านเทคโนโลยี จะส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางไม่เพียงแต่ในสหราชอาณาจักร แต่ทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจในการอุตสาหกรรมอากาศยานและการบินของสหราชอาณาจักรต้องวางแผนและปรับตัวเพื่อรองรับกับผลกระทบดังกล่าว ซึ่งรวมถึงการหาพันธมิตรทางธุรกิจกับต่างประเทศและการวางแผนด้านห่วงโซ่อุปทาน¹⁴

ด้านการลงทุน บริษัท Airbus ที่มีการลงทุนในสหราชอาณาจักรด้วย เห็นว่าโครงการต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นภายหลังจากที่สหราชอาณาจักรออกจากสหภาพยุโรปนั้น Airbus จะพิจารณาตั้งโรงงานผลิตในประเทศอื่นโดยเฉพาะในยุโรปแทนสหราชอาณาจักร ในด้านของแรงงาน สหราชอาณาจักรก็จะอาจสูญเสียการเข้าถึงแรงงานฝีมือในภาคอุตสาหกรรมอากาศยาน และจะทำให้บางประเทศในยุโรป เช่น เยอรมนี และสเปน อยู่ในสถานะที่ได้เปรียบกว่าในการเสนอหรือประมูลงานในอุตสาหกรรมนี้ นอกจากนี้ อุตสาหกรรมอากาศยานของสหราชอาณาจักรที่เน้นการผลิตชิ้นส่วนอากาศยาน ซึ่งต้องใช้ชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบต่าง ๆ เป็นล้านชิ้นที่นำมาจากหรือเคลื่อนย้ายกันระหว่างประเทศ ดังนั้น Brexit จะทำให้ต้นทุนและราคาของวัตถุดิบและส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เคลื่อนย้ายระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะทำให้สหราชอาณาจักรสูญเสียความเป็นประเทศที่มีความได้เปรียบหรือนำดึงดูดในด้านการผลิตของอุตสาหกรรมอากาศยาน และจำเป็นต้องหาแนวทางหรือวางแผนธุรกิจโดยการสร้างพันธมิตรกับต่างประเทศ เพื่อรักษาสถานะความเป็นผู้นำในด้านของอุตสาหกรรมอากาศยานของประเทศ

ตารางที่ 10 ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อธุรกิจอากาศยานและการบิน

ธุรกิจอากาศยานและการบิน	กรณีมีความตกลง	กรณี No Deal
ผลกระทบ Brexit ต่ออุตสาหกรรมอากาศยานและการบินของสหราชอาณาจักร	ในกรณีที่มีความตกลงแต่ไม่ใช่ Chequer Plan สหราชอาณาจักรจะไม่อยู่ใน Customs Union ของสหภาพยุโรป จะส่งผลกระทบ ได้แก่ 1. ด้านห่วงโซ่อุปทานกับสหภาพยุโรป หากมี FTA หรืออัตราภาษีพิเศษระหว่างกัน ต้นทุนชิ้นส่วนและวัตถุดิบที่มีการเคลื่อนย้ายระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป จะไม่เพิ่มสูงขึ้นเหมือนกับกรณี No Deal 2. ความร่วมมือในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมระหว่างกันที่คาดว่าจะลดลง เพราะ สหราชอาณาจักร	กรณี No Deal หรือไม่มีอัตราภาษีพิเศษระหว่างกัน จะส่งผลกระทบต่อ สหราชอาณาจักรในระดับที่รุนแรงกว่ากรณีที่มีความตกลง โดยจะทำให้สหราชอาณาจักรสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในธุรกิจอากาศยานและการบินอย่างมาก 1. ด้านห่วงโซ่อุปทานกับสหภาพยุโรป อุตสาหกรรมอากาศยานจะเกี่ยวข้องกันขึ้นส่วนที่มีนวัตกรรมเป็นจำนวนมาก โดยสหราชอาณาจักรมีความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ใกล้ชิดกับสหภาพยุโรปด้านห่วงโซ่อุปทาน ซึ่งเมื่อไม่มีอัตราภาษีพิเศษระหว่างกัน ก็จะทำให้กระทบต่อต้นทุนชิ้นส่วนหรือวัตถุดิบใน

¹⁴ Institution of Mechanical Engineers. UK Aerospace: Impact of Brexit, November 2018 and Philip Brien and Chris Rhodes. House of Commons Library, Briefing Paper No. 00928. the aerospace industry: statistics and policy. 8 November 2017

ธุรกิจอากาศยาน และการบิน	กรณีมีความตกลง	กรณี No Deal
	อาณาจักรไม่ใช่สมาชิกของสหภาพยุโรปที่จะสามารถร่วมมือและใช้งบประมาณการวิจัยและพัฒนาาร่วมกันภายใต้สหภาพยุโรป 3. การสูญเสียการเข้าถึงและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งรวมถึงแรงงานฝีมือและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญระหว่างกัน หากไม่ใช้ตลาดเดียวกันอีกต่อไป (คือหากไม่ใช่กรณี EEA) 4. สหราชอาณาจักรจะสูญเสียความน่าสนใจและความดึงดูดด้านการลงทุนในอุตสาหกรรมอากาศยาน แต่ทั้งนี้ ผลกระทบจะรุนแรงน้อยกว่ากรณี No Deal	อุตสาหกรรมอากาศยานที่นำเข้ามาจากสหภาพยุโรปที่จะเพิ่มสูงขึ้น 2. ด้านนวัตกรรม การวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยี ซึ่งสหราชอาณาจักรมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสหภาพยุโรป กอปรกับมีทุนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาภายใต้สหภาพยุโรป สหราชอาณาจักรก็จะได้รับผลกระทบโดยตรงในเรื่องความร่วมมือในการด้านวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี/นวัตกรรม ในอุตสาหกรรมอากาศยาน ที่จะลดลงในกรณี No Deal 3. ด้านบุคลากร โดยการที่ไม่มี ความตกลงจะทำให้สหราชอาณาจักรประสบปัญหาการเข้าถึงและการขาดแคลนแรงงาน รวมถึงแรงงานฝีมือและผู้เชี่ยวชาญจากสหภาพยุโรป ในอุตสาหกรรมอากาศยาน จากเดิมที่บุคลากรสามารถเคลื่อนย้ายระหว่าง สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปได้อย่างเสรี 4. ด้านการลงทุน จะทำให้สหราชอาณาจักรสูญเสียความน่าสนใจหรือความดึงดูดในการลงทุนในอุตสาหกรรมอากาศยาน เนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ ข้างต้น ทั้งอุปสรรคด้านห่วงโซ่อุปทานในสหภาพยุโรป ต้นทุนชิ้นส่วนและวัตถุดิบต่าง ๆ ที่เพิ่มสูงขึ้น ความร่วมมือด้านการทำวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมร่วมกับสหภาพยุโรปที่คาดว่าจะลดลง และการเข้าถึงแรงงานฝีมือหรือบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในสหภาพยุโรป
โอกาสของธุรกิจ อากาศยาน การบิน และโลจิสติกส์ของไทย	ไม่ว่ากรณี No Deal หรือกรณีที่มีความตกลงก็ตาม จะพิจารณาเป็นโอกาสของไทยในธุรกิจอากาศยานและการบิน โดยการสร้างความร่วมมือทางธุรกิจกับสหราชอาณาจักร สหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในประเทศผู้นำด้านอุตสาหกรรมอากาศยานระดับโลก มีจุดแข็งในด้านของนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนาที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ แต่จะได้รับผลกระทบทางธุรกิจจาก Brexit ขณะที่ประเทศไทยต้องการส่งเสริมการพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในด้านการบินและโลจิสติกส์ รวมถึงมีโครงการขนาดใหญ่ภายใต้ EEC (Eastern Economic Corridor) ที่ต้องการดึงดูดต่างชาติให้เข้ามาลงทุน โดยเฉพาะในสาขาธุรกิจภายใต้ S Curve ดังนั้น ไทยจึงควรหาแนวทางความร่วมมือกับสหราชอาณาจักรในอุตสาหกรรมอากาศยาน ซึ่งสามารถเริ่มจากธุรกิจด้าน MRO (Maintenance, Repair and Overhaul) หรือ การรักษาและซ่อมบำรุงอากาศยาน โดยความร่วมมือกับบริษัทอากาศยานชั้นนำอย่าง	

ธุรกิจอากาศยาน และการบิน	กรณีมีความตกลง	กรณี No Deal
	Rolls-Royce ในธุรกิจดังกล่าว ในโครงการ EEC และโดยที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) มีการพิจารณาให้สิทธิประโยชน์การลงทุนในสาขาใน S Curve และมีข้อกำหนดในเรื่องของ Apprenticeship Program นอกจากจะทำให้ไทยได้ประโยชน์จากการสร้างมูลค่าเพิ่มในการเน้นภาคธุรกิจที่มีเทคโนโลยีและนวัตกรรมแล้ว ไทยยังมีโอกาสได้รับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากบริษัทอากาศยานชั้นนำจากสหราชอาณาจักรด้วย	

อย่างไรก็ดี ยังมีความท้าทายในการเชิญชวนให้บริษัทอากาศยานชั้นนำของ สหราชอาณาจักรเข้าร่วมมือทำธุรกิจกับไทย โดยต้องมีการแข่งขันกับประเทศคู่แข่งบางประเทศ เช่น สิงคโปร์ ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นศูนย์กลางการบินและอากาศยานในอาเซียนและเอเชีย เนื่องจากความพร้อมในด้านของการส่งเสริมของภาครัฐ (เช่น ด้านภาษี) ความพร้อมของบุคลากรในด้านของนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้าระหว่างสองประเทศ และความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของสิงคโปร์กับสหราชอาณาจักรในฐานะที่เป็นประเทศ Commonwealth รวมถึงที่บริษัทยักษ์ใหญ่อย่าง Rolls-Royce ก็ได้มีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานและสร้าง MRO ในสิงคโปร์แล้ว จึงอาจเป็นการยากที่บริษัทจะพิจารณาขยายธุรกิจ MRO ในประเทศไทย เว้นแต่ไทยจะสามารถนำเสนอให้เห็นโอกาสทางธุรกิจและสิทธิประโยชน์ในการลงทุนที่ชัดเจน รวมถึงเสถียรภาพด้านนโยบายภาครัฐ เพื่อให้บริษัทอากาศยานชั้นนำดังกล่าวพิจารณาที่จะเข้ามาลงทุนและสร้างพันธมิตรทางธุรกิจในอนาคตทางอากาศยานและการบินกับประเทศไทย

2) สินค้ายานยนต์และชิ้นส่วน

เมื่อพิจารณาสถิติการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป (UK-EU Intra trade) ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาคือปี 2559-2561 พบว่าสินค้าสำคัญที่สหราชอาณาจักรนำเข้าจากสหภาพยุโรป 5 อันดับแรก ได้แก่ ยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องจักร เครื่องจักรไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์ยา น้ำมันและพลังงาน และในด้านการส่งออกนั้นพบว่า สินค้าสำคัญที่สหราชอาณาจักรส่งออกไปยังสหภาพยุโรป 5 อันดับแรก ได้แก่ น้ำมันและพลังงาน เครื่องจักร ยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องจักรไฟฟ้า และผลิตภัณฑ์ยา ซึ่งเมื่อเกิด Brexit คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป โดยเฉพาะในกรณีที่ไม่มี ความตกลง หรือมีความตกลงแต่ยังคงมีการกำหนดอัตราภาษีสินค้าในรายการดังกล่าวระหว่างกัน

ในการศึกษาผลกระทบ Brexit ที่น่าจะเป็นโอกาสสำหรับสินค้าไทย บางรายการ ที่จะสามารถเข้ามาแข่งขันได้ในตลาดสหราชอาณาจักร ทดแทนสินค้าที่สหราชอาณาจักรนำเข้าจากสหภาพยุโรปนั้น และทดแทนสินค้าที่สหภาพยุโรปนำเข้าจากสหราชอาณาจักรนั้น เมื่อพิจารณาสถิติการค้าของไทย สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทยมายังตลาดสหราชอาณาจักร ได้แก่ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ไม้แปรรูป รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ อัญมณีและเครื่องประดับ และแผงวงจรไฟฟ้า ตามลำดับ โดยจะเห็นว่าสินค้าส่งออกสำคัญของไทยที่ยังคงแข่งขันได้ในสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป และเป็นสินค้าที่สหราชอาณาจักรนำเข้าจากสหภาพยุโรปเป็นอันดับหนึ่งด้วยคือ รถยนต์และชิ้นส่วน

World Trade Atlas
United Kingdom HSRC - Imports from -EU 27-
January - December
Millions of US Dollars

HS Description	2016	2017	2018	2016	% Share	2017	2018	% Change
-EU 27-	335,873.051	339,938.547	343,403.317	100.00	100.00	100.00	100.00	6.94
87 Vehicles, Not Railway	63,629.448	65,678.567	63,067.821	18.94	17.85	17.33	17.33	3.94
84 Machinery	40,883.179	41,431.055	44,937.670	12.17	12.19	12.96	12.96	6.46
85 Electrical Machinery	29,419.628	29,453.103	30,451.814	8.76	8.66	8.88	8.88	3.39
30 Pharmaceutical Products	25,788.437	26,039.281	23,889.501	7.68	7.66	6.97	6.97	-8.24
27 Mineral Fuel, Oil Etc	10,345.828	11,348.801	15,126.503	3.09	3.34	4.16	4.16	33.29
39 Plastic	12,148.090	12,845.753	13,634.891	3.62	3.78	3.75	3.75	6.14
90 Optic, Wt 8544; Med Ins	10,336.178	10,485.668	11,289.229	3.08	3.09	3.08	3.08	6.90
73 Iron/Steel Products	4,985.834	5,248.184	7,997.440	1.48	1.54	2.30	2.30	52.38
71 Precious Stones, Metal	6,772.282	7,149.666	7,339.242	2.02	2.10	2.02	2.02	2.65
29 Organic Chemicals	6,045.204	6,373.116	7,089.338	1.80	1.88	1.95	1.95	11.24
22 Beverages	6,112.883	5,863.897	6,181.747	1.82	1.73	1.70	1.70	5.42
48 Paper, Paperboard	5,420.668	5,177.480	5,774.425	1.61	1.52	1.59	1.59	11.53
88 Aircraft, Spacecraft	7,448.674	5,449.437	5,487.307	2.22	1.60	1.51	1.51	0.69
94 Furniture And Bedding	4,940.108	5,086.115	5,461.481	1.48	1.50	1.50	1.50	7.38
72 Iron And Steel	3,845.517	4,256.948	5,213.943	1.15	1.25	1.43	1.43	22.48
02 Meat	4,721.615	4,807.216	5,129.706	1.41	1.41	1.41	1.41	6.71
33 Perfumery, Cosmetic, Et	4,501.528	4,617.672	4,896.713	1.34	1.36	1.35	1.35	6.04
38 Misc. Chemical Products	3,512.844	3,828.734	4,740.733	1.05	1.13	1.29	1.29	22.78
44 Wood	3,752.790	3,974.429	4,423.942	1.12	1.17	1.22	1.22	11.31
62 Woven Apparel	3,840.288	3,948.767	4,344.187	1.14	1.16	1.20	1.20	10.01
04 Dairy, Eggs, Honey, Etc	3,358.494	3,776.385	4,145.390	1.01	1.11	1.14	1.14	9.77
19 Baking Related	3,679.715	3,644.038	3,950.171	1.10	1.07	1.09	1.09	8.40
61 Knit Apparel	3,090.674	3,426.457	3,900.394	0.92	1.01	1.07	1.07	13.83
64 Footwear	3,085.241	3,445.615	3,736.416	0.91	1.01	1.03	1.03	8.44
76 Aluminum	3,260.564	3,488.707	3,671.481	0.97	1.03	1.01	1.01	5.24
21 Miscellaneous Food	3,304.951	3,154.198	3,425.108	0.99	0.93	0.94	0.94	8.60
40 Rubber	2,889.712	3,261.273	3,388.723	0.86	0.96	0.94	0.94	4.21
07 Vegetables	3,246.362	3,157.191	3,378.890	0.97	0.93	0.93	0.93	7.03
20 Preserved Food	2,902.259	3,091.382	3,355.474	0.86	0.91	0.92	0.92	8.54
16 Prepared Meat, Fish, Et	2,684.578	2,856.066	2,940.462	0.80	0.84	0.81	0.81	2.46
08 Edible Fruit And Nuts	2,716.624	2,590.076	2,645.935	0.81	0.76	0.73	0.73	2.12
18 Cocoa	2,105.383	2,217.489	2,360.403	0.63	0.65	0.65	0.65	6.44
32 Tanning, Dye, Paint, Put	1,983.075	2,131.518	2,353.460	0.59	0.63	0.65	0.65	10.41
24 Pump, Max, Et; Dental Pr	1,804.026	1,928.878	2,068.185	0.54	0.57	0.57	0.57	7.25
42 Leather Arts; Saddlery; Re	1,630.715	1,768.423	2,064.385	0.49	0.52	0.57	0.57	14.74
28 Inorg Chem; Rare Earth	1,549.919	1,687.142	1,872.432	0.46	0.50	0.52	0.52	10.98
23 Food Master Animal Fe	1,573.608	1,632.594	1,746.712	0.47	0.47	0.48	0.48	8.32
95 Toys And Sports Equip	1,403.300	1,577.192	1,695.629	0.42	0.46	0.47	0.47	7.51
74 Copper+Articles There	1,427.620	1,619.876	1,558.165	0.43	0.48	0.43	0.43	-3.81
06 Live Trees And Plants	1,431.058	1,363.505	1,553.929	0.43	0.40	0.43	0.43	13.97
97 Art And Antiques	1,951.474	1,701.550	1,548.198	0.58	0.50	0.43	0.43	-9.01

Source of Data: Her Majesty's Customs & Excise

World Trade Atlas							
United Kingdom HMRC - Exports to -EU 27-							
January - December							
Millions of US Dollars							
HS Description	2016	2017	2018	2016	% Share	% Change	
-EU 27-	194,198.831	208,588.726	228,815.015	100.00	100.00	100.00	9.70
27 Mineral Fuel, Oil Etc	17,981.960	22,495.480	30,976.464	9.17	10.88	13.54	36.49
84 Machinery	22,233.981	24,227.715	27,498.994	11.33	11.62	12.02	13.50
87 Vehicles, Not Railway	24,323.530	24,195.304	24,147.978	12.40	11.60	10.55	-8.20
85 Electrical Machinery	13,711.529	14,073.260	15,117.050	6.99	6.75	6.61	7.42
30 Pharmaceutical Product	15,812.922	15,844.451	14,185.322	8.06	7.60	6.20	-10.47
88 Aircraft, Spacecraft	9,944.024	10,589.734	11,156.122	5.07	5.07	4.88	3.44
39 Plastic	7,491.353	7,791.639	8,515.727	3.82	3.74	3.72	3.23
90 Optic, Mt ES44;Med Instr	6,944.443	7,139.006	7,832.705	3.54	3.42	3.42	9.72
71 Precious Stones,Metal	3,788.358	5,324.421	5,730.100	1.93	2.55	2.50	7.62
29 Organic Chemicals	4,707.311	5,072.495	5,283.301	2.40	2.43	2.27	2.38
72 Iron And Steel	2,824.936	3,525.204	4,193.485	1.44	1.69	1.83	18.96
99 Special Other	3,523.482	3,480.393	4,184.818	1.80	1.67	1.83	20.24
22 Beverages	3,737.196	3,976.571	4,144.904	1.92	1.91	1.81	4.23
38 Misc. Chemical Product	3,604.948	3,449.527	3,872.451	1.84	1.65	1.69	12.27
33 Perfumery,Cosmetic,Et	3,616.767	3,845.703	3,866.289	1.84	1.84	1.69	0.54
62 Women Apparel	3,345.110	3,397.073	3,532.112	1.72	1.63	1.54	3.98
61 Men's Apparel	2,780.600	2,975.687	3,247.458	1.42	1.43	1.42	9.13
73 Iron/Steel Products	2,713.710	2,729.106	3,136.148	1.38	1.31	1.37	14.91
32 Tanning,Dye,Paint,Pat	2,268.970	2,393.983	2,499.983	1.16	1.15	1.09	4.43
48 Paper,Paperboard	2,057.600	2,045.070	2,258.642	1.05	0.98	0.99	10.44
21 Miscellaneous Food	1,851.957	1,809.434	2,092.483	0.94	0.92	0.91	9.59
94 Furniture And Bedding	1,766.638	1,810.520	2,066.882	0.90	0.92	0.91	9.23
64 Footwear	1,938.158	1,896.640	2,063.358	0.99	0.91	0.90	8.79
76 Aluminum	1,634.335	1,748.915	1,987.378	0.82	0.84	0.87	13.63
04 Dairy,Eggs,Honey,Etc	1,240.173	1,578.453	1,867.213	0.63	0.76	0.82	18.29
95 Toys And Sports Equip	1,342.008	1,673.104	1,862.183	0.79	0.80	0.81	11.30
49 Book+Newspaper+Manuscr	1,674.375	1,694.497	1,813.088	0.85	0.81	0.79	7.00
02 Meat	1,502.411	1,427.491	1,743.770	0.77	0.78	0.76	7.14
40 Rubber	1,573.792	1,531.440	1,442.766	0.80	0.73	0.72	7.27
19 Baking Related	1,378.341	1,402.782	1,418.852	0.70	0.67	0.71	15.47
03 Fish And Seafood	1,459.831	1,587.736	1,554.614	0.74	0.76	0.68	-2.89
34 Soap,Max,Et;Dental Pr	1,404.794	1,421.239	1,529.531	0.72	0.68	0.67	7.62
23 Food Master Animal Pr	896.657	944.187	1,109.003	0.46	0.45	0.48	17.83
28 Inorg Chem;Rare Earth	776.210	809.832	822.467	0.40	0.39	0.40	13.89
74 Copper+Articles There	854.694	850.817	918.640	0.44	0.41	0.40	7.96
70 Glass And Glassware	859.375	866.095	917.721	0.44	0.42	0.40	5.96
42 Leather Art;Saddlery;B	733.316	770.487	853.380	0.37	0.37	0.37	10.76
18 Cocoa	708.393	722.725	814.854	0.36	0.35	0.36	12.75
68 Stone,Plaster,Cement,I	680.334	685.948	732.503	0.35	0.33	0.32	6.79
83 Misc Art Of Base Meta	664.038	660.014	724.327	0.34	0.32	0.32	9.74
15 Fats And Oils	518.730	603.151	671.277	0.26	0.29	0.29	11.29

Source of Data:Her Majesty's Customs & Excise

อุตสาหกรรมยานยนต์ของสหราชอาณาจักร ถือเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ โดยสถิติในปี 2561 (ค.ศ. 2018) มี turnover กว่า 82,000 ล้านปอนด์ มีการจดทะเบียนรถยนต์คันใหม่กว่า 2.3 ล้านคัน โดยมีการผลิตในประเทศกว่า 1.5 ล้านคัน มีการส่งรถยนต์ไปยังประเทศต่าง ๆ กว่า 160 ประเทศ เป็นจำนวนกว่า 1.2 ล้านคัน นอกจากนี้ สหราชอาณาจักร

อาณาจักรยังถือเป็นประเทศผู้ผลิตชั้นนำของ specialist car และเป็นตลาดรถยนต์ที่ใหญ่เป็นอันดับ 2 ในสหภาพยุโรปรองจากเยอรมนี ด้านการส่งออก ตลาดรถยนต์ของสหราชอาณาจักรที่สำคัญคือ สหภาพยุโรป ซึ่งสหราชอาณาจักรส่งออกกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด¹⁵

Top 15 global automotive manufacturers in 2018

Rank	Country	Cars	Commercial vehicles	Total	% change
1	China	23,529,423	427,973	27,809,196	-4.2
2	USA	2,795,971	851,873	11,314,705	1.1
3	Japan	8,358,220	137,038	9,728,528	0.4
4	India	4,064,774	110,987	5,174,645	8
5	Germany	5,120,409	Not available	5,120,409	-9.3
6	Mexico	1,575,808	2,524,717	4,100,525	0.1
7	South Korea	3,661,730	367,104	4,028,834	-2.1
8	Brazil	2,386,758	493,051	2,879,809	5.2
9	Spain	2,267,396	552,169	2,819,565	-1
10	France	1,763,000	507,000	2,270,000	2
11	Thailand	877,015	1,290,679	2,167,694	9
12	Canada	655,896	1,364,944	2,020,840	-7.9
13	Russia	1,563,572	204,102	1,767,674	13.9
14	UK	1,519,440	84,888	1,604,328	-8.3
15	Turkey	1,026,461	523,689	1,550,150	-8.6

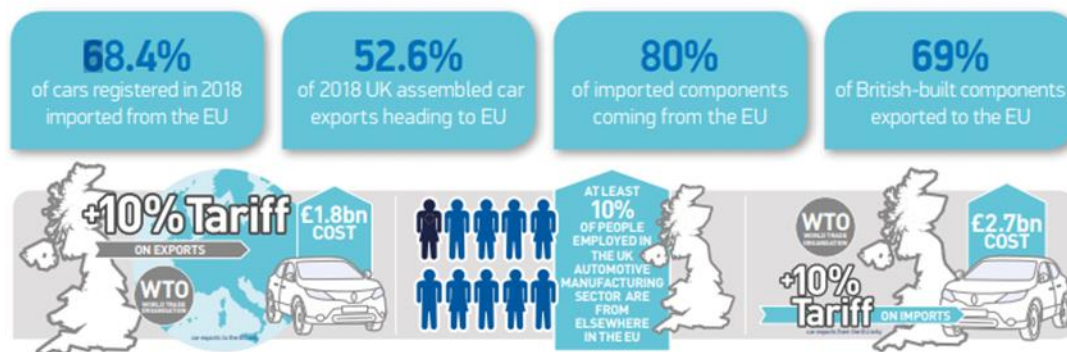
Note: Audi, BMW, JLR, Mercedes, Scania and Daimler Trucks data not reported
Source: OICA 2018

ด้านการผลิต ในปี 2561 สหราชอาณาจักรเป็นผู้ผลิตรถยนต์อันดับที่ 14 ของโลก และเป็นผู้ผลิตอันดับที่ 4 ในสหภาพยุโรป รองจากเยอรมนี สเปน และฝรั่งเศส โดยปริมาณการผลิตรถยนต์ขยายตัวในอัตราที่ลดลงร้อยละ -8.3 ซึ่งคาดว่าส่วนหนึ่งเป็นผลจากผลกระทบ Brexit ภาวะเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมรถยนต์ สำหรับประเทศไทยเป็นผู้ผลิตรถยนต์อันดับที่ 11 ของโลก และปริมาณการผลิตยังคงขยายตัวที่ร้อยละ 9

¹⁵ SMMT. SMMT Motor Industry Facts 2019

UK AUTOMOTIVE AND THE EU

The European automotive industry is deeply integrated with:

ที่มา: SMMT Motor Industry Facts 2019

จากแผนภาพข้างต้น จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปในอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนมีความใกล้ชิดอย่างมาก โดยรถยนต์จดทะเบียนใน สหราชอาณาจักรร้อยละ 68.4 เป็นรถยนต์ที่นำเข้ามาจากสหภาพยุโรป และรถยนต์ที่ประกอบใน สหราชอาณาจักรร้อยละ 52.6 ส่งออกไปยังตลาดสหภาพยุโรป ในด้านของส่วนประกอบรถยนต์ของ สหราชอาณาจักรนั้น ร้อยละ 80 เป็นการนำเข้าจากสหภาพยุโรป และสหราชอาณาจักรส่งออกส่วนประกอบรถยนต์ประมาณร้อยละ 69 ไปยังสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดอย่างมากทั้งในด้านของตลาดและ supply chain รวมถึงด้านบุคลากรและแรงงานในอุตสาหกรรมดังกล่าวระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป

ตารางที่ 11: ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อสินค้ายานยนต์และชิ้นส่วน

สินค้ายานยนต์และชิ้นส่วน	กรณีมีความตกลง	กรณี No Deal
ผลกระทบ Brexit ต่ออุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนของสหราชอาณาจักร	ในกรณีที่มีความตกลง แต่ไม่ใช่ Chequer Plan สหราชอาณาจักรจะไม่อยู่ใน Customs Union ของสหภาพยุโรป จะส่งผลกระทบคือ 1. ด้านห่วงโซ่อุปทานกับสหภาพยุโรป และตลาดรถยนต์ หากมี FTA หรืออัตราภาษีพิเศษระหว่างกัน ต้นทุนชิ้นส่วนยานยนต์ที่มีการเคลื่อนย้ายระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป และราคารถยนต์ที่มีการค้าระหว่างกัน จะไม่เพิ่มสูงขึ้นเหมือนกับกรณี No Deal 2. ความร่วมมือในด้านการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรมระหว่างกันที่คาดว่าจะ	กรณี No Deal หรือไม่มีอัตราภาษีพิเศษระหว่างกัน จะส่งผลกระทบต่อ อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนของ สหราชอาณาจักรในระดับที่รุนแรงกว่ากรณีที่มีความตกลง และสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมนี้ 1. ด้านห่วงโซ่อุปทานกับสหภาพยุโรป ซึ่งเมื่อไม่มีอัตราภาษีพิเศษระหว่างกัน ก็จะทำให้กระทบต่อต้นทุนชิ้นส่วนยานยนต์ ที่นำเข้ามาจากสหภาพยุโรปที่จะเพิ่มสูงขึ้น 2. ด้านตลาดและการค้ารถยนต์กับสหภาพยุโรป ก็จะมีต้นทุนและราคาที่สูงขึ้น เมื่อไม่มี

สินค้ายานยนต์และชิ้นส่วน	กรณีมีความตกลง	กรณี No Deal
	จะลดลง เพราะ สหราชอาณาจักรไม่ใช่สมาชิกของสหภาพยุโรป ที่จะสามารถร่วมมือและใช้งบประมาณการวิจัยและพัฒนาด้วยกันภายใต้สหภาพยุโรป 3. การสูญเสียการเข้าถึงและการเคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งรวมถึงแรงงานฝีมือและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ระหว่างกัน ในอุตสาหกรรมรถยนต์ หากไม่ใช่ตลาดเดียวกันอีกต่อไป 4. สหราชอาณาจักรจะสูญเสียความน่าสนใจและความดึงดูดด้านการลงทุน หรือการเป็นฐานการผลิตรถยนต์และชิ้นส่วน แต่ผลกระทบจะรุนแรงน้อยกว่ากรณี No Deal	อัตราภาษีพิเศษระหว่างกัน ซึ่งคาดว่าจะส่งผลต่อปริมาณการค้ารถยนต์ระหว่างกัน 3. ด้านนวัตกรรม การวิจัย และพัฒนาเทคโนโลยี สหราชอาณาจักรจะได้รับผลกระทบโดยตรงในเรื่องความร่วมมือในการด้านวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี/นวัตกรรม ในอุตสาหกรรมยานยนต์กับสหภาพยุโรป ที่จะลดลงในกรณี No Deal 4. ด้านบุคลากร โดยการที่ไม่มี ความตกลงจะทำให้สหราชอาณาจักรประสบปัญหาการเข้าถึงและการขาดแคลนแรงงาน รวมถึงแรงงานฝีมือและผู้เชี่ยวชาญจากสหภาพยุโรป ในอุตสาหกรรมยานยนต์ จากเดิมที่บุคลากรสามารถเคลื่อนย้ายระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปได้อย่างเสรี 5. ด้านการลงทุน จะทำให้สหราชอาณาจักรสูญเสียความน่าสนใจหรือความดึงดูดในการลงทุนในอุตสาหกรรมยานยนต์ เนื่องจากเหตุผลต่าง ๆ ข้างต้น
โอกาสของสินค้ารถยนต์และชิ้นส่วนจากไทย	สินค้ารถยนต์และชิ้นส่วนของไทย จะเป็นหนึ่งในสินค้าศักยภาพที่อาจพิจารณาเป็นโอกาสของไทยในการเข้ามาแข่งขันและเพิ่มส่วนแบ่งการตลาด (Market share) ทดแทนสินค้าดังกล่าวที่สหราชอาณาจักรเคยนำเข้าจากสหภาพยุโรป จากเดิมที่สหราชอาณาจักรเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป และไม่มีอัตราภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีระหว่างกัน รวมถึงความร่วมมือด้านห่วงโซ่อุปทานระหว่างกัน แต่เมื่อเกิด Brexit หากเป็นกรณีไม่มีความตกลง หรือมีความตกลงแต่ยังคงมีการกำหนดอัตราภาษีหรือมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในสินค้ายานยนต์และชิ้นส่วนระหว่าง สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ก็จะทำให้ต้นทุนและราคาสินค้ายานยนต์และชิ้นส่วนที่สหราชอาณาจักรนำเข้าจากสหภาพยุโรปเพิ่มสูงขึ้น ความสามารถในการแข่งขันของสินค้ายานยนต์และชิ้นส่วนจากสหภาพยุโรปในสหราชอาณาจักรลดลง ซึ่งจะเป็นโอกาสที่สินค้ารถยนต์และชิ้นส่วนจากประเทศไทยสามารถเข้าไปแข่งขันและอาจเพิ่มส่วนแบ่งตลาดสินค้าดังกล่าวของไทยในตลาดสหราชอาณาจักร รวมถึงในสหภาพยุโรป อย่างไรก็ดี เนื่องจากแนวโน้มด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีในอุตสาหกรรมยานยนต์ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว รวมถึงความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับด้านการใช้พลังงาน และด้านสิ่งแวดล้อม ที่ทำให้อุตสาหกรรมยานยนต์ต้องมีการปรับตัวอย่างรวดเร็ว เช่น ปัจจุบันมีแนวโน้มความต้องการรถยนต์ EV (Electric Vehicle) แทนรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์สันดาปภายใน ทำให้ประเทศไทยจะต้องมีแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยียานยนต์ให้สามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะกับ สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ซึ่งมีจุดแข็งในด้านนี้รวมถึงการเป็นศูนย์การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมยานยนต์ หากพิจารณาที่จะใช้โอกาสจากผลของ Brexit	

3.3.1.3 ประเด็น Backstop และโอกาสทางการค้าของประเทศที่สาม

Backstop คือการที่ยังคงรักษาความเป็นเขตแดนที่ไร้รอยต่อ (a seamless border) ระหว่างสาธารณรัฐไอร์แลนด์และไอร์แลนด์เหนือ ในกรณีที่สหราชอาณาจักรออกจากสหภาพยุโรป โดยที่ยังไม่มีความชัดเจนในเรื่องของความตกลง (all-encompassing deal) ซึ่งจะทำให้สหราชอาณาจักรยังคงมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับสหภาพยุโรป แบบที่ไม่มีกำหนดเวลาที่ชัดเจน โดยสหภาพยุโรปยืนยันให้ต้องมีเรื่อง Backstop ในการเจรจาความตกลง Brexit ด้วย¹⁶

Backstop เป็นประเด็นหนึ่งที่สำคัญในการเจรจา Brexit ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป โดยเป็นประเด็นอ่อนไหวทั้งในด้านการเมือง ความมั่นคง และด้านการทูตในไอร์แลนด์ ดังนั้น สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปจึงตกลงกันว่า ไม่ว่าผลการเจรจา Brexit จะเป็นอย่างไร ก็ควรต้องไม่มีการตรวจสอบและโครงสร้างเขตแดน (physical checks or infrastructure) ที่เขตแดนระหว่างสาธารณรัฐไอร์แลนด์และไอร์แลนด์เหนือ

ปัจจุบันการค้าสินค้าและบริการระหว่างสาธารณรัฐไอร์แลนด์และไอร์แลนด์เหนือมีเพียงข้อจำกัดเล็กน้อย เพราะทั้งสหราชอาณาจักร (ซึ่งมีไอร์แลนด์เหนือเป็นส่วนหนึ่ง) และสาธารณรัฐไอร์แลนด์ต่างก็อยู่ในตลาดเดียวและสหภาพศุลกากรกับสหภาพยุโรป จึงไม่จำเป็นต้องมีการตรวจสอบด้านศุลกากรหรือมาตรฐานต่าง ๆ ที่เขตแดนระหว่างสองประเทศ แต่เมื่อเกิด Brexit ทำให้ทั้งสองประเทศนี้จะมีอัตราภาษีศุลกากรและกฎระเบียบที่แตกต่างกันไป ซึ่งหมายความว่าสินค้าจะต้องถูกตรวจสอบเมื่อมีการผ่านแดนระหว่างสองประเทศดังกล่าว ซึ่งทั้งสองฝ่ายคือสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปต้องการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นโดยการที่ต้องมีความตกลงทางการค้าที่เป็นลักษณะ Comprehensive trade deal แต่การที่สหราชอาณาจักรจะออกจากสหภาพศุลกากรและตลาดเดียวของสหภาพยุโรป ทำให้เสี่ยงประเด็นปัญหาดังกล่าวได้ยาก ซึ่งก็ได้มีการพูดถึงแนวทางในการแก้ปัญหาเขตแดนที่ไร้รอยต่อโดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วย (Technological solution) แต่สหภาพยุโรปก็ยังมีความสงสัยว่าเทคโนโลยีจะสามารถเข้ามาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้เพียงใดหากไม่มี close regulatory alignment

ดังนั้น หากไม่สามารถมีข้อตกลงทางการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป และเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ก็ไม่เพียงพอในการแก้ปัญหา ก็จะต้องนำ Backstop มาใช้ ซึ่งหมายความว่าสินค้าที่นำเข้ามาในไอร์แลนด์เหนือจากที่ใดก็ตามในสหราชอาณาจักรก็จะต้องมีการตรวจสอบว่าเป็นไปตามมาตรฐานสหภาพยุโรปหรือไม่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องสหภาพศุลกากร โดยจะทำให้สหราชอาณาจักรยังคงติดอยู่ในสหภาพศุลกากรเดียวกับสหภาพยุโรปโดยปริยาย และยังคงต้องเป็นไปเช่นนี้ จนกว่าทั้งสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปเห็นว่าไม่มีความจำเป็นต้องใช้ Backstop อีกต่อไป ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรก็เกรงว่า Backstop จะทำให้สหราชอาณาจักรต้องติดอยู่ในสหภาพศุลกากรเดียวกับสหภาพยุโรป ทำให้ไม่สามารถทำความตกลงทางการค้ากับประเทศอื่นได้อย่างเป็นอิสระตามเจตจำนงค์ของประเทศในเรื่อง Brexit แต่ทั้งนี้การตรวจสอบทางศุลกากรที่เขตแดนระหว่างไอร์แลนด์เหนือกับสหราชอาณาจักรก็เป็นประเด็นข้อกังวลของพรรค DUP (Northern Ireland Unionist Party) ที่จะก่อให้เกิดความแบ่งแยกแตกต่างระหว่างไอร์แลนด์เหนือกับส่วนอื่น

¹⁶ BBC News. John Campbell. [Brexit: What is the Irish border backstop?](#)

ของสหราชอาณาจักร ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นสหราชอาณาจักร (threaten the union) จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าว จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ The UK's EU Withdrawal Agreement ของนายกรัฐมนตรีเทเรซา เมย์ ไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภา

ทั้งนี้ ผู้สมัครที่จะเข้ามาเป็นผู้นำคนใหม่ของพรรค Conservative และนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศ ต่างก็ต้องการเจรจาเพื่อปรับความตกลงในประเด็น Backstop กับสหภาพยุโรป แต่ทางสหภาพยุโรปเองก็ยังไม่มีความสนใจใด ๆ ที่จะแสดงถึงการเปิดโอกาสหรือยินดีที่จะเจรจากับสหราชอาณาจักรในประเด็นนี้

เมื่อพิจารณาถึงโอกาสทางการค้าของประเทศที่สามรวมถึงไทยในประเด็นเรื่อง Backstop ที่เห็นว่าเป็นโอกาสในช่วงที่ไอร์แลนด์เหนือยังคงมีเขตแดนที่ไร้รอยต่อกับสาธารณรัฐไอร์แลนด์ คือยังคงอยู่ในสหภาพศุลกากรและตลาดเดียวกับสหภาพยุโรป โดยการส่งสินค้าจากประเทศของตนมายังไอร์แลนด์เหนือซึ่งยังคงอยู่ในสหภาพศุลกากรเดียวกับสหภาพยุโรป มีอัตราภาษีและสิทธิประโยชน์ภายใต้กฎระเบียบสหภาพยุโรป เพื่อส่งต่อมายังสหราชอาณาจักรนั้น ในขั้นนี้ เห็นว่าการพิจารณาใช้ช่องทางหรือโอกาสในเรื่องนี้นั้น จะต้องติดตามสถานการณ์และวิเคราะห์ข้อมูลหลายด้าน เนื่องจากรัฐบาลสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปก็ได้คำนึงถึงประเด็นดังกล่าว และพยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหามีการนำเสนอในเรื่องของการตรวจสอบโดยใช้เทคโนโลยี และหากจะพิจารณาใช้โอกาส โดยการส่งสินค้าเข้ามาเก็บหรือตุนไว้ที่สาธารณรัฐไอร์แลนด์หรือไอร์แลนด์เหนือ ก็จะต้องพิจารณาถึงต้นทุนในเรื่องโลจิสติกส์และโกดังเก็บสินค้าซึ่งเป็นต้นทุนที่สูง รวมถึงต้องคำนึงถึงการหาหุ้นส่วนธุรกิจในการดำเนินการดังกล่าวด้วย จึงเห็นว่าประเทศที่สามที่ค้ากับสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปจะต้องติดตามสถานการณ์เรื่อง Backstop อย่างใกล้ชิดเพื่อการปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจและการค้าในการค้ากับสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป

3.3.2 ช่องทางในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร

การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit นั้น จะดำเนินการได้ผ่านช่องทางต่าง ๆ ทั้งช่องทางหรือเวทีของภาครัฐ รวมถึงองค์กรธุรกิจและเวทีของภาคธุรกิจด้วย

3.3.2.1 Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue

หนึ่งในเวทีภาครัฐคือการประชุมหารือเชิงยุทธศาสตร์ไทย–สหราชอาณาจักร (Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue) นอกเหนือจากการแลกเปลี่ยนการเยือนและการพบหารือระหว่างผู้นำและผู้บริหารระดับสูงภาครัฐระหว่างสองประเทศอย่างสม่ำเสมอ เช่น ในเดือนมิถุนายน ปี 2561 มีการเยือนสหราชอาณาจักรของนายกรัฐมนตรีของไทย ฯพณฯ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา อย่างเป็นทางการ ซึ่งได้มีการพบหารือกับนายกรัฐมนตรีของสหราชอาณาจักรคือ นางเทเรซา เมย์ เพื่อหารือกระชับความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศ ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ทางการค้าโดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเข้าร่วมในการพบหารือด้วย

Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue เกิดขึ้นจากการที่ผู้นำของไทยและสหราชอาณาจักรตกลงที่จะจัดตั้งกลไกหารือทวิภาคีระดับสูงระหว่างกัน ในช่วงการเยือนสหราชอาณาจักรของนายกรัฐมนตรีของไทยในปี 2555 ซึ่งการประชุมหารือเชิงยุทธศาสตร์ไทย–

สหราชอาณาจักร จัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยในปี 2556 โดยกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีการหารือแลกเปลี่ยนประเด็นยุทธศาสตร์ที่สองฝ่ายให้ความสำคัญในบริบทของความสัมพันธ์ทวิภาคี ประเด็นในภูมิภาค และประเด็นระหว่างประเทศที่มีความสนใจร่วมกัน โดยทั้งสองประเทศมีการแลกเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่างกัน ซึ่งมีการจัดประชุม Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue ครั้งที่ 3 ที่ประเทศไทยเมื่อวันที่ 3 มกราคม 2561 โดยได้มีการหารือถึงโอกาสการลงทุนในประเทศไทยภายใต้นโยบาย 4.0 และโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (EEC–Eastern Economic Corridor) และทั้งสองฝ่ายยังเห็นพ้องถึงความจำเป็นที่ต้องกระชับความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อผลประโยชน์ทางการค้าของทั้งสองฝ่าย หลังจากการที่สหราชอาณาจักรออกจากสหภาพยุโรป (Brexit) โดยฝ่ายไทยได้หยิบยกข้อกังวลเรื่องโควตานำเข้าไก่ของ สหราชอาณาจักร และได้ขอให้สหราชอาณาจักรพิจารณาโควตา หรือเพิ่มโควตาให้สอดคล้องกับปริมาณการส่งออกไก่จากไทยไปยังสหราชอาณาจักรในปัจจุบัน เป็นต้น

เวที Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue นี้ เป็นการประชุมหารือระดับทวิภาคีของภาครัฐที่ครอบคลุมในหลายมิติ โดยมีมิติด้านความสัมพันธ์ทางการค้า รวมอยู่ มีการจัดการประชุมประมาณปีละหนึ่งครั้งโดยสลับกันเป็นเจ้าภาพ จึงเป็นหนึ่งในช่องทางหรือเวทีที่จะใช้ในการประชุมและเตรียมการเพื่อรองรับผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue นี้จะมีข้อจำกัดในเรื่องของการที่ไม่มีภาคธุรกิจเข้าไปร่วมในการประชุม จึงอาจไม่มีความคล่องตัวในเรื่องของการเจรจาหรือผลักดันประเด็นทางการค้าที่มีรายละเอียดเชิงเทคนิค เช่น เรื่องการจัดสรรโควตาไก่ หลังจาก Brexit ให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น

3.3.2.2 British Chamber of Commerce Thailand (BCCT) หรือ สภาหอการค้าอังกฤษแห่งประเทศไทย

BCCT เป็นสภาหอการค้าต่างประเทศที่เก่าแก่ที่สุด โดยก่อตั้งขึ้นเมื่อปี 2489 และเป็นสภาหอการค้าอังกฤษที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชีย ปัจจุบัน BCCT มีสมาชิกทั้งหมดกว่า 580 บริษัท จากหลายสาขาธุรกิจในไทย และเปิดกว้างสำหรับบริษัททุกสัญชาติด้วย ซึ่ง BCCT จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการช่วยเหลือและส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจของอังกฤษในประเทศไทย และสนับสนุนความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในฐานะของพันธมิตรที่ยั่งยืน BCCT ยังเป็นหนึ่งในสมาชิกของคณะกรรมการหอการค้าแห่งประเทศไทยด้วย

การที่ BCCT ส่งเสริมพัฒนาธุรกิจของอังกฤษในประเทศไทย จึงเป็นหนึ่งในองค์กรที่ธุรกิจที่สามารถให้ข้อมูลและประสานความต้องการของภาคธุรกิจสหราชอาณาจักรในการประกอบธุรกิจการลงทุนในประเทศไทยเพื่อรองรับผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อการทำธุรกิจการค้าการลงทุนกับไทย รวมถึง BCCT ก็เป็นองค์กรที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของ Thai–UK Business Leadership Council (TUBLC) ที่ร่วมให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือกับการดำเนินงานของ TUBLC เป็นอย่างดีด้วย

3.3.2.3 Thai–UK Business Leadership Council (TUBLC) หรือ สภาผู้นำธุรกิจไทย–สหราชอาณาจักร

ในช่วงปี 2559 ซึ่งสหภาพยุโรปได้จำกัดระดับความสัมพันธ์กับรัฐบาลไทย (reconsider level of engagement with Thailand) ซึ่งในขณะนั้นมีรัฐบาลที่มาจาก

เลือกตั้ง ทำให้ภาคธุรกิจและภาครัฐของไทยเห็นถึงความสำคัญและจำเป็นในการหากลไกในการดำเนินความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับประเทศคู่ค้าที่สำคัญในสหภาพยุโรปรวมถึงสหราชอาณาจักร ซึ่งจะขับเคลื่อนโดยภาคธุรกิจ และด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้มีการจัดตั้งกลไกคือ Thai-UK Business Leadership Council ขึ้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 มีการลงนามใน Joint Statement โดย The UK Prime Minister's Trade Envoy คือ Mr. Mark Garnier MP และ The Thai Prime Minister's Special Envoy คือ นายวีระศักดิ์ พุทธะกุล รวมถึงลงนามโดยผู้แทนของภาคธุรกิจที่ร่วมจัดตั้งกลไกดังกล่าวคือจาก Rolls Royce Group ของสหราชอาณาจักร และ ปตท. ของประเทศไทย มีสมาชิกซึ่งเป็นบริษัทและองค์กรธุรกิจซึ่งเข้าร่วมในการเริ่มจัดตั้งจำนวน 20 ราย จากไทย 10 ราย จากสหราชอาณาจักร 10 ราย

สำหรับภารกิจหลักของ TUBLC ที่กำหนดไว้ใน Joint Statement คือ (1) เพื่อส่งเสริมโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศ (2) เพื่อให้คำแนะนำและสนับสนุนรัฐบาลของทั้งสองประเทศถึงแนวทางในการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการลงทุนทำธุรกิจ แก้ไขปัญหาอุปสรรค เพื่อช่วยและผลักดันให้ภาคธุรกิจสามารถดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างกัน (3) เพื่อช่วยกำหนดเป้าหมายโอกาสทางธุรกิจที่มีศักยภาพ และความเป็นหุ้นส่วนธุรกิจของทั้งสองประเทศ รวมถึงช่วยกันกำหนดเป้าหมายโอกาสทางธุรกิจที่มีศักยภาพในประเทศที่สาม และในโครงการที่เป็น Multi-lateral projects (4) เพื่อส่งเสริมภาครัฐและภาคธุรกิจในการสร้างแนวทางที่จะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการทดลองต่าง ๆ

นับตั้งแต่มีการจัดตั้ง TUBLC ทั้งสองประเทศได้มีการจัดประชุมใหญ่เต็มคณะมาแล้ว 4 ครั้ง โดยสลับกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม และได้เคยมีการจัดตั้งคณะทำงานในด้านต่าง ๆ 3 กลุ่มคือ 1) Export and Import Opportunities Group 2) Ease of Doing Business 3) Technology, Innovation, Investment Opportunities Group เพื่อทั้งสองประเทศทำงานร่วมกันและนำผลการดำเนินการมารายงานในที่ประชุมใหญ่ ปัจจุบันได้มีการปรับโดยแบ่งคณะทำงาน (Task Force) เป็น 2 คณะคือ 1) Trade Policy Review (TPR) ทั้งนี้เพื่อรองรับงานที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมการและจัดทำ Trade Policy Review ซึ่งรัฐบาลของทั้งสองประเทศอยู่ระหว่างการประสานจัดทำ และเป็นส่วนหนึ่งในการรองรับผลกระทบจาก Brexit ด้วย และ 2) Trade and Investment Promotion (TIP)

ทั้งนี้ การดำเนินการและการประสานความร่วมมือทางธุรกิจภายใต้ TUBLC นับว่ามีความคืบหน้าอย่างเป็นรูปธรรม โดยในช่วงการเยือนสหราชอาณาจักรอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีของไทย ฯพณฯ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ระหว่างวันที่ 19-22 มิถุนายน 2561 โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เข้าร่วมคณะฯ ด้วย ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ทั้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงาน/องค์กรธุรกิจ และระหว่างภาคธุรกิจเอกชนรวม 6 ฉบับ โดยนายกรัฐมนตรีของไทยร่วมถ่ายภาพเป็นสักขีพยานกับผู้เข้าร่วมลงนาม MOU ดังกล่าว ซึ่ง MOU ทั้ง 6 ฉบับ ได้แก่ MOU ระหว่าง (1) กระทรวงพาณิชย์กับ Tesco PLC (ปัจจุบันได้ร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารของผู้ประกอบการ SMEs ไทย เพื่อนำไปจำหน่ายในแบรนด์ของ Tesco) (2) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศกับ British Council (มีการพัฒนาความร่วมมือในด้าน Creative economy) (3) PTT GC

กับ Digital Barriers (ปัจจุบันทั้งสองบริษัทได้มีการจัดทำ Commercial Agreement ระหว่างกัน) (4) PTT GC กับ Arturius International (อยู่ระหว่างรอการลงนาม Proof of Concept ระหว่างกัน) (5) Thai Airways International กับ Rolls Royce Group (มีการพัฒนาศูนย์ทดสอบเครื่องยนต์ร่วมกันที่ท่าอากาศยานดอนเมือง) และ (6) Letter of Intent ระหว่าง PTT GC และ UK Export Finance (อยู่ระหว่างการเจรจา Export finance ของโครงการขนาดใหญ่ของ PTT GC ในสหรัฐอเมริกา)

ดังนั้น ที่ผ่านมา TUBLC จึงถือเป็นสภาธุรกิจที่นำโดยภาคเอกชนที่สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าการลงทุนระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดองค์กรหนึ่ง แต่ทั้งนี้ปัจจุบัน TUBLC ก็มีข้อจำกัดในด้านการบริหารงาน เนื่องจากยังไม่มีประธานที่มาจากภาคธุรกิจสหราชอาณาจักร (ประธานฝ่ายไทยคือจาก บมจ. ThaiBev) โดยประธาน TUBLC ของสหราชอาณาจักรคือ Mr. Paul Scully MP ตำแหน่ง UK Prime Minister's Trade Envoy และอยู่ระหว่างการหาประธานที่เหมาะสมจากภาคธุรกิจของสหราชอาณาจักร รวมถึงอยู่ระหว่างการปรับแนวทางการทำงานภายในของ TUBLC ด้วย

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาจากผลงานของ TUBLC ที่ผ่านมา รวมถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง TUBLC และการทำงานที่นำโดยภาคธุรกิจ โดยการส่งเสริมจากภาครัฐ จึงควรพิจารณาใช้ประโยชน์จาก TUBLC ในการดำเนินการเพื่อเตรียมการรองรับผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร ซึ่งปัจจุบัน TUBLC ก็ได้มีการเตรียมการเพื่อรองรับการจัดทำ Trade Policy Review ระหว่างทั้งสองประเทศ และ TUBLC สามารถให้ข้อมูลคำแนะนำเชิงเทคนิคแก่ภาครัฐในการเตรียมการเจรจาความตกลงทางการค้าระหว่างทั้งสองประเทศ ซึ่งอาจนำไปสู่การจัดทำ FTA ระหว่างกันในอนาคต

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปเป็นประเทศคู่ค้าและตลาดที่สำคัญของไทย โดยสหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าอันดับที่ 3 ของไทยรองจากจีนและญี่ปุ่น ส่วนสหราชอาณาจักรเป็นประเทศคู่ค้าอันดับที่ 20 ของไทยในตลาดโลก และเป็นอันดับที่ 2 ของไทยในสหภาพยุโรปรองจากเยอรมนี สำหรับภาพรวมการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ไทยจะเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าสินค้ากับทั้งสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป การดำเนินธุรกิจการค้าของไทยกับสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป จึงมีความสำคัญมากต่อเศรษฐกิจการค้าของไทย

เมื่อเกิด Brexit ก็จะมีผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจและการค้าของทั้งสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ซึ่งก็จะกระทบต่อการดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป

4.1.1 ผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

ผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อประเทศนอกสหภาพยุโรปรวมถึงไทยนั้น จะขึ้นกับผลการเจรจาความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปด้วย ซึ่งในขั้นนี้ยังคงมีความไม่แน่นอนว่าผลจะเป็นอย่างไร แต่สถานะล่าสุดคือการเลื่อนกำหนดเวลา Brexit ออกไปจนถึงวันที่ 31 ตุลาคม 2562 ซึ่งก็จะมีผลชัดเจนขึ้นเมื่อถึงกำหนดเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ Brexit จะมีความเป็นไปได้ใน 5 สถานการณ์ (scenarios) คือ 1) Chequer Plan (เป็นไปตาม White Paper เมื่อ ก.ค. 61) หรือการยังคงอยู่ในสหภาพศุลกากรเดียวกับสหภาพยุโรป 2) Chequer Minus 3) EEA (European Economic Area) หรือการยังคงอยู่ในตลาดเดียวกับสหภาพยุโรป 4) FTA (Free Trade Agreement) 5) No Deal หรือกรณีไม่มีความตกลง คือไม่สามารถเจรจาจนบรรลุผลความตกลงได้ ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปจะต้องอยู่บนพื้นฐานและหลักการของ WTO (World Trade Organisation)

เมื่อจำกัดขอบเขตการศึกษาจาก 5 สถานการณ์ดังกล่าว เป็นสถานการณ์ของกรณีมีความตกลง (EEA หรือ FTA) และกรณีไม่มีความตกลง (No deal) จะพบว่ากรณีที่มีความตกลงระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ (ดูจากคาดการณ์ GDP growth rate และ Deficit) และการค้าของทั้งสองประเทศหรือภูมิภาคนี้ในระดับที่รุนแรงน้อยกว่ากรณีที่ไม่มีข้อตกลงระหว่างกัน เพราะกรณี No deal จะส่งผลให้มีอัตราภาษี ข้อจำกัดทางการค้า รวมถึงมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTBs) ระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป สำหรับกรณีที่มีความตกลงนั้น หากเป็นกรณี FTA ผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับสหภาพยุโรปจะมากกว่ากรณี EEA

สำหรับผลกระทบ Brexit ที่มีต่อการค้าระหว่างสหราชอาณาจักรกับประเทศนอกสหภาพยุโรป (Non-EU) รวมถึงไทยนั้น เมื่อพิจารณาถึงการจัดทำความตกลงทางการค้าของสหภาพยุโรปกับประเทศ Non-EU พบว่าปัจจุบันสหภาพยุโรปได้มีการเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้ากับประเทศ Non-EU ถึง 36 ฉบับ ครอบคลุมเกือบ 60 ประเทศ และยังไม่มีความชัดเจนว่าสหราชอาณาจักรจะเข้าร่วมหรือดำเนินการตามความตกลงดังกล่าวได้ (roll over these agreements) เมื่อเกิด Brexit แต่ก็มีความเป็นไปได้สูงที่สหราชอาณาจักรจะพิจารณาจัดทำความตกลงทางการค้ากับประเทศ Non-EU ที่มีความตกลงทางการค้ากับสหภาพยุโรปก่อนประเทศ Non-EU ที่ไม่มีความตกลงทางการค้ากับสหภาพยุโรป ซึ่งไม่มีร่างพื้นฐานการเจรจาความตกลงทางการค้ากับสหภาพยุโรป โดยในส่วนของประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่ถือเป็นคู่แข่งสำคัญของไทย พบว่าสิงคโปร์และเวียดนาม มีการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) กับสหภาพยุโรป ทำให้ทั้งสองประเทศดังกล่าวมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบกับไทยในการเข้าถึง (market access) และการค้ากับตลาดสหภาพยุโรป รวมถึงมีโอกาที่สหราชอาณาจักรจะพิจารณาจัดทำความตกลงทางการค้ากับสองประเทศนี้ก่อนที่จะพิจารณาถึงประเทศไทย

ผลกระทบ Brexit ต่อธุรกิจการค้ากับประเทศ Non-EU รวมถึงไทยนั้น จะมีในเรื่องของรูปแบบการส่งออกสินค้าไปยังตลาดสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ซึ่งไม่สามารถส่งไปยังประเทศในสหภาพยุโรปเพื่อกระจายต่อไปยังตลาดสหราชอาณาจักรได้โดยเสรีไม่มีอัตราภาษี โดยเฉพาะในกรณีของ No deal จึงจะเป็นการส่งออกโดยตรงไปยังตลาดสหราชอาณาจักรมากขึ้น ซึ่งการแยกการส่งออกไปยังสหราชอาณาจักร จะกระทบต่อต้นทุนการส่งออกสินค้าไปยังตลาดสหราชอาณาจักรที่เพิ่มขึ้น ส่วนกฎระเบียบและอัตราภาษีนำเข้าของสหราชอาณาจักรก็อาจเปลี่ยนแปลงไปโดยไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบของสหภาพยุโรป ซึ่งก็จะกระทบต่อสินค้าบางรายการ เช่น ไก่แปรรูปที่ปัจจุบันอยู่ภายใต้โควตาของสหภาพยุโรป นอกจากนี้ กฎระเบียบการนำเข้าที่เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้า ความปลอดภัย และสุขอนามัยของสหราชอาณาจักร ก็อาจเปลี่ยนแปลงไปแต่คาดว่าจะไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากฎระเบียบหรือมาตรฐานของสหภาพยุโรป เป็นต้น

ผลกระทบ Brexit ที่มีต่อธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรในภาพรวมคาดว่าจะอยู่ในวงจำกัด เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนการค้าของไทยกับสหราชอาณาจักรที่คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 1.4 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของไทย อย่างไรก็ตาม ยังมีผลกระทบทางอ้อมที่จะกระทบต่อการส่งออกและการค้าของไทยในตลาดสหราชอาณาจักรที่จะต้องนำมาพิจารณาด้วย คือ ภาวะเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรที่ขยายตัวในอัตราที่ลดลงจากผล Brexit อัตราเงินเฟ้อ เงินสกุลปอนด์ที่อ่อนค่าลง ซึ่งจะกระทบต่อกำลังซื้อและความระมัดระวังในการใช้จ่ายของผู้บริโภค และการชะลอการลงทุนในภาคธุรกิจ เป็นต้น โดยจะส่งผลเป็นลูกโซ่และกระทบต่อการค้า การส่งออก และการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการไทยในตลาดสหราชอาณาจักร

4.1.2 โอกาสและความท้าทายของไทยในความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรจาก Brexit

Brexit จะเป็นได้ทั้งโอกาสและความท้าทายของไทยในความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร โดยในส่วนของความท้าทายนั้นจะมีในเรื่องของผลกระทบต่อเศรษฐกิจการค้าของสหราชอาณาจักรจากความไม่แน่นอนของสถานการณ์ Brexit โดยภาวะเศรษฐกิจของ

สหราชอาณาจักรในปัจจุบันปี 2562 มีการปรับลดการคาดการณ์ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเหลือร้อยละ 1.2 โดยความกังวลถึงผลความไม่แน่นอนของ Brexit ทำให้ผู้ประกอบการและนักลงทุนชะลอการลงทุนในภาคธุรกิจการค้า ความเชื่อมั่นและกำลังซื้อของผู้บริโภคลดลง จากอัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น เงินปอนด์อ่อนค่าลง ขณะที่รายได้ของผู้บริโภคไม่ได้สูงขึ้นตาม ทำให้ผู้บริโภคระมัดระวังการใช้จ่ายรวมถึงการซื้อสินค้า ซึ่งจะส่งผลต่อการซื้อสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศรวมถึงจากประเทศไทยด้วยที่มีราคาสูงขึ้น จากผลของอัตราแลกเปลี่ยน กระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของสินค้าไทยเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าที่ผลิตในประเทศสหราชอาณาจักร

นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงตารางผูกพันภาษีของสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักรภายใต้ WTO จากผล Brexit ที่สหราชอาณาจักรออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป และถือเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของ WTO (Individual member) ซึ่งแม้ว่าไทยจะยื่นรักษาสถานะภายใต้ WTO หรือ Claim of Interest แล้วก็ตาม แต่การเปลี่ยนแปลงตารางผูกพันภาษีดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสินค้าไทยบางรายการ ได้แก่ ไก่แปรรูป ซึ่งเป็นสินค้า CSQ (Country Specific Quota) โดยอาจส่งผลกระทบต่อปริมาณโควตานำเข้าสินค้าดังกล่าวในสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป

สำหรับความท้าทายต่อธุรกิจบริการ เช่น ธุรกิจร้านอาหารไทยนั้น Brexit จะทำให้อัตราค่าวัตถุดิบอาหารที่นำเข้าจากต่างประเทศรวมถึงจากไทยมีราคาสูงขึ้นจากเงินปอนด์ที่อ่อนค่า โดยหากมีอัตราภาษีระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ก็จะส่งผลกระทบต่ออัตราค่าวัตถุดิบที่นำเข้าจากสหภาพยุโรปด้วย รวมถึงธุรกิจร้านอาหารไทยจะได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ ในส่วนของกำลังซื้อและความระมัดระวังในการใช้จ่ายของผู้บริโภค

ในด้านโอกาสของไทยจากผลของ Brexit นั้น การที่ Brexit จะทำให้สหราชอาณาจักรไม่ใช่สมาชิกของสหภาพยุโรปอีกต่อไป และมีอิสระในการดำเนินนโยบายการค้าของประเทศ ไม่ต้องอยู่ภายใต้กฎระเบียบและอัตราภาษีเดียวกันกับสหภาพยุโรป จึงมีอิสระในการที่จะเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้ากับประเทศ Non-EU และการที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรเน้นนโยบายการค้าเสรี และต้องการสร้างและขยายความสัมพันธ์กับประเทศ Non-EU เพื่อทดแทนตลาดสหภาพยุโรปด้วยส่วนหนึ่งนั้น จะเป็นโอกาสที่ไทยจะกระชับและขยายความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าในระดับทวิภาคีกับสหราชอาณาจักร โดยจะเป็นโอกาสในการเจรจาจัดทำความตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างกัน ซึ่งปัจจุบันสหราชอาณาจักรโดยกระทรวงการค้า (Department for International Trade) ก็อยู่ระหว่างการจัดทำ Trade Policy Review กับประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นพื้นฐานที่จะสามารถต่อยอดในการจัดทำ FTA ระหว่างกันต่อไปในอนาคต

4.1.3 การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit

การที่ Brexit จะเป็นโอกาสในการกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร โดยอาจนำไปสู่การจัดทำ FTA แต่การเจรจาจัดทำ Comprehensive FTA ที่ครอบคลุมในหลายด้านนั้นจะใช้เวลา ดังนั้น การจัดทำความตกลงทางการค้าโดยเน้นในบางภาคธุรกิจที่สำคัญและมีศักยภาพ ที่ทั้งสองประเทศสนใจที่จะขยายธุรกิจการค้าระหว่างกัน น่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้ ไทยจึงควรพิจารณาสาขาหรือภาคธุรกิจของไทยที่มีความสำคัญในการดำเนิน

ธุรกิจกับสหราชอาณาจักร ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสถิติการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรและข้อมูลธุรกิจบริการแล้ว พบว่าภาคธุรกิจ สินค้าและบริการของไทยที่มีศักยภาพในสหราชอาณาจักร ได้แก่ ไก่แปรรูป ร้านอาหารไทย และยานยนต์และชิ้นส่วน สำหรับสาขาธุรกิจที่ควรพิจารณาร่วมมือกับสหราชอาณาจักรคือ ธุรกิจอากาศยานและการบิน

เมื่อคำนึงถึงผลกระทบ Brexit ซึ่งเป็นทั้งความท้าทายและโอกาสทางธุรกิจของไทย จึงแยกเป็นธุรกิจที่คาดว่าจะประสบกับความท้าทาย และธุรกิจที่เป็นโอกาสจากผล Brexit ดังนี้

4.1.3.1 ธุรกิจที่จะประสบความท้าทายจากผลของ Brexit คือ

1) ไก่แปรรูป: เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญอันดับ 2 ของไทยในตลาดสหราชอาณาจักร ซึ่งเป็นสินค้าที่อยู่ภายใต้ระบบโควตาภาษีตามกฎระเบียบของสหภาพยุโรป เมื่อเกิด Brexit จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตารางผูกพันโควตาภาษีของสหภาพยุโรปภายใต้ WTO ซึ่งไก่แปรรูปมีปริมาณโควตาทั้งหมดภายใต้สหภาพยุโรปคือ 160,033 ตัน/ปี นั้น สหราชอาณาจักรจะได้รับการจัดสรร 50,532 ตัน/ปี คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 31.6 ของโควตาทั้งหมด ซึ่งไม่สะท้อนตัวเลขการค้าและไม่เพียงพอต่อความต้องการนำเข้าสินค้าดังกล่าวของสหราชอาณาจักรที่แท้จริง จึงเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของไทยที่คาดการณ์ได้จากผล Brexit ดังนั้นสินค้าไก่แปรรูปควรจะต้องอยู่ในสาขาธุรกิจที่จะต้องเจรจาจัดทำความตกลงการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

2) ธุรกิจร้านอาหารไทยในสหราชอาณาจักร: เป็นธุรกิจบริการที่มีศักยภาพของไทยในตลาดสหราชอาณาจักร แต่จะได้รับผลกระทบ Brexit คือ 1) ผลกระทบด้านต้นทุนและราคาวัตถุดิบในการปรุงอาหารที่นำเข้ามาจากต่างประเทศรวมถึงจากไทยที่ราคาเพิ่มสูงขึ้น 2) ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ซึ่งเป็นผลของ Brexit ที่ส่งผลความระมัดระวังในการใช้จ่ายของผู้บริโภค ทำให้จำนวนผู้บริโภคสหราชอาณาจักรรับประทานอาหารนอกบ้านลดลง หรือในจำนวนครั้งที่ลดลง 3) ผลกระทบต่อการลงทุนและการขยายธุรกิจร้านอาหารไทย และ 4) ผลกระทบจากการขาดแคลนบุคลากรของร้านอาหาร ซึ่งปัญหานี้จะทวีความรุนแรงมากขึ้น เพราะอาจมีการขาดแคลนบุคลากรหลายสาขาจากความเข้มงวดของการตรวจคนเข้าเมืองจากผล Brexit

4.1.3.2 สำหรับธุรกิจที่พิจารณาเป็นโอกาสจากผลของ Brexit นั้น ได้แก่

1) สินค้ายานยนต์และชิ้นส่วน: เป็นหนึ่งในสินค้าศักยภาพที่อาจพิจารณาเป็นโอกาสของไทยในการเข้ามาแข่งขันและเพิ่มส่วนแบ่งการตลาดทดแทนสินค้าดังกล่าวที่สหราชอาณาจักรเคยนำเข้าจากสหภาพยุโรป จากเดิมที่สหราชอาณาจักรเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป และไม่มีอัตราภาษีและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีระหว่างกัน รวมถึงความร่วมมือด้านห่วงโซ่อุปทานระหว่างกัน แต่เมื่อเกิด Brexit หากเป็นกรณีไม่มีความตกลง หรือมีความตกลงแต่ยังคงมีการกำหนดอัตราภาษีระหว่างสหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรป ก็จะทำให้ต้นทุนและราคาสินค้ายานยนต์และชิ้นส่วนที่ สหราชอาณาจักรนำเข้าจากสหภาพยุโรปเพิ่มสูงขึ้น ความสามารถในการแข่งขันของสินค้ายานยนต์และชิ้นส่วนจากสหภาพยุโรปในสหราชอาณาจักรลดลง ซึ่งจะเป็นโอกาสที่สินค้านยนต์และชิ้นส่วนจากประเทศไทยสามารถเข้าไปแข่งขันและอาจเพิ่มส่วนแบ่งตลาดสินค้าดังกล่าวของไทยในตลาด สหราชอาณาจักร รวมถึงในสหภาพยุโรป

2) ธุรกิจอากาศยานและการบิน: น่าจะเป็นโอกาสของไทยในการสร้างความร่วมมือทางธุรกิจด้านอากาศยานและการบินกับสหราชอาณาจักร เพราะสหราชอาณาจักรเป็น

หนึ่งในประเทศผู้นำด้านอุตสาหกรรมอากาศยานระดับโลก มีจุดแข็งในด้านของนวัตกรรมและเทคโนโลยี และการลงทุนในด้านการวิจัยและพัฒนาที่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ แต่จะได้รับผลกระทบทางธุรกิจจาก Brexit ในขณะที่ประเทศไทยต้องการส่งเสริมการพัฒนาด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีในด้านการบินและโลจิสติกส์ รวมถึงมีโครงการขนาดใหญ่ภายใต้ EEC (Eastern Economic Corridor) ที่ต้องการดึงดูดต่างชาติให้เข้ามาลงทุน โดยเฉพาะในสาขาธุรกิจภายใต้ S Curve ดังนั้น ไทยจึงควรหาแนวทางความร่วมมือกับสหราชอาณาจักรในอุตสาหกรรมอากาศยาน ซึ่งสามารถเริ่มจากธุรกิจด้าน MRO หรือการรักษาระบบและซ่อมบำรุงอากาศยาน โดยความร่วมมือกับบริษัทอากาศยานชั้นนำอย่าง Rolls-Royce ในโครงการ EEC เป็นต้น

สำหรับองค์กรหรือเวทีที่จะสามารถพิจารณาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit นั้น ควรใช้ประโยชน์จากหลายเวทีหรือองค์กร ที่สำคัญได้แก่ (1) Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue ซึ่งเป็นเวทีการประชุมหารือระดับทวิภาคีของภาครัฐที่ครอบคลุมในหลายมิติ โดยมีมิติด้านความสัมพันธ์ทางการค้ารวมอยู่ จึงเป็นหนึ่งในช่องทางที่จะใช้ในการประชุมและเตรียมการเพื่อรองรับผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร อย่างไรก็ตาม Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue นี้จะมีข้อจำกัดในเรื่องของการที่ไม่มีภาคธุรกิจเข้าไปร่วมในการประชุม จึงอาจไม่มีความคล่องตัวในเรื่องของการเจรจาหรือผลักดันประเด็นทางการค้าที่มีรายละเอียดเชิงเทคนิค เช่น เรื่องการจัดสรรโควตาไก่ เป็นต้น (2) BCCT (British Chamber of Commerce Thailand) หรือสภาหอการค้าอังกฤษแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาธุรกิจของอังกฤษในประเทศไทย จึงเป็นหนึ่งในองค์กรที่ธุรกิจที่สามารถให้ข้อมูลและประสานความต้องการของภาคธุรกิจสหราชอาณาจักรในการประกอบธุรกิจการลงทุนในประเทศไทยเพื่อรองรับผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อการทำธุรกิจการค้าการลงทุนกับไทย และ (3) TUBLC (Thai–UK Business Leadership Council) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2559 ในช่วงที่สหภาพยุโรปจำกัดระดับความสัมพันธ์กับไทยโดยเหตุผลทางการเมืองภารกิจหลักของ TUBLC ที่กำหนดไว้ใน Joint Statement ได้แก่ การส่งเสริมโอกาสทางการค้าและการลงทุนระหว่างสองประเทศ การให้คำแนะนำและสนับสนุนรัฐบาลของทั้งสองประเทศถึงแนวทางในการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อการลงทุนทำธุรกิจ แก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อช่วยและผลักดันให้ภาคธุรกิจสามารถดำเนินธุรกิจการค้าระหว่างกัน เป็นต้น

ทั้งนี้ การดำเนินการและการประสานความร่วมมือทางธุรกิจภายใต้ TUBLC นับว่ามีความคืบหน้าอย่างเป็นรูปธรรม โดยในช่วงการเยือนสหราชอาณาจักรอย่างเป็นทางการของนายกรัฐมนตรีของไทย ฯพณฯ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ในเดือนมิถุนายน 2561 ได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ทั้งระหว่างหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงาน/องค์กรธุรกิจ และระหว่างภาคเอกชนที่สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าการลงทุนระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรได้อย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุดองค์กรหนึ่ง แต่ทั้งนี้ปัจจุบัน TUBLC ก็มีข้อจำกัดในด้านการบริหารงาน เนื่องจากยังไม่มีประธานที่มาจากภาคธุรกิจสหราชอาณาจักร รวมถึงอยู่ระหว่างการปรับแนวทางการทำงานภายในของ TUBLC

ภาครัฐของไทยควรใช้ประโยชน์จากเวทีและองค์กรต่าง ๆ นี้ โดยพิจารณาจากภารกิจ หน้าที่ ผลงาน และจุดแข็งของเวทีและองค์กรเหล่านี้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลกระทบ Brexit ซึ่งอาจก่อให้เกิดทั้งความท้าทายและโอกาสของไทยในการดำเนินธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรนั้น แม้ว่าในขณะนี้ผลการเจรจาความสัมพันธ์ระหว่าง สหราชอาณาจักรและสหภาพยุโรปยังคงมีความไม่แน่นอน และต้องรอให้ใกล้ช่วงกำหนดการขยายเวลา Brexit ออกไปคือวันที่ 31 ตุลาคม 2562 จึงจะมีความชัดเจนขึ้นนั้น ไทยควรมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับผลกระทบ Brexit โดยเป็นการเตรียมการเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรคความท้าทายที่สามารถคาดการณ์ได้ รวมถึงการสร้างโอกาสทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักร ซึ่งเมื่อเกิด Brexit สหราชอาณาจักรจะมีอิสระในการดำเนินนโยบายการค้ากับต่างประเทศ ไม่ต้องอยู่ภายใต้นโยบายของสหภาพยุโรป โดยสามารถที่จะเจรจาจัดทำความตกลงการค้ากับประเทศ Non-EU รวมถึงไทยได้

ดังนั้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายคือ การบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ และภาคธุรกิจเอกชนของไทย โดยเฉพาะในสาขาธุรกิจที่มีศักยภาพในสหราชอาณาจักร ในการประสานผลักดันกับหน่วยงานภาครัฐ และภาคธุรกิจของสหราชอาณาจักรในสาขาที่มีศักยภาพ ที่ไทยและสหราชอาณาจักรสนใจที่จะขยายความร่วมมือทางธุรกิจระหว่างกัน เพื่อส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระดับทวิภาคีกับสหราชอาณาจักร โดยมีเป้าหมายในการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร (Thailand-U.K. FTA) ซึ่งอาจเป็นลักษณะการเจรจาความตกลงโดยเน้นในบางสาขาธุรกิจ และบางรายการสินค้าเพื่อให้สามารถสรุปผลความตกลงได้โดยเร็ว ให้ทันต่อการรองรับผลจาก Brexit ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายหลักในการขยายมูลค่าทางธุรกิจและการค้าระหว่างสองประเทศ

4.2.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการ

เนื่องจากผลกระทบ Brexit ที่มีต่อธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร ซึ่งการดำเนินการเพื่อเตรียมการรองรับผลกระทบ Brexit ทั้งการแก้ไขปัญหาอุปสรรคความท้าทาย และการส่งเสริมโอกาสทางธุรกิจการค้านั้น กระทรวงพาณิชย์จะเป็นหนึ่งในหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในเรื่องนี้ ข้อเสนอแนะในการดำเนินการส่วนใหญ่จึงเป็นข้อเสนอแนะที่มีต่อกระทรวงพาณิชย์ ดังนี้

1) กระทรวงพาณิชย์ควรเร่งรัดการจัดตั้งคณะทำงานของกระทรวงฯ เพื่อดูแลรับผิดชอบในเรื่องการเตรียมการรองรับ Brexit เนื่องจากกำหนดเวลา Brexit ที่เลื่อนออกไปล่าสุดคือ 31 ตุลาคม 2562 เริ่มใกล้เข้ามา แม้คาดว่าจะมีช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนผ่านอีกประมาณ 2 ปีก็ตาม แต่ไทยก็ต้องเตรียมการเพื่อรองรับผลกระทบที่จะมีต่อการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรและกับสหภาพยุโรปจากผล Brexit โดยคณะทำงานฯ ควรประกอบด้วยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และกรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งคณะทำงานฯ จะต้องทำหน้าที่ติดตามสถานการณ์ Brexit วิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบต่าง ๆ ประสานหารือกับหน่วยงานภาครัฐอื่น

ของไทย องค์กรและภาคธุรกิจเอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการประสานหารือกับภาครัฐ องค์กรและภาคธุรกิจเอกชนของสหราชอาณาจักร เพื่อนำข้อมูลความเห็นทั้งหมดมาวิเคราะห์ เพื่อเสนอแนะกลยุทธ์และแผนดำเนินการรองรับผล Brexit ทั้งการแก้ไขปัญหาความท้าทายที่จะเกิดขึ้น และการส่งเสริมโอกาสทางการค้ากับสหราชอาณาจักร

2) กระทรวงพาณิชย์ควรเร่งศึกษาและจัดทำรายงานในลักษณะที่คล้ายกับ Trade Policy Review (TPR) ที่สหราชอาณาจักรอยู่ระหว่างดำเนินการ คือเป็นรายงานที่มีการวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ถึงข้อมูลการค้าของสหราชอาณาจักร และในภาคธุรกิจที่สำคัญที่ไทยมีศักยภาพในสหราชอาณาจักร รวมทั้งผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อภาคธุรกิจดังกล่าว เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร ซึ่งอาจเป็นการจ้างผู้เชี่ยวชาญหรือสถาบันการศึกษาเพื่อทำการศึกษาและจัดทำ TPR โดยจะต้องมีการหารือข้อมูลเชิงลึกกับองค์กรธุรกิจและภาคธุรกิจที่สำคัญของไทยด้วย โดยรายงาน TPR นี้จะสามารถใช้เป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะต่อยอดไปสู่การเจรจาความตกลงการค้าระหว่างสองประเทศต่อไป

3) กระทรวงพาณิชย์ควรจัดการประชุมหารือข้อมูลความเห็นกับองค์กรและภาคธุรกิจเอกชนของไทยอย่างสม่ำเสมอโดยอาจเป็นเดือนละ 2 ครั้ง เช่น กับสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย และภาคธุรกิจที่มีศักยภาพในตลาดสหราชอาณาจักรที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบหรือมีโอกาสธุรกิจจากผล Brexit เช่น ธุรกิจการผลิตและส่งออกไก่แปรรูป อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน อุตสาหกรรมอากาศยานและการบิน เป็นต้น รวมถึงการหารือกับผู้นำเข้าสินค้าไทยและธุรกิจของไทยในสหราชอาณาจักร โดยสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงพาณิชย์เป็นหลักในการดำเนินการ เพื่อหารือข้อมูลรายละเอียดถึงผลกระทบ Brexit และแนวทางการเตรียมการเพื่อรองรับ รวมถึงส่งเสริมโอกาสทางธุรกิจจากผล Brexit ในภาคธุรกิจต่าง ๆ ดังกล่าว

4) กระทรวงพาณิชย์ควรพิจารณาจัดสัมมนาในเรื่อง Brexit โดยหัวข้อการสัมมนาอาจเป็นเรื่องผลกระทบ Brexit ที่จะมีต่อธุรกิจการค้าของไทยและการเตรียมการ ซึ่งควรเป็นการจัดสัมมนาร่วมกับองค์กรธุรกิจของไทย โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้ประกอบการในภาคธุรกิจของไทยที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบทั้งในด้านของความท้าทายและภาคธุรกิจที่มีโอกาสจาก Brexit เพื่อให้ผู้ประกอบการดังกล่าวได้รับทราบข้อมูลสถานการณ์ Brexit และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เพื่อให้พิจารณาเตรียมการหรือปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจของตนเพื่อรองรับผล Brexit เพื่อให้สินค้าไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดสหราชอาณาจักร นอกจากนี้ การสัมมนาดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นเวทีในการรับฟังและแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อคิดเห็นจากผู้ประกอบการที่เข้าร่วมการสัมมนาได้อีกทางหนึ่ง

5) กระทรวงพาณิชย์โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศและกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยบูรณาการร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ ควรประสานภาครัฐของสหราชอาณาจักร ได้แก่ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ (Department for International Trade: DIT) กระทรวงการต่างประเทศ (Foreign & Commonwealth Office: FCO) และ British Embassy, Thailand เพื่อส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์กับสหราชอาณาจักรจากผล Brexit เพื่อเป้าหมายในการจัดทำความตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร โดยพิจารณาเริ่มจากข้อมูล Trade

Policy Review (TPR) เพื่อต่อยอดไปสู่การเจรจาจัดทำความตกลงทางการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

6) กระทรวงพาณิชย์ควรหาพันธมิตร เวที องค์กร และช่องทางต่าง ๆ ที่จะสามารถช่วยส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์กับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit ที่สำคัญ ได้แก่

- 1) เวที Thailand–United Kingdom Strategic Dialogue ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลัก และมีมิติของความสัมพันธ์ด้านธุรกิจการค้า ที่กระทรวงพาณิชย์เข้าร่วม
- 2) BCCT (British Chamber of Commerce Thailand) หรือสภาหอการค้าอังกฤษแห่งประเทศไทย ที่มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมธุรกิจของสหราชอาณาจักรในการดำเนินธุรกิจการค้าการลงทุนกับไทย เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล และหาแนวทางในการขยายความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างทั้งสองประเทศ และ 3) TUBLC (Thai–U.K. Business Leadership Council) หรือสภาผู้นำธุรกิจไทย-สหราชอาณาจักร ที่มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งคือการส่งเสริมการค้าดำเนินธุรกิจการค้าและการลงทุนระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร เป็นการดำเนินการขับเคลื่อนโดยภาคธุรกิจเอกชนของทั้งสองฝ่ายโดยมีภาครัฐให้การส่งเสริม ซึ่งแต่ละเวทีหรือองค์กรจะมีวัตถุประสงค์หลัก หน้าที่ และข้อจำกัดในการทำงานต่าง ๆ กัน โดยภาครัฐของไทยควรพิจารณาใช้ประโยชน์จากเวทีและช่องทางต่าง ๆ เหล่านี้ในลักษณะหรือรูปแบบที่แตกต่างกัน ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit

7) กระทรวงพาณิชย์ควรพิจารณาจัดคณะผู้บริหารระดับสูงเดินทางเยือนสหราชอาณาจักร เพื่อพบหารือกับหน่วยงานภาครัฐของสหราชอาณาจักรที่เกี่ยวข้องดูแลเรื่องความสัมพันธ์กับไทยโดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้า ได้แก่ กระทรวงการค้าระหว่างประเทศ และกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อโน้มน้าวผลักดันให้เห็นประโยชน์และความสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าเพื่อรองรับ Brexit และการจัดทำความตกลงทางการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร โดยเป็นช่วงเวลาที่ยุโรปต้องการหาพันธมิตรทางการค้านอกสหภาพยุโรป เพื่อทดแทนการทำธุรกิจการค้ากับสหภาพยุโรปที่จะได้รับผลกระทบจาก Brexit ทั้งนี้โดยเป็นไปตามแนวนโยบายของไทยที่ได้มีการศึกษาและจัดทำ เป็นไปตามนโยบายภาครัฐในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

8) ภาครัฐของไทยควรบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับ Brexit โดยหน่วยงานหลัก ได้แก่ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ฯ ซึ่งควรต้องมีการประชุมหารือร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ เช่น เดือนละ 2 ครั้ง โดยกระทรวงพาณิชย์เป็นเจ้าภาพหลักและฝ่ายเลขานุการในการจัดการประชุม เพื่อหารือแนวทางการดำเนินการเพื่อรองรับผล Brexit ร่วมกัน โดยนำข้อมูลที่กระทรวงพาณิชย์ศึกษาวิเคราะห์และที่ได้จากการหารือกับภาคเอกชนมาเป็นพื้นฐาน เพื่อนำมาหารือแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในส่วนที่แต่ละหน่วยงานรับผิดชอบ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามแผนกลยุทธ์ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางธุรกิจการค้ากับสหราชอาณาจักรเพื่อรองรับ Brexit ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายในการจัดทำความตกลงทางการค้าเสรีกับสหราชอาณาจักร เพื่อเป้าหมายสำคัญในการขยายมูลค่าทางธุรกิจการค้าระหว่างไทยกับสหราชอาณาจักร

บรรณานุกรม

เอกสาร

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. รายงานผลการประชุมหารือแนวทางการดำเนินการของฝ่ายไทยในกรณีการจัดทำตารางพันธกรณี WTO ของสหภาพยุโรปและสหราชอาณาจักร และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ Brexit ครั้งที่ 4. 2562

สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน. รายงานสรุปความคืบหน้าเรื่องการออกจากการเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (Brexit). 2562

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<https://e-book.ram.edu/e-book/e/EC103>.

ระวีวรรณ มาลัยวรรณ และสุชาดา ตั้งทางธรรม. การรวมกลุ่มเศรษฐกิจของโลก [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: <https://www.stou.ac.th/schoolsweb/sec>.

กระทรวงการต่างประเทศ. สหภาพยุโรป (The European Union-EU) [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.mfa.go.th/europetouch/th/other>

BBC News. Brexit: What is the Irish border backstop? [Online]. 2019. Available from:

<https://www.bbc.com/news>

Beth Oppenheim. The EU has 36 Free Trade Deal with Non-EU Countries-Will they roll over to Britain after Brexit [Online]. 2017. Available from:

<https://cer.eu/in-the-press/eu-has-36-free-trade-deals-non-eu-countries-will-they-roll-over-britain-after-brexit>.

Bloomberg, Robert Hutton. The Roots of Brexit [Online]. 2019. Available from:

<https://www.bloomberg.com/quicktake/will-uk-leave-eu>.

European Commission. Countries and Region-Thailand [Online]. Available from:

<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/thailand/>.

House of Commons Library. The UK's EU Withdrawal Agreement [Online]. 2019.

Available from:

<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-8451>.

House of Commons. Brexit Deal: Economic Analyses [Online]. 2018. Available from:

<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/CBP-8451>.

Institution of Mechanical Engineers. UK Aerospace: Impact of Brexit [Online]. 2018.

Available from: <https://www.pesmedia.com/wp-content/uploads/2019/01/IMechE-Brexit-and-Aerospace-Report-FINAL.pdf>.

Philip Brien and Chris Rhodes. the aerospace industry: statistics and policy [Online].

2017. Available from: <https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/SN00928>.

SMMT. SMMT Motor Industry Facts 2019 [Online]. 2019. Available from:

<https://www.smmt.co.uk/wp-content/uploads/sites/2/SMMT-Motor-Industry-Facts-May-2019-V2.pdf>.

UK Parliament. The EEC and the Single European Act [Online]. Available from:

<https://www.parliament.uk>.

University of Nottingham. What is Economic Integration? [Online]. 2013. Available

from: <http://blogs.nottingham.ac.uk>

Wikipedia The Free Encyclopedia. The European Economic Area [Online]. 2019.

Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/European_Economic_Area

ภาคผนวก
แบบสอบถามเพื่อแสวงหาข้อมูลในการจัดทำรายงานที่ส่งให้กับหน่วยงานภาครัฐ องค์กร
และภาคธุรกิจ
A Study of
The Business and Trade Promotion between Thailand and the U.K.
in connection with Brexit.

Objectives of the Study

1. To understand the impact of Brexit on trade and business relationships between the U.K. and Non-EU trading partners, in particular Thailand
2. To understand the opportunities and threats for Thailand relating to the business and trade relationship with the U.K. during Brexit
3. To provide comments and recommendations to Thai government agencies, especially the Ministry of Commerce, to input into strategic plans to promote trade and business relations with the U.K. during Brexit. The study will also provide examples of how Thai business sectors (e.g. Chicken products, Aerospace, food and restaurant business) could utilise existing trade bodies to promote the bilateral trade e.g. Thai-UK Business Leadership Council.

Questionnaires for the stakeholders

Questions for the business sector

1. Do you think Brexit will have any impact upon the trade and business relationship between Thailand and the U.K.?
2. If so, how will this impact manifest itself?
3. How will Brexit impact upon your business, in the short term, medium and long term?
4. What are the opportunities and threats will your business face as a result of Brexit?
5. In your opinion, is Brexit an advantage or disadvantage to your business relationship with the U.K.?
6. How could Thai government agencies, especially the Ministry of Commerce, assist you in tackling the challenges created by Brexit, or help you in promoting business opportunities during Brexit?
7. Which existing bilateral bodies, or frameworks, could help to effectively promote the bilateral trade and business relationship (e.g. Strategic Dialogue, Thai-UK Business Leadership Council (TUBLC)) and how would they achieve it?

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวสุภาวดี แย้มกมล

ประวัติการศึกษา

- เศรษฐศาสตร์บัณฑิต (การเงินการคลัง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- M.Sc (International Agricultural Marketing)
University of Newcastle upon Tyne, U.K.

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2537

นักวิชาการพาณิชย์ 4 กลุ่มปกป้องผลประโยชน์
กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ กรมการค้าต่างประเทศ

พ.ศ. 2539

นักวิชาการพาณิชย์ 5 กลุ่มปกป้องผลประโยชน์
กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ กรมการค้าต่างประเทศ

พ.ศ. 2541

นักวิชาการพาณิชย์ 6 ว. กลุ่มปกป้องผลประโยชน์
กองพาณิชย์กิจต่างประเทศ กรมการค้าต่างประเทศ

พ.ศ. 2544

นักวิชาการพาณิชย์ 7 สำนักปกป้องและรักษาผลประโยชน์
ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ

พ.ศ. 2546

นักวิชาการพาณิชย์ 8 ว. สำนักมาตรการปกป้องและตอบโต้ทาง
การค้า กรมการค้าต่างประเทศ

พ.ศ. 2548

อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายการพาณิชย์)
สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงจาการ์ตา
สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

พ.ศ. 2553

นักวิชาการพาณิชย์ ชำนาญการพิเศษ
สำนักส่งเสริมสินค้าส่งออก กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

พ.ศ. 2557

อัครราชทูตที่ปรึกษา (ฝ่ายการพาณิชย์)
สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงเฮก
ราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์

พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน

อัครราชทูต (ฝ่ายการพาณิชย์)
สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงลอนดอน
สหราชอาณาจักร